

HENKILÖVAHINKOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN SUOSITUKSIA

**VAHINGONKORVAUSLAIN 5 LUVUN
SÄÄNNÖSTEN NOJALLA KIVUSTA JA SÄRYSTÄ
SEKÄ MUUSTA TILAPÄISESTÄ HAITASTA,
PYSYVÄSTÄ HAITASTA SEKÄ KÄRSIMYKSESTÄ
SUORITETTAVIEN KORVAUSTEN MÄÄRISTÄ**

5. PAINOS

ISBN 978-952-259-891-2 (nid.)

ISBN 978-952-259-899-8 (PDF)

Esipuhe 5. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008, toukokuussa 2011, syyskuussa 2014 ja marraskuussa 2017. Suositukset ovat siten valmistuneet noin kolmen vuoden välein, kun tämä uusin 5. painos julkaistaan loppuvuodesta 2020.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 5. painos on laadittu aikaisempaa käytäntöä noudattaen yhteistyössä Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (entinen Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos) kanssa. Instituutti on huolehtinut aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä suositettavia korvausluokkia ja -tasoja koskevien esitysten tekemisestä. Tästä työstä on vastannut tutkija-tohtori, kauppatieteiden tohtori Piia Aitta. Työhön on instituutista osallistunut asiantuntijana myös suunnittelija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson, joka on aikaisemmin ollut instituutin puolesta tehtävästä päävastuussa. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet tekniset avustajat Tiina Malin, Mirva Laakkonen ja Tuomas Hallamaa.

Uusia suosituksia varten on kerätty tiedot Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.-30.6.2018 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Tiedot on kerätty vain puolelta vuodelta. Aineisto on kuitenkin hyvin kattava, eikä lyhyemmällä keruuajalla ole vaikutusta suositusten sisältöön. Vuodelta 2018 kerätty aineisto käsittää kaikkiaan 2647 tuomiota. Vuoden 2018 aineiston lisäksi suosituksissa on käytetty myös aikaisemmin kerättyä aineistoa ajalta 1.1.-31.12.2012 sekä 1.1.-31.12.2015. Sen sijaan ensimmäiset, ajalta 1.1.-31.6.2007 sekä ajalta 1.1-31.12.2009 kerätyt aineistot on suurimmaksi osaksi jätetty jo ottamatta huomioon. Eräissä harvinaisissa vahinkotyypeissä on käytetty vuosina 2010 ja 2011 annettuihin tuomioihin perustuvaa täydennysaineistoa.

Tarkempi selostus tutkimusaineistosta on jaksossa Suositusten perusta. Suositusten tekstiosioihin ja korvausasteikkoihin on tullut eräitä muutoksia.

Tilapäisessä haitassa (I) on lantion vammojen luokitusta (8.1) muutettu niin, että lievän ja vaikean lantion vamman väliin on lisätty uusi suositus keskivaikeasta lantion vammasta (uusi 8.1.2). Aivovammoissa (4.1.) on aivovammojen vaikeusasteluokitusta tarkistettu vastaamaan Käypä hoito -suositusta. Näiden suositusten tekstiosaan on tehty myös eräitä muita tarkistuksia. Kallonsisäisestä verenvuodosta (4.2.) on annettu uusi suositus vaikeaa kallonsisäistä verenvuotoa varten (uusi 4.2.2.).

Usean tilapäisen haitan suosituksen tekstiosiossa on tarkistettu uuden lääketieteellisen tietämyksen perusteella tietoja vammaan käytettävistä hoitokeinoista ja haitan kestosta. Nämä tarkistukset ovat saattaneet vaikuttaa myös korvausasteikkoon.

Kaikkiaan viidessä korvausasteikossa on nostettu sekä asteikon ylä- että alarajaa. Kolmessa asteikossa on muutettu vain alarajaa sekä 15 asteikossa vain ylärajaa. Tarkistukset ovat johtuneet korvauskäytännön muutoksista tai lääketieteellisin perustein tehdystä uudelleen arvioinnista. Yhdessäkin tilapäisen haitan korvausasteikossa korvausten ala- tai ylärajaa ei ole alennettu.

Vähäisen toiminnallisen haitan tai kosmeettisen haitan (II) suosituksiin ei ole tehty muutoksia.

Kärsimyskorvauksissa (III) on annettu uusi suositus identiteettivarkaudesta, jota koskeva rangaistussäännös lisättiin rikoslain 38 luvun 9 a §:ään vuonna 2015 annetulla lailla (368/2015). Väärää ilmiantoa koskevaan suositukseen on lisätty toinen kohta vakavampia loukkauksia varten. Henkilörekisteririkoksen otsikko on lainsäädännön muutoksen vuoksi muutettu tietosuojarikokseksi (4.5).

Kärsimyskorvauksissa on seksuaalirikoksista suositukset erikseen raiskauksesta, pakottamisesta seksuaaliseen tekoon, seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja ahdistelusta sekä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Kun uhrina on lapsi, useampi suosituksen kohta voi tulla samanaikaisesti sovellettavaksi. Niinpä lapsen raiskaaminen on samalla lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja raiskaus. Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevalla rangaistussäännöksellä suojellaan lasta alaikäisyyden hyväksikäytöltä, kun raiskaussääntely suojaa taas kaikkien seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Raiskauksen ja lapsen seksuaalisen hyväksikäytön välinen suhde on ratkaistu aikaisemmissa suosituksissa soveltamisohjeilla. Raiskausta koskevassa jaksossa (4. painos s.125) todetaan, että jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (tai sen törkeän tekomuodon), korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella. Tämä soveltamisohje on osoittautunut vaikeaselkoiseksi, ja sen noudattaminen on saattanut myös johtaa lopputuloksiin, joita ei voida aina pitää hyväksyttävänä. Ohjeen noudattamista voi vaikeuttaa myös uusi törkeää lapsenraiskausta koskeva rangaistussäännös (rikoslaki 20 luku 7 b, 486/2019).

Uudessa painoksessa lapsiin kohdistunut raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon sekä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö käsitellään tyhjentävästi suosituksessa 1.4. Nämä kaikki teot ovat lapsen hyväksikäyttöä. Lapsen kohdistunut pakottaminen seksuaaliseen tekoon sekä raiskaus mainitaan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön muotoina kohdissa 1.4.3. ja 1.4.4. Neuvottelukunnan käsityksen mukaan tämä muutos selkeyttää suositusten käyttöä. Muutos nostaa myös lapsen kohdistuneen raiskausteon korvaustasoa jossakin määrin nykyisestä ilman korvauskäytännön vastaavaa muutosta. Neuvottelukunta katsoo tähän olevan painavia perusteita ottaen huomioon loukkausten vakavuus ja tästä johtuva aikaisempaa ankarampi suhtautuminen lapseen kohdistuviin seksuaalitekoihin.

Kärsimyskorvausten suosituksissa on nostettu kolmen korvausasteikon alarajaa ja neljän korvausasteikon ylärajaa.

Läheiskorvauksiin (IV) ei ole tehty muutoksia.

Kaiken kaikkiaan korvausaineiston perusteella suositusten korvausasteikkoihin on edelleenkin tehty vain vähän muutoksia. Tämä osoittaa sitä, että neuvottelukunnan suosituksia käytetään apuna korvausharkinnassa. Keskustelua saattaa kuitenkin olla tarpeen käydä siitä uhasta, että suositukset jähmettävät liikaa korvauskäytäntöä tietyille tasolle ja siten vaikeuttavat korvauskäytännön dynaamista kehitystä.

Suosituksen otsikon jälkeen on lisätty tähtimerkki * (asteriski), jos suosituksen tekstiosia tai korvausmäärät ovat – millä lailla tahansa - muuttuneet edellisestä painoksesta.

Soveltamisohjeissa ilmoitettujen yksittäisten tuomittujen korvausten määriin on tehty inflaatiotarkistus, joten ne eivät välttämättä vastaa alun perin tuomittua korvausta.

Suosituksia perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa vuonna 2018 annettujen tuomioiden aikana. Uusia suosituksia lisätään lainsäädännön sekä oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Suosituksissa esitetyt esimerkkitaipaukset perustuvat kerättyyn aineistoon. Esimerkkitaipauksissa korvaukset pohjautuvat käräjäoikeuden ratkaisuun. Esimerkkitaipauksilla henkilövahinkoasiain neuvottelukunta ei ole ottanut kantaa siihen, mikä suosituskohta tapaukseen sopisi.

Neuvottelukunnassa on ollut uutena jäsenenä hovioikeudenneuvos, oikeustieteen tohtori Vilja Hahto 1.3.2018 alkaen. Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on ollut vakuutuslääkäri, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Lars Sörensen. Neuvottelukunta on saanut lääketieteellistä asiantuntija-apua myös dosentti, neurologian erikoislääkäri, ylilääkäri Sari Atulalta, ortopedian ja traumatologian dosentti Mikko Manniselta sekä silmätautien dosentti, ylilääkäri Jukka Moilaselta.

Neuvottelukunnan puheenjohtaja Mikko Könkkölä jäi eläkkeelle Helsingin hovioikeuden presidentin virasta 1.10.2020 alkaen ja samasta ajankohdasta hänelle myönnettiin ero myös neuvottelukunnan puheenjohtajan tehtävästä. Könkkölän tilalle puheenjohtajaksi neuvottelukunnan toimikauden loppuun 31.12.2020 asti määrättiin neuvottelukunnan jäsen, käräjätuomari Riitta Savolainen. Savolaisen tilalle jäseneksi vastaavaksi ajaksi määrättiin neuvottelukunnan sivutoiminen pääsihteeri, käräjätuomari Essi Konttinen-Di Nardo.

Suosituksista valmistuu ensimmäisen kerran myös englanninkielinen käännös, joka julkaistaan myöhemmin syksyn aikana henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan verkkosivuilla. Neuvottelukunta ottaa mielellään jatkossakin vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten laadinnassa.

Helsingissä 31. päivänä syyskuuta 2020

Mikko Könkkölä

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Vilja Hahto

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Esipuhe 4. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008, toukokuussa 2011 ja syyskuussa 2014. Suositukset ovat siten valmistuneet noin kolmen vuoden välein, kun tämä uusiin 4. painos julkaistaan marraskuussa 2017.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 4. painos on laadittu yhteistyössä Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (entinen Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos) kanssa. Instituutti on huolehtinut aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä suositettavia korvausluokkia ja -tasoja koskevien esitysten tekemisestä. Tästä työstä on vastannut suunnittelija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet tekniset avustajat Chris Carling, Laura Kolehmainen ja Emma Peltomaa.

Uusia suosituksia varten on kerätty tiedot Suomen eri kärjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2015 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Tällä kertaa kaikkein yleisimmistä vahinkotyypeistä tiedot kerättiin kuitenkin otannan perusteella siten, että vain osa ratkaisuisista poimittiin mukaan. Aineisto näiltäkin osin on hyvin kattava eikä otannan käytöllä ole vaikutusta suositusten sisältöön. Vuodelta 2015 kerätty aineisto käsittää kaikkiaan 4 249 kärjäoikeuden tuomiota.

Vuoden 2015 aineiston lisäksi suosituksissa on käytetty myös aikaisemmin kerättyä aineistoa ajalta 1.1.–31.12.2009 sekä 1.1.–31.12.2012. Ensimmäisiä suosituksia varten kärjäoikeuksista kerätty aineisto 1.1.–30.6.2007 on suurimmaksi osaksi jätetty jo ottamatta huomioon. Edelleenkin on käytetty eräissä harvinaisissa vahinkotyypeissä vuosina 2010 ja 2011 annettuihin tuomioihin perustuvaa täydennysaineistoa.

Tarkempi selostus tutkimusaineistosta on jaksossa Suositusten perusta.

Suosituksen tekstiosioihin ja korvausasteikkoihin on tullut eräitä muutoksia.

Tilapäisessä haitassa on tullut kaksi uutta suositusta sellaisista vamma-tyypeistä, joista aikaisemmin ei ollut omaa suositusta eli suositukset kiertäjälavosimen repeämästä (7.1.2–7.1.4) sekä jalkaterän vammoista (8.14). Myös kolmen suosituksen otsikkoon on tullut muutoksia (2.6., 7.1. ja 7.4.). Yhden suosituksen tekstiosassa on muutettu haitan määrittelyä, mikä johtuu hoitomenetelmien kehitymisestä (8.8.2; polven nivelsiteiden revähdys ja nivelen sisäinen vamma). Tilapäisen haitan osalta on korotettu kahden suosituksen ala- ja ylärajaa sekä yhden suosituksen ylärajaa.

Vähäistä toiminnallista haittaa koskevassa osiossa on korotettu kaikkien kuuden korvausasteikon ylärajaa. Muutoksen taustalla on korkeimman oikeuden enakkoratkaisu KKO 2016:77.

Kärsimyskorvauksissa on raiskausta koskeviin suosituksiin sisällytetty ne loukkaukset, jotka on aiheutettu tekemällä raiskaus toisen avutonta tilaa hyväksi

käyttäen. Korvausasteikot on ryhmitelty tällöin sen mukaan, onko loukkaus aiheutettu käyttämällä raiskauksessa väkivaltaa tai sen uhkausta (1.1.1–1.1.4) taikka käyttämällä hyväksi toisen avutonta tilaa (1.1.5 ja 1.1.6). Vastaavasti pakottamisessa seksuaaliseen tekoon on otettu huomioon teko, joka on tehty käyttämällä hyväksi toisen avutonta tilaa. Muutokset johtuvat siitä, että 1.6.2011 voimaan tullessa rikoslain 20 luvun uudistuksessa puolustuskyvyttömyystilanteet arvioitiin rikosoikeudellisesti uudelleen siten, että raiskaus- tai pakottamiskokseksi arvioidaan myös ne tapaukset, joissa tekijä käyttää hyväksi puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei ole itse aiheuttanut.

Rikoslain uudistusten vuoksi kokonaan uudet suositukset on annettu seksuaalisesta ahdistelusta (1.3.3), viestintärauhan rikkomisesta (2.4) ja vainoamisesta (2.5). Identiteettivarkaudesta, jota koskeva rikoslain 38 luvun 9 a § tuli voimaan 4.9.2015, suositusta ei ole vielä annettu.

Kärsimyskorvauksissa yhden korvausasteikon alarajaa on alennettu (2.2). Muita korvausasteikon muutoksia ei ole tehty.

Kaiken kaikkiaan korvausaineiston perusteella suositusten korvausasteikkoihin on tehty vain vähän muutoksia. Tämä osoittaa sitä, että neuvottelukunnan suosituksia käytetään apuna korvausharkinnassa.

Suosituksen otsikon jälkeen on lisätty tähtimerkki * (asteriski), jos suosituksen tekstiosa tai korvausmäärät ovat – millä lailla tahansa - muuttuneet edellisestä painoksesta.

Soveltamisohjeissa ilmoitettujen yksittäisten tuomittujen korvausten määrään on tehty inflaatiotarkistus, joten ne eivät välttämättä vastaa alun perin tuomittua korvausta.

Suosituksukset perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa vuonna 2015 annettujen tuomioiden aikana. Uusia suosituksia tullaan lisäämään lainsäädännön sekä oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tehtävänä ei ole antaa suosituksia syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetussa laissa (422/1974) tarkoitetun kärsimyskorvauksen määrästä. Korkein oikeus on kuitenkin ottanut suositukset huomioon vertailuaineistona arvioidessaan mainitun lain mukaisten kärsimyskorvausten oikeudenmukaista määrää (KKO 2017:73 kohdat 17–20). Korkeimman oikeuden mukaa näet tässä korvausharkinnassa tulee ottaa huomioon myös yleisessä vahingonkorvausoikeudellisessa sääntelyssä sekä oikeus- ja korvauskäytännössä tapahtunut kehitys ja lainsäädännöstä ilmenevä pyrkimys yhdenmukaistaa aineettomien vahinkojen korvauskäytäntöä (kohdat 7, 32 ja 33).

Suosituksissa esitetyt esimerkkitapaukset perustuvat aineistoon. Esimerkkitapauksissa korvaukset pohjautuvat käräjäoikeuden ratkaisuun eikä se ole henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan kannanotto siitä, mikä suosituskohta tapaukseen sopisi.

Neuvottelukunnan kokoonpano on sama kuin edellistä painosta laadittaessa. Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on ollut vakuutusosoikeuden päätoiminen ylilääkäri, sisätautien erikoislääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori Hannu Väänänen. Neuvottelukunta on saanut lääketieteellistä asiantuntija-apua myös ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Pekka Ylitseltä sekä ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, dosentti Arsi Harilaiselta.

Neuvottelukunnalle on tullut joitakin ehdotuksia, huomautuksia ja kyselyjä suosituksiin liittyen. Kaikki nämä on käsitelty neuvottelukunnassa. Neuvottelukunta ottaa mielellään jatkossakin vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten laadinnassa.

Helsingissä 27. päivänä marraskuuta 2017

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Esipuhe 3. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008 ja toukokuussa 2011.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 3. painos on laadittu yhteistyössä Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen kanssa, joka on vastannut suositusten pohjana olevan aineiston hankinnasta ja tilastollisesta analysoinnista. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa on laadittu myös tutkimusaineistoon perustuen neuvottelukunnan päätöksentekoa varten esitykset suositettavista korvausluokista ja korvaustasoista. Aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä esityksen laatimisesta on vastannut Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusavustajat Anna Hulkkonen, Virpi Jouhki, Jukka Ojala, Juho Rankinen, Micaela Salo, Karoliina Suonpää sekä Miikka Vuorela.

Suosituslaskelman suosituksia varten on kerätty tiedot kaikista Suomen käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2012 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Lisäksi huomioon on otettu aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–30.6.2007 sekä 1.1.–31.12.2009. Lisäksi harvinaisten vahinkotyyppien osalta on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu käräjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomioihin. Yhteensä aineisto käsittää kaikkiaan noin 16 400 käräjäoikeuden tuomiota, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 31 000 korvausta. Uusimmalle aineistolle on tarkastelussa annettu suurin painoarvo, mutta vanhempaa aineistoa on hyödynnetty varsinkin harvinaisempien vammojen kohdalla. Uudemman ja vanhemman aineiston yhdistämistä koskevia periaatteita on muutettu.

Aikaisempien suosituskokoelmien perustana olevaan aineistoon on tehty joitakin luokitteluja koskevia tarkistuksia, minkä vuoksi yksittäisten vamma- tai kärsimysluokkien korvaustapausten lukumäärissä voi esiintyä vaihtelua aikaisempiin julkaisuihin nähden.

Neuvottelukunta on antanut kokonaan uudet suositukset vähäisestä pysyvästä toiminnallisesta haitasta suoritettavista korvauksista (II.2). Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi. Pysyvien toiminnallisten haittojen arvioiminen käytössä olevan tapaturmavakuutuslain haittaluokituksen mukaan jättää arvioinnin ulkopuolelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteinen toiminnallinen haitta.

Uudempikin aineisto osoitti, että tuomioistuinten tuomitsemat haittaluokituksen mukaisen pysyvän haitan korvaukset noudattavat edelleen varsin tarkoin liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita.

Suosituslaskelman uudessa painoksessa on suosituksiin tehty eräitä uudelleen järjestelyjä. Näköelinten (silmän) vammoja koskevat neljä suositusta (19–22

§) on korvausasteikkojen muodostamisen helpottamiseksi yhdistetty yhdeksi suositukseksi (I.5.1), jossa on viisi alakohtaa. Kahteen suositukseen on muodostettu uudet alakohdat (raiskaus ja työsyryjäntä eli 75 ja 99 §, uudessa painoksessa III.1.1 ja III.5.2).

Uudessa painoksessa on myös suositusten numerointia muutettu. Kukin korvattava vahinkolaji (tilapäinen haitta, pysyvä haitta, loukkauksen aiheuttama kärsimys ja surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys) on jaoteltu roomalaisin numeroin (*I-IV neljään*) pääluokkaan. Jokainen pääluokka on tämän jälkeen jaettu juoksevalla numeroinnilla vammoja koskeviin alaluokkiin. Siten esimerkiksi lievää keuhkovammaa koskeva suositus (57 §) on nyt I.10.2. Uudella numeroinnilla on pyritty säilyttämään vammaluokkien numerointi suhteellisen pysyvänä myöhempisiin painoksiin tehtävien muutosten yhteydessä. Liitteeksi on otettu suositusten käyttämistä helpottava vastaavuustaulukko, josta ilmenee kutakin suositusta vastaava numerointi 2. painoksessa.

Suosituksen korvausasteikoihin on tullut uuden aineiston perusteella muutoksia. Muutokset ovat tarkoittaneet ensinnäkin sitä, että korvausasteikon ala- ja ylärajaa on nostettu taikka pelkästään alarajaa tai ylärajaa on nostettu. Ensimmäistä kertaa on eräiden korvausasteikkojen korvausrajoja myös päädytty oikeuskäytännön perusteella laskemaan. Korvausasteikon alarajaa on laskettu kuudessa tapauksessa (esimerkiksi laiton uhkaus, väärä ilmianto, salakatselu) sekä ala- ja ylärajaa yhdessä tapauksessa (pakottaminen). Kaiken kaikkiaan kysymys on ollut lähinnä korvausasteikkojen tarkennuksista ilman merkittäviä tasomuutoksia. Eräissä lievemmissä vammoissa alaraja on poistettu.

Suosituskoitelman 3. painoksen suositukset perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa vuodelta 2012 kerätyn aineiston aikana. Rikoslakiin tämän jälkeen tehtyjä muutoksia ei siten ole otettu huomioon. Uuskriminalisoinneissa on useimpien loukkausten osalta mahdollista hakea tulkintatukea olemassa olevista suosituksista. Uusia suosituksia tullaan lisäämään oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Soveltamisohjeisiin on otettu viittauksia korkeimman oikeuden tai hovioikeuksien suositusten aihepiiriä koskevasta uudesta oikeuskäytännöstä.

Neuvottelukunta on pyrkinyt edelleenkin ylläpitämään keskustelua henkilövahinkojen korvaamisesta ja suositusten kehittämisestä. Neuvottelukunta järjesti 6.5.2013 Helsingissä erityisesti tuomareille, asianajajille ja asiantuntijoille tarkoitettua laajapohjaisen seminaarin, jossa käsiteltiin henkilövahinkojen korvaamiseen liittyviä kysymyksiä. Erityisenä aiheena oli elämänlaadun mittaamista koskeva tutkimus. Neuvottelukunnan tarkoituksena onkin suositusten seuraavaa painosta valmisteltaessa selvittää, voidaanko ja miten tällaisen tutkimuksen tuloksia hyödyntää aineettomien vahinkojen korvaamisessa.

Kun korvausaineiston hankinta ja analysointi on siirtynyt Oikeuspoliittiselle tutkimuslaitokselle, neuvottelukunnalla ei ole enää ollut päätoimista pääsihteeriä. Sivutoimisena pääsihteerinä neuvottelukunnassa on toiminut asessori Wilhelm

Norrmannin 30.4.2012 saakka, siitä alkaen 30.11.2013 asti viskaali Tiina Väisänen sekä 1.12.2013 alkaen ma. viskaali Essi Konttinen-Di Nardo.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana tätäkin painosta laadittaessa on toiminut LKT, dosentti Antero Mäkelä. Ylilääkäri, LKT Eero Hirvensalo on antanut neuvottelukunnalle sen pyytämän lausunnon suosituksiin liittyvistä lääketieteellisistä kysymyksistä.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten uudistamisessa.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 30. päivänä syyskuuta 2014

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Esipuhe 2. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan edellinen suosituskokoelma ilmestyi ke-
säkuussa 2008. Neuvottelukunnan saaman palautteen mukaan suosituksia käyte-
tään yleisesti apuna tuomittaessa korvausta aineettomasta vahingosta. Oikeuskäy-
töntö osoittaa, että suosituksia on noudatettu ohjeellisesti, mutta esitetyistä kor-
vaustasoista on myös poikettu. Suositukset ovatkin tarkoitettu vain korvauksen
määrittämisen lähtökohdaksi. Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu
viime kädessä tuomioistuimille.

Uuden suosituskokoelman suositukset on muodostettu vuoden 2009 oikeus-
käytännön pohjalta. Myös edellisen suosituskokoelman perusteena ollut oikeus-
käytäntöä on hyödynnetty suositusten muodostamisessa soveltamisohjeissa tar-
kemmin kuvatulla tavalla.

Uuteen suosituskokoelmaan sisältyy neuvottelukunnan selvitys pysyvän toi-
minnallisen haitan korvaamisesta. Samassa yhteydessä esitetään korvausharkin-
nan avuksi erilaisia käytössä olevia korvausvastuuta määritteleviä järjestelmiä.
Kyse ei kuitenkaan ole suosituksesta. Varsinaisia suosituksia pysyvästä haitasta
on annettu ainoastaan pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Lisäksi suosituskokoelman uuteen painokseen on otettu eräitä uusia tilapäisen
haitan korvaamista koskevia suosituksia (30.1 §, 31 §, 33 §, 38 §, 39 §). Suosi-
tuksia on myös eräiltä osin järjestelty uudelleen. Kaikkien näiden muutosten seu-
rauksena suositusten numerointi on muuttunut edellisestä painoksesta. Suositus-
ten loppuun on sisällytetty vastaavuustaulukko vanhojen ja uusien suositusten
vertaamisen helpottamiseksi.

Varsinaisiin suosituksiin tehtyjen lisäysten ja päivitysten lisäksi suositusko-
koelmaan on tehty eräitä rakenteellisia muutoksia, joiden tarkoituksena on ollut
helpottaa suositusten käyttämistä. Edellisen suosituskokoelman johdanto ja pe-
rustelut -osiot on saadun palautteen johdosta yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi.
Näin syntyneiden *soveltamisohjeiden* tarkoituksena on helpottaa suositusten so-
veltamista ja tarjota samalla välineet suositusten avointa ja kriittistä arviointia
varten.

Ensimmäisen suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen korkein oikeus on an-
tanut yhden ennakkopäätöksen, jossa on ollut kysymys loukkauksella (tapon yri-
tys) aiheutetun kärsimyksen määrän korvaamisesta. Yhdessä ratkaisussa korkein
oikeus on nimenomaisesti ottanut kantaa surmansa saaneen läheiselle kärsimyksenä
aiheutuneen vahingon määrään. Korkein oikeus on antanut lisäksi muutaman
ennakkoratkaisun loukkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuudesta. Neu-
vottelukunta on huomionnut nämä ratkaisut, joskaan niillä ei ole ollut välitöntä
vaikutusta neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin.

Neuvottelukunta on pyrkinyt osaltaan edistämään henkilövahinkojen korvaa-
misesta käytävää keskustelua. Neuvottelukunta muun muassa järjesti syksyllä
2009 laajan seminaarin aineettomien vahinkojen korvaamisesta. Seminaarissa
keskusteltiin muun muassa suositusten asemasta ja neuvottelukunnan roolista.

Uuteen suosituskokoelmaan ei liity mitään suositusten ajallista soveltamista koskevaa ohjetta. Suositukset ovat vallitsevaa oikeuskäytäntöä kuvaava informaatiolähde. Uutta suosituskokoelmaa voidaan käyttää apuna kaikissa suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen ratkaistavissa tapauksissa siitä riippumatta, koska vahinko on aiheutunut.

Vuonna 2006 ensimmäisen kerran asetetun neuvottelukunnan toimikausi päättyi 31.12.2010. Uusi neuvottelukunta on asetettu vuoden 2011 alusta. Edellisen neuvottelukunnan jäsenet Pirkko Mikkola ja Ulla Lahtinen jäivät pois neuvottelukunnasta ja heidän tilalleen nimettiin hovioikeudenneuvos Helena Lindgren Itä-Suomen hovioikeudesta ja käräjätuomari Riitta Savolainen Helsingin käräjäoikeudesta. Näiden suositusten valmisteluun ovat osallistuneet sekä neuvottelukunnasta pois jääneet että heidän tilalleen nimetyt neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnan pääsihteerinä on toiminut 31.1.2011 asti varatuomari Jarkko Mänistö, jonka toimikauden aikana suositusten valmistelutyö on tehty.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on toiminut LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto).

Neuvottelukunnan tavoitteena on ollut luoda käytännön tarpeita vastaava apuväline aineettoman vahingon suuruuden määrittämistä varten tuomioistuinten ja asianosaisten käyttöön. Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 26. toukokuuta 2011

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Wilhelm Norrman

Esipuhe 1. painokseen

Taustaa

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on lakisääteinen toimielin ja se on perustettu henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi (laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta 1 §, 513/2004). Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on antaa yleisiä suosituksia vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määristä (2 §:n 1 momentin 2 kohta). Nämä suositukset ovat ensimmäiset neuvottelukunnan mainitun lainkohdan nojalla antamat suositukset.

Suosituksen antaminen liittyy olennaisesti vahingonkorvauslain henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamiseen. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleen lainuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli yhtenäistää aineettomien vahinkojen ja kärsimyksen korvauskäytäntöä. Tätä tavoitetta pyrittiin edistämään ottamalla lakiin aikaisempaa täsmällisempiä säännöksiä niistä perusteista, joilla korvaus henkilövahingosta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta samoin kuin henkilöön kohdistuneen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä määrätään.

Korvaus aineettomasta vahingosta haluttiin lainuudistuksessa määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella. Näin korvaukset katsottiin voitavan määrätä mahdollisimman yhdenmukaisesti vahingon tosiasiallisen laadun perusteella, sillä subjektiivisesti koetun henkilövahingon tai loukkauksen aiheuttaman haitan tai kärsimyksen määrä ei ole mitattavissa tai vertailtavissa ja lisäksi ihmisten kyky kuvailla tuntemuksiaan vaihtelee. Toisaalta ei pidetty käytännössä tarkoituksenmukaisena säännellä tyhjentävästi lain tasolla korvausten määriä, koska korvausten määräämisperusteet olisi silloin määriteltävä suppeasti ja korvaukset muodostuisivat liian kaavamaisiksi.

Lain esitöiden mukaan säännösten ohella tarvittiinkin muunlaista oikeus- ja korvauskäytännön ohjaamista (HE 167/2003). Vaikka tärkein merkitys oikeuskäytännön ohjaamisessa on korkeimmalla oikeudella, sen mahdollisuuksia pidettiin kuitenkin tässä tehtävässä rajallisena. Jotta aineettomista vahingoista suoritettavien korvausten määriä koskevaa oikeus- ja korvauskäytäntöä voitaisiin tehokkaasti ohjata korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla, korkeimman oikeuden käsiteltäväksi olisi jatkuvasti tultava varsin suuri määrä erityyppisiä henkilöön kohdistuvia vahinkoja koskevia asioita. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että toiseikastonsa ja prosessuaalisen asetelmansa suhteen soveltuvia korvausmääriä koskevia tapauksia ei jatkossakaan tule riittävästi ennakkoratkaisun kohteeksi. Näin pelkästään korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla ei voida saavuttaa riittävää ohjausvaikutusta.

Lainuudistuksessa tarkasteltiin myös erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivien lautakuntien tehtävää korvauskäytännön ohjaamisessa ja sen yhtenäisyyden ylläpitämisessä toimialoillaan. Tässä suhteessa erityisen suuri merkitys käytännössä on tunnetusti niillä liikennevahinkolautakunnan normeilla, jotka koskevat henkilövahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta suoritettavia korvauksia. Johtopäätös oli kuitenkin, että liikennevahinkolautakunnan asema henkilövahinkojen korvauskäytäntöä yleisesti ohjaavana toimielimenä voitiin perustellusti kyseenalaistaa. Liikennevahinkolautakuntaa ei ole perustettu eikä sen kokoonpano ole muodostettu tällaisen tehtävän suorittamista varten. Liikennevahinkolautakunnan normien laajan soveltamisen tekee ongelmalliseksi myös se, että normit on laadittu vain liikennevahinkoja silmällä pitäen eikä normeja toisaalta ole kärsimyskorvauksia varten.

Erityisesti edellä mainituista syistä aineellisten korvaussäännösten uudistamisen ohella ehdotettiin perustettavaksi erityinen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on edistää henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus ja korvauskäytännön yhtenäisyyttä.

Neuvottelukunnan tehtävä ilmaistiin hallituksen esityksessä siten, että neuvottelukunnan tulisi ”hankkia selvitystä oikeus- ja korvauskäytännössä määrättävien korvausten määristä ja julkaista tämän selvityksen perusteella laadittuja lähinnä yhteenvedon omaisia suosituksia korvausten määristä.” Hallituksen esityksessä korostettiin myös, että neuvottelukunnan harkintavallan suositusten antamisessa tulee olla suppeata ja että suositukset tulee sitoa oikeus- ja korvauskäytännössä vallitsevaan tasoon. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuulu suositusten muodostaminen oman itsenäisen oikeuspoliittisen harkinnan perusteella. Lakivaliokunnan mukaan näin neuvottelukunnan tehtävä olisi korostetun suppea, mikä osaltaan sopivalla tavallaan korostaisi tuomioistuinten ratkaisutoiminnan riippumattomuutta (LaVM 1/2004). Lakia säädettäessä pidettiin myös perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia.

Jo perustuslaista johtuu, että neuvottelukunta voi antaa vain yleisiä suosituksia ja että sen suositukset eivät ole tuomioistuimia sitovia.

Neuvottelukunnasta ja sen toiminnan järjestämisestä

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta annetun lain mukaan neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä. Lakia säädettäessä pidettiin perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia. Puheenjohtajan ja kolmen jäsenen tulee lain mukaan olla vakinaisia tuomareita. Heidät valtioneuvosto määrää tehtävänsä kerrallaan enintään viideksi vuodeksi. Neuvottelukunnan jäseniä ovat lisäksi liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan puheenjohtajat.

Neuvottelukunta asetettiin 15.3.2006. Sen puheenjohtajaksi nimitettiin hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä sekä jäseniksi hovioikeudenneuvos Pirkko Mikkola, kärjätuomari Ulla Lahtinen ja vakuutus oikeustuomari Aija Peltola. Neuvottelukunnan jäseniä ovat myös puheenjohtajat Kyösti Vihermaa (liikennevahinkolautakunta) ja Juhani Kaivola (potilasvahinkolautakunta). Neuvottelukunnan pääsihteeriksi valittiin kesäkuussa 2006 tutkija, varatuomari Jarkko Männistö. Neuvottelukunta on kutsunut asiantuntijoikseen oikeustieteen tutkijoita sekä lääke- ja tilastotieteen edustajia, asianajajia ja syyttäjiä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on lain mukaan myös seurata henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä (2 §:n 1 momentin 1 kohta). Neuvottelukunta onkin oikeuskäytännön selvittämiseksi ja suositusten laatimiseksi tehnyt laajapohjaisen tietojen keruun kärjäoikeuksien aineetonta vahinkoa ja kärsimyskorvausta koskevista tuomioista. Neuvottelukunnalla on lain mukaan ollut oikeus saada käyttöönsä myös salassa pidettävät tuomiot (2 §:n 2 momentti). Kärjäoikeuksien korvaustuomioihin kohdistuneesta tutkimuksesta on tarkoitus julkaista myöhemmin erillinen raportti.

Ennen tätä aineiston keruuta neuvottelukunta suoritti ensin vain muutamaan kärjäoikeuteen kohdistuvan ns. pilottitutkimuksen saadakseen kokemusta laajempaa tietojen keruuta varten. Tästä pilottitutkimuksesta kertynyttä tietoa korvauskäytännöstä ei ole julkistettu.

Neuvottelukunta tulee jatkossakin seuraamaan toimialallaan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä. Seurannassa tullaan erityisesti keskittymään niihin vahinkoihin, joita koskevasta korvauskäytännöstä on ollut saatavissa niukemmin aineistoa. Suositusten uusimistarpeeseen vaikuttavat myös rahanarvon muuttuminen sekä korvauskäytännön perusteena olevien arvostusten muuttuminen ja mahdollisesti myös uudenlaisten vahinkojen ilmaantuminen. Neuvottelukunnan tämän hetkisen arvion mukaan seuraavat suositukset tullaan julkaisemaan vielä vuoden 2010 aikana.

Suosituksissa esitetystä henkilövahinkojen lääketieteellisestä luokittelusta ja kuvauksesta on vastannut pääosin LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Työssä ovat lisäksi avustaneet LT Timo Juutilainen, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri (ylilääkäri HUS, Peijas-Rekolan sairaala), LT Markus Henriksson, psykiatrian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus), HLL Hanna-Leena Tefke, erikoishammaslääkäri (ylihammaslääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Neuvottelukunta esittää heille lämpimät kiitokset heidän merkittävästä panoksestaan suositusten aikaansaamiseksi.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen henkilovahingot@om.fi.

Sisällys

Esipuhe 4. painokseen	v
Esipuhe 3. painokseen	viii
Esipuhe 2. painokseen	xi
Esipuhe 1. painokseen	xiii
Sisällys.....	xvi
I TILAPÄINEN HAITTA	1
1 Kudosten vammoja	1
1.1 Pinnalliset vammat.....	1
1.2 Yksinkertaiset haavat.....	1
1.3 Lihavammat*.....	2
1.4 Hermovammat*.....	3
1.5 Verisuonivammat.....	3
1.6 Palovammat.....	4
1.7 Ampumavammat.....	4
2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot.....	5
2.1 Kallonlaen murtuma.....	5
2.2 Kallonpohjan murtuma.....	5
2.3 Nenäluun murtuma.....	5
2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma.....	6
2.5 Alaleukaluun murtuma*.....	6
2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno.....	6
2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma*.....	7
3 Hammasvammat	7
3.1 Hampaan siirtymä*.....	7
3.2 Hampaan murtuma*.....	7
4 Kallonsisäiset vammat	8
4.1 Aivovammat*.....	8
4.2 Traumaattiset kallonsisäiset verenvuodot*.....	8
5 Näkö- ja kuuluelinten vammat	9
5.1 Silmän vammat*.....	9
5.2 Tärykalvon repeämä.....	10
6 Rintakehän vammat	10
6.1 Kyhkiluun murtuma.....	10
6.2 Rintalastan murtuma.....	10
7 Yläraajan vammat	11
7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno ja kiertäjäkalvosimen repeämä*.....	11
7.2 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.....	11
7.3 Solislun murtuma.....	12
7.4 Olkaluun murtuma.....	12
7.5 Kynnärvarren murtuma*.....	12
7.6 Ranteen veneluun murtuma*.....	13
7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys.....	13
7.8 Kämmentuun murtuma.....	13
7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys.....	14
7.10 Sormen sijoiltaanmeno.....	14
7.11 Sormen murtuma*.....	14

7.12	Sormen jännevamma.....	14
8	Lantion ja alaraajan vammat	15
8.1	Lantion vammat*	15
8.2	Ristiluun vammat	15
8.3	Reisiluun yläosan murtuma*	15
8.4	Reisiluun varren murtuma*	16
8.5	Reisiluun alaosan murtuma*	16
8.6	Polvilumpion murtuma	17
8.7	Polvilumpion sijoiltaanmeno	17
8.8	Polven nivelsiteiden revähdys*	17
8.9	Sääriluun yläosan murtuma.....	17
8.10	Sääriluun varren murtuma.....	18
8.11	Sääriluun alaosan murtuma*	19
8.12	Nilkkamurtuma*	19
8.13	Nilkan nyrjähdys	19
8.14	Jalkaterän vammat*	20
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	20
9.1	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma.....	20
9.2	Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma	20
9.3	Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma	21
9.4	Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma ..	21
9.5	Selkäytimen tai hermojuurien vaurio	21
10	Sisäelinvammat	21
10.1	Sydämen vamma	21
10.2	Keuhkon vamma	22
10.3	Vatsaontelon sisäiset vammat	22
11	Traumaattiset amputoitumiset	23
11.1	Sormen amputoituminen	23
11.2	Ranteen amputoituminen	23
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	23
11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	24
11.5	Päänahan irtirepeäminen	24
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	24
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota.....	24
12.1	Kipu, johon ei liity kudosvauriota	24
12.2	Särky, johon ei liity kudosvauriota (esim. CRPS)	25
13	Mielenterveyden häiriöt	25
13.1	Akuutti stressireaktio	25
13.2	Traumaperäinen stressihäiriö	26
13.3	Sopeutumishäiriö	26
13.4	Masennus	26
II	PYSYVÄ HAITTA.....	27
1	Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)	27
2	Vähäinen toiminnallinen haitta	29
2.1	Nenäruston rakenteellinen muutos.....	29
2.2	Huulen kudoseränteen muutos	29
2.3	Hammasvauriot	29
2.4	Sormen toiminnallinen vaja.....	29

2.5	Muu yläraajan toiminnallinen vajuus	29
2.6	Kasvohermon vamma	30
3	Kosmeettinen haitta	30
3.1	Kasvoarpi	30
3.2	Vartalon arpi	30
3.3	Nenän epämuotoisuus	31
3.4	Hampaan värimuutos	31
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS	32
1	Vapaus.....	32
1.1	Raiskaus	32
1.2	Pakottaminen seksuaaliseen tekoon	33
1.3	Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu	33
1.4	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö*	33
1.5	Vapaudenriisto	34
1.6	Panttivangin ottaminen	34
1.7	Lapsen omavaltainen huostaanotto	34
1.8	Ihmiskauppa	35
1.9	Laiton uhkaus.....	35
1.10	Pakottaminen	35
1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	35
1.12	Ryöstö	35
1.13	Kiristys	36
2	Rauha.....	36
2.1	Kotirauhan rikkominen	36
2.2	Varkaus	36
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen*	36
2.4	Viestintärauhan rikkominen.....	36
2.5	Vainoaminen*	36
3	Kunnia.....	37
3.1	Kunnianloukkaus	37
3.2	Väärä ilmianto*.....	37
4	Yksityisyys	38
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	38
4.2	Salassapitorikos	38
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu	38
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	38
4.5	Tietosuojarikos*.....	38
4.6	Identiteettivarkaus*.....	38
5	Syrjintä	39
5.1	Syrjintä	39
5.2	Työsyrjintä	39
6	Henkilökohtainen koskemattomuus.....	39
6.1	Henkirikoksen yritys*	39
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	39
6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	40
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	40
7.1	Henkirikoksen yritys	40
7.2	Vaaran aiheuttaminen	40

7.3	Heitteillepano.....	40
7.4	Pelastustoimen laiminlyönti	40
7.5	Määräysvallan väärinkäyttäminen	40
IV	SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS	41
1.1	Lapsen kuolema.....	41
1.2	Vanhemman kuolema	41
1.3	Sisaruksen kuolema	41
1.4	Puolison kuolema	41
	SOVELTAMISOHJEET	42
	Soveltamisohjeiden sisältö	42
	Mitä suositukset ovat.....	43
I	TILAPÄINEN HAITTA.....	48
	Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset.....	48
	Korvauksen laskeminen.....	50
	Yleinen korvaustaso	51
1	Kudosten vammoja	53
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	62
3	Hammasvammat	67
4	Kallonsisäiset vammat	68
5	Näkö- ja kuuloelinten vammat	70
6	Rintakehän vammat	72
7	Yläraajan vammat.....	74
8	Lantion ja alaraajan vammat.....	81
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	91
10	Sisäelinvammat.....	93
11	Traumaattiset amputoitumiset	95
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudolvauriota	99
13	Mielenterveyden häiriöt.....	101
II	PYSYVÄ HAITTA.....	105
	Oikeuskäytäntö	105
	Muu korvauskäytäntö	106
1	Pysyvä toiminnallinen haitta	110
2	Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta	111
3	Kosmeettinen haitta	115
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS	119
	Säännökset kärsimyskorvauksesta.....	119
	Korvauksen laskeminen.....	119
	Yleinen korvaustaso	121
1	Vapaus	121
2	Rauha	139
3	Kunnia	144
4	Yksityisyys	148
5	Syrjintä.....	154
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	156
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus.....	159

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS.....	164
LIITE: YLEINEN KORVAUSTASO 2007–2018	168
LIITE: PYSYVÄN HAITAN MEDIAANIKORVAUKSET SUHTEESSA LIIKENNEVAHINKOLAUTAKUNNAN NORMEIHIN JA OHJEISIIN HAITTALUOKITTAIN	171
LIITE: HAITTARAHA KERTASUORITUKSENA 2020.....	173
LIITE: ICD-10-KOODIT.....	182
HAKEMISTO.....	197

I TILAPÄINEN HAITTA

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

ICD S00.0, S00.2, S00.3, S00.4, S00.5, S00.7, S00.8, S00.9, S10.0, S10.1, S10.7, S10.8, S10.9, S20.0, S20.1, S20.2, S20.3, S20.4, S20.7, S20.8, S20.9, S30.0, S30.1, S30.2, S30.7, S30.8, S30.9, S40.0, S40.7, S40.8, S40.9, S50.0, S50.1, S50.7, S50.8, S50.9, S60.0, S60.1, S60.2, S60.7, S60.8, S60.9, S70.0, S70.1, S70.7, S70.8, S70.9, S80.0, S80.1, S80.7, S80.8, S80.9, S90.0, S90.1, S90.2, S90.3, S90.7, S90.8, S90.9, T09.0, T00.0, T00.1, T00.2, T00.3, T00.4, T00.6, T00.7, T00.8, T00.9, T14.0

1.1.1 *Lievät pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –200 €

1.1.2 *Kohtalaiset pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –500 €

1.1.3 *Vaikeat pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 500–1 500 €

1.2 Yksinkertaiset haavat

ICD S01.0, S01.1, S01.2, S01.3, S01.4, S01.40, S01.41, S01.50, S01.51, S01.59, S01.7, S01.8, S01.9, S11.0, S11.1, S11.2, S11.7, S11.8, S11.9, S21.0, S21.1, S21.2, S21.7, S21.8, S21.9, S31.0, S31.1, S31.2, S31.3, S31.4, S31.5, S31.7, S31.8, S41.0, S41.1, S41.7, S41.8, S51.0, S51.7, S51.8, S51.9, S61.0, S61.1, S61.7, S61.8, S61.9, S71.0, S71.1, S71.7, S71.8, S81.0, S81.7, S81.8, S81.9, S91.0, S91.1, S91.2, S91.3, S91.7, T01.0, T01.1, T01.2, T01.3, T01.6, T01.8, T01.9, T14.1

1.2.1 *Pinnallinen haava (nirhauma).* Vain ihon päällimmäinen kerros (epiteelikerros) on vaurioitunut. Ei vaadi ompeleita. Aiheuttaa tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –400 €

1.2.2 *Siisti haava.* Ei merkittäviä ihonalaisen kudoksen vaurioita. Vaatii iho-ompeleita, mutta ei ihonalaisen kudoksen erityistä korjaamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. **400–1 000 €**

1.2.3 *Repaleinen tai ihonalaisiin kudoksiin ulottuva haava.* Haavaan ei liity hermo-, lihas- tai jännevammaa. Vaatii ihonalaisten kudosten korjaamista tai haavan ruhjoutuneiden reunojen poisleikkaamista ja saattaa vaatia päivittäisiä hoitotoimenpiteitä tulehduksen seurauksena. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 000–2 000 €**

1.3 Lihasvammat*

ICD S16, S29.0, S39.0, S46.0, S46.1, S46.2, S46.3, S46.7, S46.8, S46.9, S56.0, S56.1, S56.2, S56.3, S56.4, S56.5, S56.7, S56.8, S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9, S76.0, S76.1, S76.2, S76.3, S76.4, S76.7, S86.0, S86.1, S86.2, S86.3, S86.7, S86.8, S86.9, S96.0, S96.1, S96.2, S96.7, S96.8, S96.9, T09.5, T11.5, T13.5, T14.6

1.3.1 *Lievä lihasvamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–800 €**

1.3.2 *Kohtalainen lihasvamma.* Lihaksen sisäinen verenvuoto vaatii lihaskalvon avauksen tai verenpurkauman poiston pistämällä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.3.3 *Vaikea lihasvamma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–6 000 €**

1.4 Hermovammat*

ICD S04.0, S04.1, S04.2, S04.3, S04.4, S04.5, S04.6, S04.7, S04.80, S04.81, S04.88, S04.9, S14.0, S14.1, S14.2, S14.3, S14.4, S14.5, S14.6, S24.0, S24.1, S24.2, S24.3, S24.4, S24.5, S24.6, S34.0, S34.1, S34.2, S34.3, S34.4, S34.5, S34.6, S34.8, S44.0, S44.1, S44.2, S44.3, S44.4, S44.5, S44.7, S44.8, S44.9, S54.0, S54.1, S54.2, S54.3, S54.7, S54.8, S54.9, S64.0, S64.1, S64.2, S64.3, S64.4, S64.7, S64.8, S64.9, S74.0, S74.1, S74.2, S74.7, S74.8, S74.9, S84.0, S84.1, S84.2, S84.7, S84.8, S84.9, S94.0, S94.1, S94.2, S94.3, S94.7, S94.8, S94.9, T09.3, T09.4, T11.3, T13.3, T14.4

1.4.1 *Lievä hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **100–500 €**

1.4.2 *Kohtalainen hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.4.3 *Vaikea hermovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta. **3 000–15 000 €**

1.5 Verisuonivammat

ICD S15.0, S15.1, S15.2, S15.3, S15.7, S15.8, S15.9, S25.0, S25.1, S25.2, S25.3, S25.4, S25.5, S25.7, S25.8, S25.9, S35.0, S35.1, S35.2, S35.3, S35.4, S35.5, S35.7, S35.8, S35.9, S45.0, S45.1, S45.2, S45.3, S45.7, S45.8, S45.9, S55.0, S55.1, S55.2, S55.7, S55.8, S55.9, S65.0, S65.1, S65.2, S65.3, S65.4, S65.5, S65.7, S65.8, S65.9, S75.0, S75.1, S75.2, S75.7, S75.8, S75.9, S85.0, S85.1, S85.2, S85.3, S85.4, S85.5, S85.7, S85.8, S85.9, S95.0, S95.1, S95.2, S95.7, S95.8, S95.9, T11.4, T13.4, T14.5

1.5.1 *Lievä verisuonivamma.* Suoni sidottavissa tai korjattavissa poliklinikalla. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **300–600 €**

1.5.2 *Kohtalainen verisuonivamma.* Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.5.3 *Vaikea verisuonivamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–15 000 €**

1.6 Palovammat

ICD T20.0, T20.1, T20.2, T20.3, T20.4, T20.5, T20.6, T20.7, T21.0, T21.1, T21.2, T21.3, T21.4, T21.5, T21.6, T21.7, T22.0, T22.1, T22.2, T22.3, T22.4, T22.5, T22.6, T22.7, T23.0, T23.1, T23.2, T23.3, T23.4, T23.5, T23.6, T23.7, T24.0, T24.1, T24.2, T24.3, T24.4, T24.5, T24.6, T24.7, T25.0, T25.1, T25.2, T25.3, T25.4, T25.5, T25.6, T25.7, T26.0, T26.1, T26.2, T26.3, T26.4, T26.5, T26.6, T26.7, T26.8, T26.9, T27.0, T27.1, T27.2, T27.3, T27.4, T27.5, T27.6, T27.7, T28.0, T28.1, T28.2, T28.3, T28.4, T28.5, T28.6, T28.7, T28.8, T28.9, T29.0, T29.1, T29.2, T29.3, T29.4, T29.5, T29.6, T29.7, T95.0, T95.1, T95.2, T95.3, T95.4, T95.8, T95.9

1.6.1 *Lievä palovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–800 €**

1.6.2 *Kohtalainen palovamma.* Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–4 000 €**

1.6.3 *Vaikea palovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. **4 000–18 000 €**

1.7 Ampumavammat

ICD X93, X94, X95, Y24

1.7.1 *Lievä ampumavamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–800 €**

1.7.2 *Kohtalainen ampumavamma.* Ei laajaa kudostuhoa. Vaatii haavan puhdistusta sekä mahdollisesti lihaksen sisäisen verenvuodon hoitamista. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–4 000 €**

1.7.3	<i>Vaikea ampumavamma.</i> Vakavia kudosvaurioita (iho, hermo, verisuoni, sisäelin, luu). Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	8 000–18 000 €
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	
2.1	Kallonlaen murtuma	500–1 500 €
	ICD S02.0	
	<i>Kallonlaen murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.2	Kallonpohjan murtuma	1 000–4 000 €
	ICD S02.1	
	<i>Kallonpohjan murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.3	Nenäluun murtuma	
	ICD S02.2	
	2.3.1 <i>Nenäluun (os nasale) kärjen hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi paikalleen asettamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	300–600 €
	2.3.2 <i>Nenäluun murtuma.</i> Vaatii paikalleen asettamisen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	600–1 800 €
	2.3.3 <i>Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta.	1 800–2 500 €

2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma

ICD S02.4

2.4.1 *Poskiluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.* Ei vaadi leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–1 500 €**

2.4.2 *Poskipään tai poskikaaren sijoiltaan mennyt murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen (hermovamma, silmän liikevaurio).

1 500–2 500 €

2.4.3 *Yläleuan murskamurtuma** (Le Fort I–III). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (suun liikkeet, pureminen).

3 500–8 000 €

2.5 Alaleukaluun murtuma*

ICD S02.6

2.5.1 *Alaleukaluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.* Vaatii leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

1 500–2 500 €

2.5.2 *Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, epävakaa murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).

2 500–4 000 €

2.5.3 *Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, erittäin epävakaa monimurtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).

4 000–8 000 €

2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno **400–1 000 €**

ICD S03.0, S03.4

Leuan yksinkertainen nyrjähdys, venähdys taikka sijoiltaanmeno. Ei leukanivelen sisäisiä vaurioita. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisen paikalleen asettamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma* **1 500–3 500 €**

ICD S02.3

Silmäkuopan pohjan murtuma. Vammaan voi liittyä silmän ruhje. Voi edellyttää leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa (näkökyky, silmän liikerajoitukset, ihohermo-oireet) 2–6 viikon tai jopa 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3 Hammasvammat

3.1 Hampaan siirtymä*

ICD S03.2

3.1.1 *Hampaan tärähtäminen ja löystyminen.* **300–1 000 €**
Hammas liikkuu kuopassaan, mutta on pysynyt paikallaan. Hoidetaan mahdollisesti kiskottamalla hammas viereisiin hampaisiin 2–3 päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

3.1.2 *Hampaan siirtyminen pois paikaltaan* **500–1 500 €**
(luksaatio, intruusio, ekstruusio). Vaatii hampaan paikalleen asettamisen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 2–6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3.1.3 *Hampaan täydellinen irtirevähtäminen* **1 000–3 000 €**
(eksartikulaatio). Vaatii hampaan takaisinistutuksen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 3–4 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3.2 Hampaan murtuma*

ICD S02.5

3.2.1 *Hampaan kiilteen tai kruunun murtuma.* **200–1 000 €**
Ei yhteyttä hampaan ytimeen. Vaatii paikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

3.2.2 *Hampaan kruunun tai hampaan juuren murtuma.* Yhteys hampaan ytimeen. Vaatii hampaan juurihoitoa. Juurimurtuma vaatii lisäksi hampaan kiskottamista viereisiin hampaisiin 3 kuukauden ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (hampaan menetys). **1 000–2 500 €**

4 Kallonsisäiset vammat

4.1 Aivovammat*

ICD S06.0, S06.1, S06.2, S06.3

4.1.1 *Erittäin lievä aivovamma (aivotärhdys).* Korkeintaan hetkellinen tajuttomuus. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa muutaman päivän ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–800 €**

4.1.2 *Lievä aivovamma.* Enintään 30 minuutin tajuttomuus. Oireenmukainen hoito. Saattaa aiheuttaa tilapäistä haittaa 1-3 kuukauden ajan. Enintään 24 tunnin muistiaukko (PTA eli vammaa välittömästi edeltävä tai sen jälkeinen muistiaukko eli posttraumaattinen amnesia). Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

4.1.3 *Keskivaikea aivovamma.* Yli 30 minuutin, mutta enintään 24 tunnin tajuttomuus. Yli 7 vuorokauden muistiaukko. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa jopa 6 kuukauden ajan, joskus pitempäänkin. Pysyvä haitta mahdollinen. **4 000–9 000 €**

4.1.4 *Vaikea aivovamma.* Vammaan liittyy usein kallonsisäistä verenvuotoa tai verenpurkaumaa (aivojen sisäistä ja ulkopuolista verenvuotoa), joka ei ole leikkauksella kokonaisuudessaan hoidettavissa. Vammaan liittyy yli 24 tunnin tajuttomuus. Yli 7 vuorokauden muistiaukko. Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja kuntoutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. **12 000–25 000 €**

4.2 Traumaattiset kallonsisäiset verenvuodot*

ICD S06.4, S06.5, S06.6, I61.9

4.2.1 *Kallonsisäinen verenvuoto.* Ei vaikeaa vuotoa. Ei vakavaa aivovammaa. Leikkauksella hoidetaan lähinnä aivojen pinnalla olevia vuotoja. Tilapäiseksi jäävän haitan kesto noin 2–6 kuukautta. Ei pysyvää haittaa. **2 500–7 000 €**

4.2.2 *Vaikea kallonsisäinen verenvuoto.* Vuoto on iso. Vakava aivovamma mahdollinen. Vaatii tavallisesti leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 kuukautta – 1 vuosi. Pysyvä haitta mahdollinen. **12 000 – 25 000 €**

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

5.1 Silmän vammat*

ICD S00.1, S05.0, S05.1, S05.3, S05.6

5.1.1 *Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma.* ("musta silmä"). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–500 €**

5.1.2 *Silmämunan tai silmäkuopan kudosten ruhje.* Verenvuoto silmän etukammioon (hyfeema). Uusintavuodot mahdollisia. Vaatii silmänsisäisten vaurioiden selvittämistä sairaalahoidossa. Hoitona mustuaista laajentavat ja tulehdusta (inflammaatiota) estävät silmätipat. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **500–1 500 €**

5.1.3 *Pinnallinen sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.* Ei lävistävä vamma. Vaatii silmän peittohoitoa 1–5 vuorokautta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–1 200 €**

5.1.4 *Lävistävä sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.* Silmän sisärakenteet vioittuneet. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 4 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 500–3 000 €**

5.1.5 *Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä.* Ei silmänsisäisten kudosten ulostyöntymistä tai menetystä. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon - 4 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 000–3 500 €**

5.2	Tärykalvon repeämä	500–1 500 €
	ICD S09.2	
	<i>Tärykalvon traumaattinen repeämä.</i> Saattaa vaatia tärykalvon reunan ylösnostamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
6	Rintakehän vammat	
6.1	Kylkiluun murtuma	
	ICD S22.3, S22.4, S22.5	
	6.1.1 <i>Yksittäinen kylkiluun murtuma</i> (1–2 kylkiluuta). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
	6.1.2 <i>Usean kylkiluun murtuma.</i> Ei merkittävää keuhkovammaa. Vaatii lyhyttä sairaalahoitoa muutamana päivänä ajan ja mahdollisesti veri- tai ilmannan hoidon imuletkua käyttäen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 500 €
	6.1.3 <i>Sarjakylkiluunmurtuma ja varstarinta.</i> Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan. Rintakehä tuetaan hoidon ajaksi hengityskonehoidolla ja yleensä alkuvaiheessa veri- tai ilmannan tyhjentämällä keuhkopussin imulla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkokudoksen sidekudosmuodostus).	2 500–5 000 €
6.2	Rintalastan murtuma	800–1 500 €
	ICD S22.2	
	<i>Rintalastan murtuma.</i> Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

7	Yläraajan vammat	
7.1	Olkanelven sijoiltaanmeno ja kiertäjälkalvosimen repeämä*	
	ICD S43.0, S46.0	
	7.1.1 <i>Olkanelven sijoiltaanmeno.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Vammasta voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.	1 000–2 000 €
	7.1.2 <i>Kiertäjälkalvosimen yksinkertainen repeämä.</i> Venähdykset ja osittaiset repeämät, jotka hoidetaan konservatiivisella hoidolla. Eivät vaadi sairaalahoitoa. Fysioterapia usein tarpeen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikosta 3 kuukauteen. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	7.1.3 <i>Kiertäjälkalvosimen laajempi repeämä.</i> Vaatii useimmiten leikkaushoitoa ja sen jälkeistä fysikaalista hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukautta. Lievä pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
	7.1.4 <i>Kiertäjälkalvosimen repeämä, johon liittyy lisävammoja.</i> Laajat repeämät, joihin liittyy lisävammoja kuten labrum- ja hermovauriot sekä liittäismurtumat. Vaatii leikkaushoitoa. Pysyvä haitta todennäköinen.	3 500–5 500 €
7.2	Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno	
	ICD S43.1	
	7.2.1 <i>Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–1 500 €
	7.2.2 <i>Vaikea olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 000 €

7.3 Solisluun murtuma

ICD S42.0

7.3.1 *Yksinkertainen solisluun murtuma.* Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 000 €**

7.3.2 *Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solisluun murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–3 000 €**

7.3.3 *Pois paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen solisluun murtuma.* Liitännäisvammoja (hermo- tai verisuonivamma). Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–6 000 €**

7.4 Olkaluun murtuma

ICD S42.2, S42.3, S42.4

7.4.1 *Yksinkertainen olkaluun murtuma.* Vaatii 6 viikon kipsihoidon ja vartalosidoksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**

7.4.2 *Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–12 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 500–4 000 €**

7.4.3 *Vaikea olkaluun murtuma.* Liitännäisvammoja (väärtinähhermon vaurio). Vaatii yleensä leikkaushoitoa ja joskus hermovapautusleikkauksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **4 000–6 000 €**

7.5 Kyynärvarren murtuma*

ICD S52.0, S52.1, S52.2, S52.3, S52.4, S52.5, S52.6, S52.7, S52.8, S52.9

7.5.1 *Ranteen tyyppimurtuma.* Väärtinälukaan pään hyväasentoinen murtuma. Vaatii 4–5 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 000 €**

7.5.2	<i>Kyynärvarren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
7.5.3	<i>Vaikea kyynärvarren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio) tai huomattava pirstaleisuus. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–6 000 €
7.6	Ranteen veneluun murtuma*	
	ICD S62.0	
7.6.1	<i>Ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii 6-8 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
7.6.2	<i>Vaikea ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luunsiirto). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 500–4 000 €
7.7	Ranteen nyrjähdys tai venähdys	400–600 €
	ICD S63.5	
	<i>Ranteen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.8	Kämmenluun murtuma	
	ICD S62.2, S62.3, S62.4	
7.8.1	<i>Kämmenluun kaulan murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikoilleen ja 3–4 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
7.8.2	<i>Muu kämmenluun murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikalleen ja 5–8 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 500 €

7.9	Sormen nyrjähdys tai venähdys	200–800 €
	ICD S63.6	
	<i>Sormen nyrjähdys tai venähdys.</i> Sormi voidaan lastoitaa viereiseen sormeen muutamaksi päiväksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa ainakin 1 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.10	Sormen sijoiltaanmeno	500–1 500 €
	ICD S63.1	
	<i>Sormen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii sormen asettamisen paikoilleen ja 3 viikon lastahoidon tai metallipiikikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.11	Sormen murtuma*	
	ICD S62.5, S62.6, S62.7	
	7.11.1 <i>Sormen murtuma.</i> Vaatii 3 viikon lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
	7.11.2 <i>Vaikea sormen murtuma.</i> Vaatii välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–4 000 €
7.12	Sormen jännevamma	
	ICD S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9	
	7.12.1 <i>Lievä jännevamma.</i> Vaatii 6 viikon ajan lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 000 €
	7.12.2 <i>Kohtalainen jännevamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja jälkihoitona aktiivilastan 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	1 000–2 500 €

7.12.3	<i>Vaikea jännevamma.</i> Vaatii useita korjausleikkauksia, mahdollisesti jännesiirteitä ja jälkihoitona aktiivilastan yli 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	2 500–4 000 €
8	Lantion ja alaraajan vammat	
8.1	Lantion vammat*	
	ICD S30, S32, S33.4, S33.6, S33.7, S34.8, S38.1, S39	
8.1.1	<i>Lievä lantion vamma.</i> Ruhjeet jääneet vähäisiksi, liikkuminen on mahdollista ilman ulkoisia apuvälineitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–800 €
8.1.2	<i>Keskivaikea lantion vamma.</i> Stabiili lantion murtuma, kuten suoliluun siiven murtuma. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan.	800–2 500 €
8.1.3	<i>Vaikea lantion vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 500–5 000 €
8.2	Ristiluun vammat	500–1 000 €
	ICD S32.1, S32.2, S33.2	
	<i>Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma.</i> Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
8.3	Reisiluun yläosan murtuma*	
	ICD S72.0, S72.1, S72.2	
8.3.1	<i>Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu puolitekonivelleikkauksella.</i> Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Lievä pysyvä haitta.	2 000–3 000 €

<p>8.3.2 <i>Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu luunkinnitysleikkauksella.</i> Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.</p>	<p>3 000-4 000 €</p>
<p>8.3.3 <i>Vaikea reisiluun yläosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (iskiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus).</p>	<p>4 000-6 000 €</p>
<p>8.4 Reisiluun varren murtuma*</p>	
<p>ICD S72.3</p>	
<p>8.4.1 <i>Reisiluun varren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>2 000-4 000 €</p>
<p>8.4.2 <i>Vaikea reisiluun varren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (reisihermon tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).</p>	<p>4 000-6 000 €</p>
<p>8.5 Reisiluun alaosan murtuma*</p>	
<p>ICD S72.4</p>	
<p>8.5.1 <i>Reisiluun alaosan murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsin tai polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>2 000-4 000 €</p>

8.5.2	<i>Vaikea reisuun alaosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen peittäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhenymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).	4 000–6 000 €
8.6	Polvilumpion murtuma	
	ICD S82.0	
8.6.1	<i>Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva polvilumpion murtuma.</i> Vaatii kipsihylsyn tai sarnapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
8.6.2	<i>Paikaltaan siirtynyt polvilumpion murtuma.</i> Vaatii leikkausta sekä kipsihylsyn tai sarnapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen).	2 000–3 000 €
8.7	Polvilumpion sijoiltaanmeno	1 000–2 000 €
	ICD S83.0	
	<i>Polvilumpion sijoiltaanmeno.</i> Vaatii paikalleen asettamisen tai leikkaushoitoa sekä polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
8.8	Polven nivelsiteiden revähdykset*	
	ICD S83.2, S83.3, S83.4, S83.5, S83.6, S83.7	
8.8.1	<i>Polven nivelsiteiden revähdykset ilman nivelen sisäistä vammaa.</i> Vaatii polvituen käyttöä 3–6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
8.8.2	<i>Polven nivelsiteiden revähdykset ja nivelen sisäinen vamma (verinivel).</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 000 €
8.9	Sääriluun yläosan murtuma	
	ICD S82.1	

- 8.9.1 *Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva sääriluun yläosan murtuma.* Vaatii polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi sekä mahdollisesti leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**
- 8.9.2 *Paikaltaan siirtynyt sääriluun yläosan murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 500–3 500 €**
- 8.9.3 *Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun yläosan murtuma.* Liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.10 Sääriluun varren murtuma

ICD S82.2

- 8.10.1 *Paikallaan oleva sääriluun varren murtuma.* Vaatii kipsihoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–9 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**
- 8.10.2 *Paikaltaan siirtynyt sääriluun varren murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 500–3 500 €**
- 8.10.3 *Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun varren murtuma.* Liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve, tulehdus). Vaatii leikkaushoitoa (yleensä useassa vaiheessa suoritettu leikkaushoito). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.11 Sääriluun alaosan murtuma*

ICD S82.3

8.11.1 *Sääriluun alaosan murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä nilkkanivelen tukemista saapaskipsillä tai nilkkatuella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–3 500 €**

8.11.2 *Vaikea sääriluun alaosan murtuma,* johon liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen peittäminen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (pitkittynyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.12 Nilkkamurtuma*

ICD S82.5, S82.6

8.12.1 *Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma.* Vaatii kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa ainakin 6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–1 500 €**

8.12.2 *Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa ainakin 6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen). **1 500–2 500 €**

8.12.3 *Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (nivelpintojen kuluminen). **3 500–6 000 €**

8.13 Nilkan nyrjähdys

500–1 000 €

ICD S93.4

Nilkan nivelsidevamman. Vaatii nilkan tukisidoksen käyttöä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

8.14 Jalkaterän vammat*

ICD S92.0, S92.1, 92.2, 92.3, 92.3, 92.4, 92.5, 92.7

8.14.1 *Jalkaterän hyväasentoinen murtuma.* Ei yleensä vaadi leikkaushoitoa. Mahdollinen kipsihoito tarpeen. Tilapäinen haitta 2-4 viikkoa. Ei pysyvää haittaa. **1 000–1 500 €**

8.14.2 *Leikkausta vaativat jalkaterän taka-, keski- ja etuosan vammat ja murtumat.* Tilapäinen haitta 1-3 kuukautta. Vaatii leikkaushoitoa. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 500–2 500 €**

8.14.3 *Jalkaterän erityisen vaikea vamma.* Vaatii mahdollisesti useita leikkaustoimenpiteitä. Vammoiin liittyy yleensä laajat pehmytkudosvauriot sekä lihas- ja jännevaurioita. Tilapäinen haitta 3-12 kuukautta. Pysyvä haitta todennäköinen. **3 500–6 000 €**

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

9.1 Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma **500–2 000 €**

ICD S13.4

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma. Vaatii niskan tukemista pehmeällä kaulatuella muutaman päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

9.2 Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma **2 000–5 000 €**

ICD S12.0, S12.1, S12.2, S12.7, S12.8, S12.9, S13.0, S13.1, S13.2, S13.4, S13.6

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma. Ei merkittävää hermovauriota. Vaatii tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon ("pyhimyskehä") käyttöä 3 kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti leikkauksella hoidettuna muutaman viikon tukikaulushoito. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.

9.3 Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma **500–1 000 €**

ICD S23.3

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma. Oireenmukainen hoito (tulehduskipulääke, fysioterapia, ylösnousun ohjaus, kylmäpakkaushoidot tms.). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

9.4 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

ICD S22.0, S22.1, S23.0, S23.1, S32.0, S32.7, S32.8, S33.0, S33.1, S33.3, S33.5, S33.7

9.4.1 *Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Vaatii selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoido) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.

1 500–4 000 €

9.4.2 *Vaikea rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Vaatii aina leikkaushoitoa ja selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoido) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

4 000–8 000 €

9.5 Selkäytimen tai hermojuurien vaurio **10 000–25 000 €**

ICD S14.0, S14.1, S14.2, S24.0, S24.1, S24.2, S34.0, S34.1, S34.2

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio. Vaatii leikkaushoitoa ja pitkän sairaalahoidon sekä kuntoutuslaitoshoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.

10 Sisäelinvammat

10.1 Sydämen vamma

ICD S26.0, S26.8, S26.9

10.1.1	<i>Lievä sydämen ruhjevamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa rytmihäiriötaipumuksen vuoksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 000 €
10.1.2	<i>Kohtalainen sydämen ruhjevamma.</i> Vaatii elvytyshoitoa ja sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	3 000–4 500 €
10.1.3	<i>Vaikea sydämen ruhjevamma tai sydämen pistovamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylki-välihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, sydämen rytmihäiriötaipumus).	4 500–8 000 €
10.2	Keuhkon vamma	
	ICD S27.0, S27.1, S27.2, S27.3, S27.4, S27.5, S27.6, S27.7, S27.8, S27.9	
10.2.1	<i>Lievä keuhkovamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa, mutta ei keuhkopussinontelon kanavointia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
10.2.2	<i>Kohtalainen keuhkovamma.</i> Vaatii keuhkopussinontelon kanavoinnin ja sairaalahoitoa 1–2 viikkoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 500 €
10.2.3	<i>Vaikea keuhkovamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja mahdollisesti hengityskonehoitoa sekä sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylki-välihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkojen sidekudosmuodostus).	3 500–8 000 €
10.3	Vatsaontelon sisäiset vammat	
	ICD S36.0, S36.1, S36.2, S36.3, S36.4, S36.5, S36.6, S36.7, S36.8, S36.9, S37.0	
10.3.1	<i>Lievä vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa ja tutkimuksia, mutta ei vatsaontelon avausta. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €

10.3.2	<i>Kohtalainen vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa 1–2 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvä haittaa.	2 000–4 500 €
10.3.3	<i>Vaikea vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa verenvuodon tyrehtyttämiseksi ja mahdollisesti tehohoitoa. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan ja mahdollisesti uusintaleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (tulehdusherkyys, toimintahäiriö, tyrä).	5 000–15 000 €
11	Traumaattiset amputoitumiset	
11.1	Sormen amputoituminen	
	ICD S68.0, S68.1, S68.2	
11.1.1	<i>Sormen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–3 000 €
11.1.2	<i>Sormen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–5 000 €
11.2	Ranteen amputoituminen	
	ICD S68.3, S68.4, S68.8, S68.9	
11.2.1	<i>Ranteen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	2 500–6 000 €
11.2.2	<i>Ranteen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	4 000–8 000 €
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	
	ICD S98.0, S98.1, S98.2, S98.3, S98.4	
11.3.1	<i>Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä mukaan lukien varpaat.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–4 000 €

	11.3.2 <i>Jalkaterän takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–6 000 €
11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	
	ICD S78.0, S78.1, S78.9, S88.0, S88.1, S88.9	
	11.4.1 <i>Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 500–10 000 €
	11.4.2 <i>Alaraajan takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.	3 500–18 000 €
11.5	Päänahan irtirepeäminen	1 000–10 000 €
	ICD S08.0	
	<i>Päänahan irtirepeäminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	
	ICD S08.1, S08.8	
	11.6.1 <i>Korvalehden irtirepeäminen.</i> Vaatii typistämistä tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	500–3 500 €
	11.6.2 <i>Nenän irtirepeäminen.</i> Vaatii korjausleikkausta tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–5 000 €
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosaauriota	
12.1	Kipu, johon ei liity kudosaauriota	
	ICD R52.0, R52.9	
	12.1.1 <i>Lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia kudosaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään keuhonalueeseen kohdistuvasta ärsykkeestä.	–200 €

12.1.2	<i>Voimakas lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudonvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta lyhytkestoisesta, mutta suhteellisen voimakkaasta ärsykkeestä.	–500 €
12.1.3	<i>Erittäin voimakas ja hetkellistä pitkäaikaisempi kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudonvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta suhteellisen pitkäkestoisesta ja voimakkaasta ärsytyksestä.	500–1 500 €
12.2	Särky, johon ei liity kudonvauriota (esim. CRPS)	
	ICD F45.4, G56.4, M79.1, M79.2, M79.6, M89.0, R52.1, R52.2	
12.2.1	<i>Kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Hallittavissa tavallisilla käsikauppalääkkeillä. Kiputila kestää enintään 1 kuukauden. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
12.2.2	<i>Voimakas kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Hallittavissa vain terveydenhuollon ammattihenkilön määräämillä vahvoilla särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 viikkoa – 6 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.	1 000–6 000 €
12.2.3	<i>Sietämätön kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Haittaa vakavasti jokapäiväistä elämää. Ei ole täysin hallittavissa vahvoillakaan särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 kuukautta – 2 vuotta. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–12 000 €
13	Mielenterveyden häiriöt	
13.1	Akuutti stressireaktio	300–1 000 €
	ICD F43.0	
	<i>Akuutti stressireaktio.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 vuorokauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

13.2	Traumaperäinen stressihäiriö	1 500–8 000 €
	ICD F43.1	
	<i>Traumaperäinen stressihäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.3	Sopeutumishäiriö	500–2 000 €
	ICD F43.2	
	<i>Sopeutumishäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.4	Masennus	
	ICD F32	
	13.4.1 <i>Lievä masennus.</i> Vaatii lääkettä tai muuta terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa enintään 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–2 000 €
	13.4.2 <i>Keskivaikea masennus.</i> Vaatii tiiviin, enintään 12 kuukauden psykiatrisen hoitosuhteen tai pitkäkestoisen, enintään 12 kuukauden lääkehoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–4 000 €
	13.4.3 <i>Vaikea masennus.</i> Vaatii sairaalahoitoa tai säännöllisesti toistuvaa psykiatrista hoitosuhdetta yli 12 kuukauden ajan. Toipuminen kestää yli 12 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.	4 000–9 000 €

II PYSYVÄ HAITTA

1 Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)

Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu *tuomioistuimille*. Mikäli korvaus halutaan perustaa johonkin ulkopuoliseen korvausnormistoon, korvauksen suuruuden määrittämisessä voidaan käyttää *apuna* liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen haittarahan korvaustasoja.

HAITTA-LUOKKA	LIIKENNEVAHINKOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OHJEET ¹	TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTILAIN MUKAISET KORVAUSTASOT ²
1	4 130 €	5 649 €
2	8 260 €	11 150 €
3	12 390 €	16 504 €
4	16 520 €	21 750 €
5	20 650 €	26 769 €
6	24 780 €	31 681 €
7	28 910 €	36 446 €
8	33 040 €	41 062 €
9	37 170 €	45 532 €
10	41 300 €	49 855 €
11	45 430 €	63 854 €
12	49 560 €	78 589 €
13	53 690 €	93 324 €
14	57 820 €	108 060 €
15	61 950 €	122 795 €
16	72 688 €	157 178 €
17	84 252 €	191 561 €
18	96 642 €	225 943 €
19	109 858 €	260 326 €
20	123 900 €	294 709 €

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2020, 18-vuotias.

² Työtapaturma- ja ammattitautilain haittarahan kertakorvaus 2020, 18-vuotias.

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvän toiminnallisen haitan korvaukset ovat vuosina 2007, 2009–2012, 2015 ja 2018 perustuneet valtaosin liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin. Perusteluosiossa on käsitelty tarkemmin pysyvän haitan korvaamiseen liittyviä kysymyksiä.

Haittaluokituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (768/2015). Ajantasaiset korvaustaulukot löytyvät osoitteista:

- www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normit ja ohjeet > Pysyvä haitta
- www.tvk.fi > Korvaaminen > Korvaukset > Haittarahan kertakorvauksen määrä

2 Vähäinen toiminnallinen haitta

Alla olevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa pysyvän toiminnallisen haitan aste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin. Suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatyypit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei suositusta ole annettu.

2.1	Nenäruston rakenteellinen muutos	500–2 200 €
	ICF s3101, s3102	
	Aiheuttaa nenän tukkoisuutta. Voi vaikeuttaa nenän kautta hengittämistä.	
2.2	Huulen kudusrakenteen muutos	300–800 €
	ICF s3204	
	Aiheuttaa vähäistä haittaa esimerkiksi puhuttaessa tai syödessä.	
2.3	Hammasvauriot	200–2 200 €
	ICF s3200	
	Hampaiston osittainen puutos tai sen korjauksen jälkitila (paikattu hammas/hammasimplantti). Vaikeuttaa syömistä.	
2.4	Sormen toiminnallinen vajaus	500–2 200 €
	ICF s198, s73020, s73021, s73022, s73023	
	Aiheutuu sormen kudusrakenteen muutoksesta tai sormen hermovammasta. Sormen voima, liikkuvuus tai tunto alentunut.	
2.5	Muu yläraajan toiminnallinen vajaus	1 000–3 300 €
	ICF s73000, s73001, s73002, s73003, s73010, s73011, s73012, s73013, s73020, s73021, s73022, s73023	
	Ranne-, kyynär- tai olkanivelen vähäinen liikerajoitus tai liikkeen aiheuttama kipu.	

2.6	Kasvohermon vamma	300–3 300 €
	ICF s1106	
	Aiheuttaa kasvojen jonkin osan tunnottomuutta tai kipua taikka muuta vähäistä toiminnallista häiriötä.	
3	Kosmeettinen häiriö	
3.1	Kasvoarpi	
	ICF s8100	
	3.1.1 <i>Lähes huomaamaton kasvoarpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin ja on sijaintinsa vuoksi vain vaikeasti havaittavissa.	–300 €
	3.1.2 <i>Heikosti erottuva kasvoarpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa.	300–1 000 €
	3.1.3 <i>Erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä erityistä huomiota.	1 000–2 500 €
	3.1.4 <i>Selvästi erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä mutta ei kuitenkaan vääristä kasvojen piirteitä.	2 500–6 000 €
	3.1.5 <i>Huomiota herättävä kasvoarpi.</i> Erottuu selvästi muusta ihosta ja vääristää kasvojenpiirteitä tai ilmehdintää.	6 000–15 000 €
3.2	Vartalon arpi	
	ICF s8101, s8102, s8103, s8104, s8105, s8106, s8108, s8109	
	3.2.1 <i>Heikosti erottuva vartalon arpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa.	100–300 €
	3.2.2 <i>Erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä huomiota.	300–800 €

	3.2.3 <i>Selvästi erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä.	800–2 000 €
	3.2.4 <i>Huomiota herättävä vartalon arpi.</i> Erottuu selvästi muusta ihosta tai aiheuttaa jonkinasteista epämuotoisuutta.	2 000–8 000 €
3.3	Nenän epämuotoisuus	500–2 000 €
	ICF s3100	
	Nenän murtumisesta seuraava nenän epämuotoisuus.	
3.4	Hampaan värimuutos	400–1 000 €
	ICF s3200	
	Hampaan sisäisen verenvuodon aiheuttama hampaan pysyvä värimuutos.	

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

1 Vapaus

1.1 Raiskaus³

RL 20:1, 20:2

Väkivallan tai uhkauksen käyttö

1.1.1 Teko on jäänyt yritykseksi ja käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. **1 000–2 000 €**

1.1.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Tunkeutumista loukatun kehoon ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–4 000 €**

1.1.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä, taikka tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä, taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **4 000–7 000 €**

1.1.4 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vakavana. Tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **7 000–16 000 €**

Tiedottoman tilan hyväksikäyttö

1.1.5 Teko on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Tekoon ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–4 000 €**

1.1.6 Teko on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Tekoon liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **4 000–7 000 €**

---

³ Lapseen kohdistuvat teot arvioidaan kohdan 1.4 nojalla.

1.2	Pakottaminen seksuaaliseen tekoon⁴	800–2 000 €
	RL 20:4	
	Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Teko voidaan tehdä myös käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Seksuaalista tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	
1.3	Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu	
	RL 20:5, RL 20:5 a	
	1.3.1 Seksuaalinen teko. Tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	800–2 000 €
	1.3.2 Sukupuoliyhteys. Teko voi olla erityisen nöyryyttävä, taikka teko-olosuhteisiin voi liittyä erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–5 000 €
	1.3.3 Seksuaalinen ahdistelu. Koskettelulla tehty seksuaalinen teko, joka on ollut omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.	400–1 000 €
1.4	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö*	
	RL 20:1, 20:2, 20:4, 20:6, 20:7, 20:7 b	
	1.4.1 Teko on jäänyt yritykseksi, eikä tekoon liity piirteitä tai seikkoja, joiden vuoksi tekoa voitaisiin pitää törkeänä.	1 000–2 000 €
	1.4.2 Yksittäiset seksuaaliset teot. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin lähellä suojaikärajaa olevan lapsen kanssa. Seksuaaliset teot, jotka on tehty ilman fyysistä läsnäoloa esimerkiksi internetin välityksellä.	1 000–4 000 €

⁴ Lapsen kohdistuvat teot arvioidaan kohdan 1.4 nojalla.

1.4.3	Yksittäiset sukupuoliyhteydet. Pitkään jatkuneet ja lukuisat seksuaaliset teot. Yksittäinen raiskaus, joka on tehty kohdassa 1.1.2 tai 1.1.5 tarkoitetuissa olosuhteissa.	4 000–10 000 €
1.4.4	Pitkään jatkuneet ja lukuisat sukupuoliyhteydet. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin nuoren lapsen kanssa. Raiskaus, joka on tehty kohdassa 1.1.3, 1.1.4 tai 1.1.6 tarkoitetuissa olosuhteissa.	10 000–30 000 €
1.5	Vapaudenriisto	
	RL 25:1, 25:2, 25:6	
1.5.1	Vapaudenriistoa on pidettävä lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon liittyy enintään vähäistä väkivaltaa tai sen uhkaa.	200–1 000 €
1.5.2	Vapaudenriistoa ei voida pitää lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	1 000–2 500 €
1.5.3	Vapaudenriistoa on pidettävä pitkäaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä merkittävää väkivaltaa tai sen uhkaa.	2 500–7 000 €
1.6	Panttivangin ottaminen	2 000–30 000 €
	RL 25:4	
	Loukatun henkeen ja terveyteen on kohdistettu loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi liittyä vakavaa väkivaltaa.	
1.7	Lapsen omavaltainen huostaanotto	500–2 500 €
	RL 25:5, 25:5 a	
	Lapsi on eristetty laillisesta huoltajastaan sekä muusta perheestään omavaltaisen huostaanoton ajaksi. Huostaanottotilanteeseen voi liittyä vähäistä kolmanteen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa.	

1.8	Ihmiskauppa	5 000–30 000 €
	RL 25:3, 25:3 a	
	Loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön, eikä loukausta voida pitää sen sisältöön nähden lyhytaikaisena.	
1.9	Laiton uhkaus	
	RL 25:7	
	1.9.1 Ei välitöntä vakavan väkivallan uhkaa.	100–800 €
	1.9.2 Välitön vakavan väkivallan uhka.	500–1 500 €
1.10	Pakottaminen	300–1 200 €
	RL 25:8	
	Tekoon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	
1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	400–2 500 €
	RL 15:9	
1.12	Ryöstö	
	RL 31:1, 31:2	
	1.12.1 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	300–1 000 €
	1.12.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	1 000–2 000 €
	1.12.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä vakavana teon laatuun nähden. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–4 000 €

1.13	Kiristys	500–2 000 €
	RL 31:3, 31:4	
	Loukattua tai tämän läheistä on uhattu väkivallalla tai muulla oikeudettomalla teolla.	
2	Rauha	
2.1	Kotirauhan rikkominen	
	RL 24:1, 24:2	
	2.1.1 Rikottu rauhaa metelöimällä, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla taikka kieltäytytty poistumasta kotirauhan suojaamasta paikasta.	100–1 000 €
	2.1.2 Tunkeuduttu asuttuun asuntoon häiritsemistarkoituksessa.	500–2 000 €
2.2	Varkaus	300–1 000 €
	RL 28:1, 28:2	
	Murtauduttu asuttuun asuntoon anastamistarkoituksessa.	
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen*	200–800 €
	RL 16:9 a	
	Rikottu lähestymiskieltoa tavalla, joka on rikonut loukatun rauhaa.	
2.4	Viestintärauhan rikkominen	100–1 000 €
	RL 24:1 a	
	Lähetetty häiritsemistarkoituksessa toistuvasti viestejä ja soitettu toiselle.	
2.5	Vainoaminen*	500–2 000 €
	RL 25:7 a	
	Toistuvasti uhattu, seurattu, tarkkailtu, otettu yhteyttä tai muuten vainottu toista.	

3 Kunnia

3.1 Kunnianloukkaus

RL 24:9, 24:10

3.1.1 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin kahdenkeskisessä kanssakäymisessä tai siten, että teko tulee vain vähäisen henkilöpiiriin tietoon. **200–1 000 €**

3.1.2 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan rajoitetun, mutta ei aivan vähäisen henkilöpiiriin tietoon. **800–2 000 €**

3.1.3 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiiriin tietoon. **1 500–5 000 €**

3.1.4 Esitetty erityisen vahingollinen, valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin erittäin vakavasti siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiiriin tietoon. **5 000–10 000 €**

3.2 Väärä ilmianto*

RL 15:6

3.2.1 Väärä ilmianto teosta, josta voi seurata vankeutta. Ilmianto on johtanut ainakin esitutkinnan suorittamiseen. **1 000–5 000 €**

3.2.2 Väärä ilmianto, joka on loukatulle erityisen vahingollinen. Ilmianto on voinut johtaa tuomioon, se on voinut koskea vakavaa rikosta ja tieto siitä on voinut tulla laajan henkilöpiiriin tietoon. **5 000 – 10 000 €**

4	Yksityisyys	
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	
	RL 24:8	
4.1.1	Toimitettu yksityiselämää koskeva tieto lukuisten ihmisten saataville.	500–2 000 €
4.1.2	Levitetty yksityiselämää koskeva tieto hyvin laajan henkilöpiirin saataville.	1 500–5 000 €
4.2	Salassapitorikos	500–1 500 €
	RL 38:1	
	Paljastettu yksityiselämää koskevia arkaluonteisia tietoja.	
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu	
	RL 24:5, 24:6	
4.3.1	Salakuuntelu.	200–1 000 €
4.3.2	Salakatselu.	200–1 500 €
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	200–800 €
	RL 38:3	
	Toisen yksityiselämään liittyvän viestin avaaminen oikeudettomasti.	
4.5	Tietosuojarikos*	300–800 €
	RL 38:9	
	Käsitelty arkaluonteisia henkilötietoja oikeudettomasti.	
4.6	Identiteettivarkaus*	200–1 000 €
	RL 38:9a	
	Toisen tunnistamistietojen oikeudeton käyttäminen.	

5	Syrjintä	
5.1	Syrjintä	300–1 500 €
	RL 11:11	
	Kieltäydytty palvelemasta loukatun etnisen alkuperän takia.	
5.2	Työsyrjintä	
	RL 47:3, RL 47:3a	
	5.2.1 Asetettu loukattu epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana ilman hyväksyttävää syytä.	500–1 500
	5.2.2 Asetettu loukattu huomattavan epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana käyttämällä hyväksi työnhakijan tai työntekijän taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä, ajattelemattomuutta tai tietämättömyyttä	2 000–5 000 €
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	
6.1	Henkirikoksen yritys*	2 000–8 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttaen tälle ruumiinvamma.	
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7, 21:10, 21:11	
	Loukattu ruumiillista koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	

6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7	
	Loukattu henkistä koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	
7.1	Henkirikoksen yritys	2 000–4 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttamatta tälle ruumiinvammaa.	
7.2	Vaaran aiheuttaminen	500–1 500 €
	RL 21:13	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan vaaraa aiheuttamalla.	
7.3	Heitillepano	500–1 500 €
	RL 21:14	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan jättämällä tämä avuttomaan tilaan.	
7.4	Pelastustoimen laiminlyönti	300–1 000 €
	RL 21:15	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan olemalla antamatta tai hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.	
7.5	Määräysvallan väärinkäyttäminen	500–1 500 €
	RL 45:16, 45:17, 40:9	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan aiheuttamalla tälle asemaan perustuvaa määräysvaltaa väärinkäyttäen tarpeetonta kärsimystä tai vaaraa terveydelle.	

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS

1.1	Lapsen kuolema	3 000–12 000 €
	Vanhemmalle tuomittava korvaus lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.2	Vanhemman kuolema	3 000–15 000 €
	Lapselle tuomittava korvaus vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.3	Sisaruksen kuolema	2 000–8 000 €
	Korvaus sisaruksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.4	Puolison kuolema	3 000–11 000 €
	Korvaus puolison ⁵ kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	

---

⁵ Puolisolla tarkoitetaan surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

SOVELTAMISOHJEET

Soveltamisohjeiden sisältö

Soveltamisohjeissa käsitellään suosituksia sekä niiden taustalla olevaa sääntelyä ja sen merkitystä suositusten rakenteen ja sisällön kannalta. Lisäksi esitellään sitä, mihin seikkoihin suositusten luokittelu ja esitetty korvaustaso perustuvat.

Soveltamisohjeissa on kuvattu kunkin suosituksen taustalla olevaa tapausaineistoa erilaisten tunnuslukujen avulla. Käytettyjä tunnuslukuja ovat *tapausten määrä* (N), tuomittujen korvausten *keskiarvo* (KA), havaintojen keskimääräinen poikkeama keskiarvosta eli *keskihajonta* (SD), *mediaani* (MD), jakauman kolmannen ja ensimmäisen neljänneksen välinen erotus eli *kvartiiliväli* (QI) sekä tuomittujen korvausten *vaihteluväli* (MIN, MAX). Koska kunkin suosituksen taustalla oleva aineisto voi pohjautua eri vuosina tuomittuihin korvauksiin (ks. suositusten perusta), on lisäksi esitetty, miltä vuosilta kyseistä suositusta koskevat ratkaisut on kerätty.

Tuomittujen korvausten jakaumaa on kuvattu *fraktiilien* eli prosenttipisteiden avulla. Fraktiilit jakavat suuruusjärjestykseen asetetun aineiston kahteen osaan siten, että korkeintaan p-fraktiilin suuruisia havaintoja on p % kaikista havainnoista. Esimerkiksi pinnallisten vammojen aiheuttaman tilapäisen haitan 50 % fraktiili eli mediaani on 400 euroa. Se tarkoittaa, että 50 % pinnallisista vammoista tuomituista korvauksista on korkeintaan 400 euroa. Alaleukaluun murtuman aiheuttaman tilapäisen haitan korvauksen 90 % fraktiili on 7 046 euroa. Näin ollen 90 % alaleukaluun murtuman perusteella tuomituista tilapäisen haitan korvauksista on suuruudeltaan korkeintaan 7 046 euroa.

Tunnusluvut ja jakaumat on esitetty taulukkomuodossa kutakin suositusta koskevan soveltamisohjeen yhteydessä.

Tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien lisäksi perusteluissa on lyhyesti kuvattu, millaisia aineistoon valikoituneet tapaukset ovat vakavuudeltaan. Aineistoon valikoituneilla tapauksilla on olennainen merkitys sen kannalta, millaiseksi tutkimusaineiston mukainen korvaustaso yksittäisen vahingon osalta muodostuu. Aineistoon valikoituneet tapaukset eivät esimerkiksi välttämättä kata vahingon kaikkia muotoja tai ne saattavat olla voimakkaasti painottuneet vakavuudeltaan määrätyn kaltaisiin tapauksiin. Tämä valikoituminen on huomioitava, jotta yksittäistä vahinkoa koskevan korvaustason oikeellisuutta voidaan arvioida suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Yksittäisiä suosituksia on myös pyritty havainnollistamaan eräiden tutkimusaineistosta poimittujen esimerkkitapausten perusteella.

Mitä suositukset ovat

Suosituksen perusta

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset koskevat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä (jäljempänä aineeton vahinko) suoritettavien korvausten määriä.

Suosituksia on tarkoitettu korvausharkinnan apuvälineeksi eivätkä ne voi milloin osin korvata tuomioistuimen yksittäistapausta koskevaa omaa harkintaa.

Suosituksia perustuvat *oikeuskäytännössä* muodostuneisiin korvaustasoihin, joiden pohjalta neuvottelukunta on pyrkinyt muodostamaan johdonmukaiset suositukset erityyppisten vahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta tuomittavien korvausten suuruudesta. Neuvottelukunta ei ole käyttänyt omaa harkintaa siinä, millainen aineettomien vahinkojen yleisen korvaustason tulisi olla. Tällainen itsenäinen oikeuspoliittinen harkinta ei kuulu neuvottelukunnan toimivaltaan.

Yleisen korvaustason selvittämisessä tutkimusaineistona ovat olleet käräjäoikeuksien tuomiot. Suosituskokoelman viidettä painosta varten neuvottelukunta on kerännyt tiedot kaikista Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–30.6.2018 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta.

Vuoden 2018 aineiston lisäksi on soveltuvin osin otettu huomioon aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–31.12.2012 sekä 1.1.–31.12.2015.⁶ Ensimmäistä ja toista suosituskokoelmaa varten kerätyt aineistot, jotka kattavat oikeuskäytännön ajalta 1.1.–30.6.2007 sekä ajalta 1.1.–31.12.2009, on pitkälti jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Harvinaisissa vahinkotyypeissä on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu käräjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomioihin. Täydennysaineisto poimittiin neuvottelukunnan tietokannasta suorittamalla sanahakuja sellaisista vammoista tai vahinkotyypeistä, joita oli aikaisemmassa aineistossa lukumäärällisesti hyvin vähän. Lisäksi poiminnan ehtona oli, että kyseisen vahinkotyyppin poiminta oli teknisesti mielekäästä sanahakuja suorittamalla.

Tarkoituksena on ollut saada suositusten pohjaksi mahdollisimman kattava ja vertailukelpoinen sekä samanlaisten ajallisten kriteereiden mukaan määräytyvä

---

⁶ Vuoden 2015 aineiston osalta joissakin hyvin yleisissä vahinkotyypeissä noudatettiin sovelletta tasaväliotantaa siten, että vain tiettyyn diaarinumeroon päättyneet ratkaisut poimittiin mukaan. Menettelyä noudatettiin pinnallisten ruhjeiden (20 % otos), pinnallisten haavojen (50 % otos), kasvoarpien (50 % otos), sekä laittomien uhkausten (50 % otos) osalta. Aineiston muodostumistavasta johtuen esimerkiksi satunnaisotantaan perustuvat menettelytavat eivät olleet mahdollisia. Tämä johtuu pääosin siitä, että vahingon laatua ja korvausten perustetta ei toistaiseksi voida tunnistaa ilman manuaalista tutustumista korvauksen perusteluihin. Koska otantamenettelyn tarkoituksena oli vähentää manuaalisen työn määrää, oli tasaväliotanta käytännössä ainoa sovellettavissa oleva otantamenetelmä. Käytetty otantamenettely perustuu oletukseen, että tietyntyyppiset vahingot ovat sijoittuneet satunnaisesti suhteessa ratkaisut identifioiviin diaarinumeroihin.

otos oikeuskäytännöstä. Ylempien oikeusasteiden käsiteltäväksi valikoituvat keskimääräistä vakavammat tapaukset. Kuva oikeuskäytännössä yleisesti noudatettavista korvaustasoista olisi muodostunut todellista korkeammaksi, mikäli aineisto olisi kerätty esimerkiksi hovioikeuksista. Mahdollista ei ollut myöskään seurata sitä, miten tutkimusaineistoon kuuluvat kärjäoikeuden korvaustuomiot ehkä muuttuvat ylempää oikeusasteessa. Korkeimmassa oikeudessa henkilövahingoista tuomittujen korvausten määrästä annetaan lisäksi niin vähän ratkaisuja, ettei aineistoa olisi saatu kerättyä riittävästi pitkälläkään aikavälillä. Toisaalta ylempien tuomioistuinten ja erityisesti korkeimman oikeuden ennakkoratkaisujen yleistä oikeuskäytäntöä ohjaava merkitys ilmenee ajan kanssa kärjäoikeuden ratkaisuissa.

Myös vakuutus oikeuden ratkaisut samoin kuin eri korvausjärjestelmien sitovat tai suositusluonteiset ratkaisut on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Suosituksissa ratkaiseva merkitys on lain esitöissä esitettyä kantaa noudattaen annettu nimenomaan yleisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä muodostuneelle yleiselle korvaustasolle. Muiden korvausjärjestelmien tapausaineisto poikkeaa lisäksi siinä määrin yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä tapauksista, ettei aineistoa voida pitää kaikilta osin vertailukelpoisena.

Vuodelta 2018 oleva tutkimusaineisto muodostuu kaikkiaan 2 647 tuomiosta, jossa on tuomittu korvausta vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pysyvästä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n mukaan surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n mukaan loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Näissä tuomioissa on käsitelty yhteensä 4 291 erillistä *vahinkoa*⁷, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 5 338 *korvausta*⁸ eri vahinkolajien perusteella. Korvaukset jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

- tilapäinen haitta 2 771 korvausta
- pysyvä haitta 373 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 2 137 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 57 korvausta

Vuosien 2007, 2009–2012, 2015 ja 2018 yhdistetty aineisto koostuu kaikkiaan 44 476 korvauksesta, jotka jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

---

⁷ Vahingolla tarkoitetaan tässä sellaista tapahtumaa, joka on mielekkäästi yksilöitävissä samaa vahingonkärsijää kohdanneista muista mahdollisista henkilövahingoista tekijöiden tai teon ajankohdan perusteella. Yhdellä teolla aiheutuu pääsääntöisesti vain yksi vahinko, mutta yhdessä tuomiossa voidaan käsitellä monta vahinkoa.

⁸ Korvauksella tarkoitetaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta, surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä tuomittua korvausta. Yhden vahingon perusteella voidaan tuomita monta korvausta.

- tilapäinen haitta 24 015 korvausta
- pysyvä haitta 4 175 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 15 288 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 1 001 korvausta.

Aineistojen yhdistäminen

Suosittelujen pohjana oleva aineisto kattaa oikeuskäytäntöä, hieman eri painotuksien, yhteensä kuudelta kalenterivuodelta. Jotta eri vuosien aineistoja voidaan vertailla luotettavasti keskenään, on tarkasteluissa huomioitava erityisesti kaksi tekijää: rahan arvon muutos sekä muutokset tuomioistuinten korvauskäytännössä.

Korvaustasoa koskevassa tarkastelussa kaikki ennen vuotta 2018 tuomitut korvaukset on *deflatoitu* vuoden 2018 hintoja vastaaviksi. Toimenpide on suoritettu hyödyntäen *rahanarvokerrointa*, joka perustuu tilastokeskuksen ylläpitämään *kuluttajahintaindeksiin*⁹. Näin aineistosta on saatu puhdistettua inflaatiosta johtuva rahan arvon muutos.

Rahan arvon muutoksen lisäksi korvaustason tarkastelussa on huomioitu tuomioistuinten korvauskäytännön muutokset. Nämä muutokset voivat heijastella toisaalta tuomioistuinten suhtautumista aikaisempiin suosituksiin sekä toisaalta myös muutosta joitakin vahinkoja tai vammoja koskevissa arvostuksissa.

Eri vuosien korvaustasoa koskeva tilastollisessa tarkastelussa käytettiin epäparametrisiä menetelmiä, koska aineistossa esiintyvien korvausten jakaumat eivät pääsääntöisesti täyttäneet parametriin testeihin liittyviä jakaumaoletuksia. Korvaustason tarkastelussa hyödynnettiin Mann-Whitney U-testiä, jossa havaintojen arvojen sijasta verrataan ryhmittäin arvojen järjestyslukuja. Testin hypoteesina oli, että vuoden 2018 korvausten sijaluvut eivät poikenneet tilastollisesti merkitsevästi vuosien 2007, 2009, 2012 ja 2015 (joiltakin osin vuosien 2010 ja 2011) deflatoitujen korvausten sijaluvuista 95 prosentin luottamustasolla. Tarkastelu tehtiin erikseen suhteessa kunkin vuoden aineistoon. Kaikkiaan eri vuosia koskevien korvaustasojen vertailu osoitti, että vahingonkorvausten taso on viime vuosina hyvin pitkälle vakiintunut. Muuhun aineistoon nähden vain vuoden 2007 aineisto, jolloin korvaustaso oli kauttaaltaan jonkin verran matalampi, muodostaa poikkeuksen.

Tarkastelussa uudemmalla, vuotta 2018 koskevalla oikeuskäytännöllä on muita aineistoja suurempi painoarvo. Aikaisempien vuosien aineistoa on kuitenkin käytetty täydentämään erityisesti harvinaisempia tapauksia koskevaa oikeuskäytäntöä. Muitakin vaihtoehtoja suosittelujen muodostamiseen olisi ollut, mutta neuvottelukunnan arvion mukaan valittu ratkaisu edustaa parasta mahdollista kompromissia aineistojen eri ominaisuuksia korostavien vaihtoehtojen välillä.

Ensinnäkin suosittelut olisi voitu antaa vain yhden vuoden aineiston perusteella. Tällöin korvaustasojen muutoksille olisi neuvottelukunnan arvion mukaan

⁹ Tilastokeskus, Kuluttajahintaindeksi. Saatavilla osoitteesta https://www.stat.fi/til/khi/2018/khi_2018_2019-01-22_tau_001.pdf (viitattu 16.9.2020).

annettu liian suuri paino, sillä huomattava osa muutoksesta on oletettavasti pelkkää satunnaisvaihtelua.

Toiseksi aineistot olisi voitu yhdistää sellaisenaan. Tällöin korvauskäytännössä tapahtuneille muutoksille olisi kuitenkin neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian vähän merkitystä siitä riippumatta, millaiset seikat muutosten taustalla olivat.

Aineistojen yhdistäminen edellä kuvatulla tavalla muunnettuna on neuvottelukunnan arvion mukaan omiaan auttamaan erottamaan korvaustasoissa tapahtuneet todelliset muutokset satunnaisvaihtelusta. Tämä menettely on tasapainoinen yhdistelmä kummankin menettelyn hyvistä ja huonoista puolista. Suositusten aineistopohja täydentyi, mutta ei silti muutu staattiseksi.

Suosituksen muodostaminen

Suosituksien muodostus ensisijaisesti *samanlaatuisista* vahingoista tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien perusteella. Käytetty luokitteluperuste vaihtelee korvausaiheittain ja se on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Tilapäisessä haitassa luokitteluperusteena on käytetty vamman laatua, joka ilmenee vamman lääketieteellisenä diagnoosina. Kärsimyskorvauksen perusteena olevan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen luokitteluperusteena on käytetty loukattua oikeushyvää sekä loukkauksen laatuun liittyviä keskeisiä tunnusmerkkejä. Surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen luokitteluperusteena on ollut surmansa saaneen ja läheisen suhteen laatu.

Tilapäistä haittaa, pysyvää kosmeettista haittaa, kärsimystä sekä surmansa saaneen läheiselle aiheutunutta kärsimystä koskevat korvaussuosituksien on ilmaistu *normaalikorvausvyöhykkeen* avulla, joka on tarvittaessa jaettu kahteen tai useampaan osaan vahingon vakavuuden perusteella. Vyöhyke on pääsääntöisesti muodostettu määrätynlaatuisten vahingon oikeuskäytännön mukaisesta jakaumasta jättämällä kummastakin ääripäästä pois 5–25 prosenttia tapauksista. Näin vyöhyke kuvaa sitä *vaihteluväliä*, jonka rajoissa korvauksen suuruus voidaan *normaalitapauksissa* määrätä.

Neuvottelukunta on lisäksi jokaisen suosituksen osalta erikseen harkinnut, onko oikeuskäytännön mukainen korvaustaso oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Tässä yhteydessä oikeuskäytännön mukaisella korvaustasolla tarkoitetaan kunkin suosituksen normaalikorvausvyöhykettä. Suosituksissa on tietoisesti poikettu oikeuskäytännön mukaisesta korvaustasosta *yksittäisen* vahingon osalta silloin, kun sen oikeuskäytännön mukainen korvaustaso poikkeaa *selkeästi* muita vastaavia vahinkoja koskevasta korvaustasosta. Eri vahinkoja koskevan oikeuskäytännön keskinäinen painoarvo ratkeaa tapausten lukumäärän perusteella. Mitä runsaslukuisempi vahinkoa koskeva oikeuskäytäntö on, sitä suurempi painoarvo tätä vahinkoa koskevalla oikeuskäytännöllä on ollut suosituksia laadittaessa.

Monista suosituksiin sisältyvistä vahingoista on ollut kuitenkin riittämättömästi ratkaisuja korvaustason luotettavaa tilastollista määrittelyä varten. Näissä tapauksissa suositeltu korvaustaso on muodostettu suhteuttamalla se sellaisista vahingoista annettuihin suosituksiin, joista on ollut riittävästi oikeuskäytäntöä korvaustason määrittelyä varten. Tällöin suositus perustuu neuvottelukunnan arvioon siitä, mikä olisi johdonmukainen korvaus kyseisessä suosituksessa tarkoitettusta vahingosta muu oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Tilapäisen haitan korvaustasoja näin suhteutettaessa on käytetty hyväksi lääketieteellistä asiantunte-
musta.

Pysyvän haitan luokitteluperusteena on käytetty työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 11 luvussa tarkoitettua haittaluokitusta.¹⁰ Korvausharkinnan avuksi esitetyt korvaustasot perustuvat liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä työtaturma- ja ammattitautilain mukaisiin korvaustasoihin.

Korvauksen suuruuden määrittäminen

Kukin suositus sisältää sen soveltamisalueelle sijoittuvan vahingon *keskeiset tunnusmerkit*. Niiden tarkoituksena on kuvata, millaiseen vahinkoon suositeltu korvaus neuvottelukunnan näkemyksen mukaan soveltuu. Oikeuskäytännössä vahingot voivat tietenkin poiketa vakavuudeltaan tällaisessa tunnusmerkistössä kuvattusta vahingosta suuntaan tai toiseen. Tällöin suosituksessa esitetty normaalikorvausvyöhyke ei lähtökohtaisesti sellaisenaan sovellu, mutta suositusta voidaan tietenkin käyttää harkinnan tukena.

Vahingonkorvauslaissa kunkin vahinkolajin perusteella on tarkoitettu tuomitavaksi vain yksi korvaus vahinkoa kohden. Silloin, kun vahinkoa kärsineelle aiheutuu samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmä, joudutaan näistä määräämään *yhteinen korvaus*. Esimerkkejä tällaisista vahingoista ovat jalan ja käden murtuma tai kotirauhan rikkominen ja sen yhteydessä tehty törkeä pahoinpitely.

Suosituksissa ei pääsääntöisesti oteta kantaa samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmiin. Tällöin aineettoman vahingon suuruus määritettäisiin yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti vahingon *kokonaisarvioinnin perusteella* eikä yksinomaan eri osatekijöidensä summana.

Tätä kokonaisarviointia on käsitelty tarkemmin jäljempänä eri korvausaiheita käsittelevien esitysten yhteydessä.

Suositusten suhde liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin

Neuvottelukunnan suositukset eivät ole ainoa tilapäisen haitan korvaamiseen soveltuva ohjeisto. Tuomioistuimet ovat perinteisesti soveltaneet tilapäisen haitan

---

¹⁰ Haittaluokituksesta säädetään lain 85 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua haittaluokituksesta (768/2015).

korvaamiseen liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita, joiden rinnalle ovat vuonna 2008 tulleet henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ovat itsenäisiä, eikä niitä ole yleisesti ottaen sovittu yhteen liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisten korvaustasojen kanssa. Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vaikutus näkyy henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksissa sikäli kuin tuomioistuimet ovat niitä omassa käytännössään seuranneet.

Vallitsevaan oikeuskäytäntöön perustuvat henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ja liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Niiden taustalla oleva tapausaineisto sekä suositusten tarkoittamat vahingot saattavat poiketa toisistaan merkittävästikin.

I TILAPÄINEN HAITTA

Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset

Vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vahinkoa kärsineellä on oikeus korvaukseen kivusta ja särystä sekä muusta *tilapäisestä haitasta*.

Lainkohta kattaa *kaikki* fyysisen ja psyykkisen terveydentilan epädulliset muutokset, jotka ovat lääketieteellisen tietämyksen perusteella ymmärrettävissä henkilövahingoiksi. Näitä ovat erityisesti epämiellyttävät somaattiset tuntoaistimukset (kipu ja särky), kehon normaalia toimintaa haittaavat rakenteelliset muutokset tai muut toimintahäiriöt (toiminnallinen haitta), kehon ulkomuodon kielteiset muutokset (kosmeettinen haitta) sekä mielenterveyden häiriöt (psyykinen haitta).

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella, joista keskeisimmät ovat:

- henkilövahingon laatu
- henkilövahingon vaikeusaste

Henkilövahingon laadulla tarkoitetaan sitä, millaisena vamma tai sairaus ilmenee (esimerkiksi ruhje, haava, luunmurtuma). Tämä tarkoittaa käytännössä vamman *lääketieteellistä diagnoosia*, joka on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä kansainvälisen ICD-10 diagnoosikoodiston avulla.¹¹

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että henkilövahinko olisi aina pystyttävä näyttämään *lääketieteellisesti* toteen. Esimerkiksi kivun osalta riittävä näyttö haitasta on se, että tietynlaisesta teosta lääketieteellisten *kokemussääntöjen* mukaan aiheutuu kipua, vaikka kivun aiheutumista yksittäistapauksessa ei kyetä lääketieteellisin tutkimusmenetelmin näyttämään toteen.

---

¹¹ ICD-koodi perustuu kansainväliseen tautiluokitukseen (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, Geneva 1992), joka on ollut käytössä Suomessa 1.1.1996 lähtien.

Samanlaatuisten vammojen kesken korvauksen suuruus määrittyy vahingon *vaikeusasteen* eli sinänsä samaan pääluokkaan kuuluvien vammojen aste-erojen perusteella (esimerkiksi hyväasentoinen murtuma, pirstaleinen murtuma). Myös vaikeusasteen arviointi on lääketieteellisen tiedon varassa.

Tätä arviointia täydentävät kolme muuta kriteeriä, jotka ovat:

- henkilövahingon edellyttämän hoidon laatu
- hoidon kesto
- tilapäisen haitan kesto

Hoidon laadulla viitataan vahinkoa kärsineeseen kohdistuneisiin sairaanhoitollisiin toimenpiteisiin. Tämän kriteerin arviointi tapahtuu lääketieteellisen tiedämyksen varassa. Arviointi ei kohdistu niihin hoitotoimenpiteisiin, joihin henkilövahingon johdosta on tosiasiallisesti ryhdytty, vaan siihen, millaisia hoitotoimenpiteitä voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuina kyseisen henkilövahingon johdosta. Näin ollen henkilövahingon mahdollisella yli- tai alihoidolla ei ole merkitystä vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän aineettoman vahingon korvauksen suuruuden kannalta.

Hoidon kestolla tarkoitetaan sitä ajanjaksoa, jona vahinkoa kärsinyt joutuu olemaan hoidettavana tai suorittamaan itse hoitotoimenpiteitä (haavan puhdistus, kuntoutusharjoitukset). Myös tätä kriteeriä arvioidaan sen perusteella, millaista hoidon kestoa voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Hoidon keskeyttäminen liian aikaisin tai jatkaminen tarpeettoman pitkään ei vaikuta vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän korvauksen suuruuteen.

Tilapäisen haitan kestolla viitataan siihen ajanjaksoon, jona henkilövahinkoa kärsinyt voi havaita henkilövahingosta johtuvia epäedullisia muutoksia terveydentilassaan. Edellisistä kriteereistä poiketen haitan kesto on puhdas tosiasiakeysymys, eikä sinänsä edellytä erityistä lääketieteellistä arviointia. Haitan kesto on tärkeä erottaa vamman paranemiseen kuluva ajasta, sillä useimmiten vamman aiheuttama haitta häviää ennen kuin vamma voidaan pitää biologisesti tarkastellen parantuneena.

Nämä kriteerit auttavat toisaalta erottamaan samanlaatuisten vammojen keskinäisiä eroja eli ne kuvaavat epäsuorasti vamman vaikeusastetta. Toisaalta kriteerit auttavat myös ottamaan huomioon vahinkoa kärsineiden henkilöstä tai muista olosuhteista johtuvia henkilövahingon vakavuuden arviointiin vaikuttavia eroavaisuuksia.

Vamman aiheutumistapa on merkityksellinen vain siltä osin kuin *vammekanismi* vaikuttaa vahingonkärsijälle aiheutuvaan haittaan. Esimerkiksi repimähaavan ja viiltohaavan kivuliaisuus ja paranemisaika poikkeavat toisistaan selvästi. Teon yleisen moitittavuuden merkitys korvauksen suuruuden kannalta on tarkoitettu huomioitavaksi vain mahdollisen kärsimyskorvauksen suuruutta arvioidessa.

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen vamman osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuimien suhteuttaa korvausvaatimuksen taustalla olevan vamman vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun vammaan ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä vammasta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettujen vamman lääketieteellinen diagnoosi sekä sen mahdolliset täsmennykset, vamman edellyttämän hoidon laatu sekä tilapäisen haitan kesto. Lisäksi suosituksessa on maininta siitä, voiko suosituksessa tarkoitettua vammasta jäädä pysyvää haittaa.

Tunnusmerkistö ei määrittele vammaa tyhjentävästi. Vamma voi siis ilmentyä sekä suosituksessa kuvattua lievempänä että vaikeampana. Tällöin suositus ei sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus kuitenkin määrätään kokonaisharkinnan perusteella ja koska yksittäiseen vammaan saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi *pääasiallisen*, vakavinta haittaa aiheuttavan vamman perusteella. Aivan lievimpiä ruumiinvammoja lukuun ottamatta vammaan liittyy usein *oheisvammoja*. Oheisvammoilla tarkoitetaan pääasialliseen vammaan liittyvää vammaa, joka on pääasiallista vammaa lievempi. Määrättäessä korvausta puukonlyönnin aiheuttaman sisäelinvamman perusteella korvauksen laskemisessa ei määrätä erikseen korvausta sisäelinvammaan liittyvän ihohaavan tai muun kudoksen haavan (oheisvamman) perusteella, vaan korvaus oheisvammasta sisältyy pääasiallista vammaa eli sisäelinvammaa koskevaan korvaussuositukseen.

Oheisvammoista on erotettava *seurannaisvamman* (sekundaarivamma), jolla tarkoitetaan suoranaisten vammaenergian aiheuttamista kudosaivourioista aiheutuvia patofysiologisia ilmiöitä. Esimerkiksi kallonpohjan murtuman seurannaisvammaksi on usein verenvuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan. Seurannaisvammoilla on merkitystä ennen kaikkea vamman vaikeusasteen arvioinnin kannalta. Tietyissä tapauksissa seurannaisvamman muodostaa kuitenkin vakavimman ja siten pääasiallisen haitan. Esimerkki tällaisesta seurannaisvammasta on kallonmurtumaan liittyvä kallonsisäinen verenvuoto.

Useiden vammojen yhdistelmissä vahinkoa kärsineelle on voinut aiheutua myös kaksi toisiinsa liittymätöntä vammaa. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on esimerkiksi pään ruhje ja käden murtuma. Tällöinkin eri vammoja voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena ja niistä voidaan määrätä yksi yhteinen korvaus.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu vakavinta vammaa koskeva suositus. Tämän jälkeen korvausta voidaan korottaa muita vammoja

koskevien suositusten perusteella siten, että tuomittava korvaus on oikeassa suhteessa vammoista *kokonaisuutena* aiheutuvaan haittaan.

Vammojen yhdistelmästä kokonaisuutena aiheutuva haitta voi olla pienempi, yhtä suuri tai suurempi kuin sen osien yhteenlaskettu haitta. Kokonaisarvioinnin lopputulos riippuu siitä, kuinka suurelta osin eri vammojen aiheuttama haitta on päällekkäistä.

Lähes täydellisestä päällekkäisyydestä on kyse esimerkiksi siinä tapauksessa, että vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vaikea hermovamma sekä eräitä vähäisiä pinnallisia vammoja. Pinnallisten vammojen ei tässä tilanteessa voida katsoa lisäävän vahinkoa kärsineen kokonaisuudessa kärsimää haittaa, jolloin korvaus voidaan määrätä yksinomaan hermovamman perusteella.

Toisinaan taas eri vammojen aiheuttamat haitat poikkeavat niin olennaisesti toisistaan, ettei päällekkäisyyttä ole. Käytännössä esiintyvä esimerkki tällaisesta tilanteesta on fyysisen ja psyykkisen vamman yhdistelmä. Tällöin korvaus voidaan pääsääntöisesti määrätä kummankin vamman perusteella täysimääräisesti.

Tietyissä tapauksissa toinen vamma lisää myös toisesta vammasta aiheutuvaa haittaa, jolloin on kyse negatiivisesta päällekkäisyydestä. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on molempien käsien murtuma. Tällöin kummankin vamman perusteella voidaan määrätä täysimääräinen korvaus, jota voidaan vielä korottaa vammojen yhteisvaikutuksesta aiheutuvan haitan huomioimiseksi.

Yleinen korvaustaso

Esitetyt suositukset perustuvat oikeuskäytäntöön. Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 24 015 tilapäisestä haitasta tuomittua korvausta, joista 2 771 vuodelta 2018. Tuomitut korvaukset *vaihtelevat* koko aineistossa 1 eurosta 43 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät vammat vaihtelevat vähäisistä mustelmista ja kivusta vaikeisiin aivovaurioihin.

Tutkimusaineistoon sisältyvät vammat painottuvat voimakkaasti lieviin vammoihin. Uusimmassa, vuoden 2018 aineistossa noin 53 prosenttia korvauksista oli määrältään korkeintaan 500 euroa. Yli 1 000 euron korvauksia oli aineistossa vain noin 26 prosenttia. Tilapäisestä psyykkisestä haitasta tuomitut korvaukset olivat keskimäärin selkeästi korkeampia kuin fyysisestä haitasta tuomitut korvaukset.

Tilapäisestä *fyysisestä* haitasta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain vuonna 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	500	1000	2500	3858

Tilapäisestä *psyykkisestä* haitasta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain vuonna 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	800	1500	3000	5000	6000

Yleinen korvaustaso voidaan esittää *yksinkertaistaen* seuraavan taulukon mukaan. Esimerkkeinä mainitut vammat on ryhmitelty suositellun korvauksen alarajan mukaisesti ja suositeltu korvaus saattaa myös ylittää tässä taulukossa esitettyyn ryhmittelyyn liitetyn korvauksen. Yksittäisistä vammoista suositellut täsmälliset korvaukset käyvät ilmi vammaa koskevista suosituksista.

<p>Vammasta aiheutuu vain hyvin vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan alle 2 viikossa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> vähäinen kasvojen punoitus, hierlymä, kipu.</p>	–200 €
<p>Vammasta aiheutuu vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan 2–3 viikon kuluessa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Tavanomaiset ruhjeet, yksinkertaiset haavat, hampaan tärähtäminen ja löystyminen, hampaan kiilteen murtumat, vähäinen silmäluomen tai silmän seudun ruhje.</p>	200–500 €
<p>Vammasta aiheutuu olennaista haittaa, joka häviää useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 3 viikon – 3 kuukauden kuluessa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Laajat ruhjeet, syvät ja pitkät haavat, yksinkertaiset kallonmurtumat, nenäluun murtumat, hampaan ytimeen ulottuvat murtumat, muut kasvojen luiden hyväasentoiset murtumat, lievää vaikeampi aivotärähdys, silmävammat, hyväasentoiset luunmurtumat, lievät jännevammat, yksinkertaiset sijoiltaanmennot, lievät psyykkiset vammat, lievien vammojen yhdistelmät.</p>	500–2 000 €
<p>Vammasta aiheutuu vakavaa haittaa 3–6 kuukauden ajan ja vammasta voi jäädä myös pysyvää haittaa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Kasvojen luiden sijoiltaan menneet murtumat, lievää vaikeammat kallonmurtumat, kallon sisäinen verenvuoto, lievät aivovammat, pitkien luiden murtumat, vaikeat jännevammat, vaikeat sijoiltaanmennot, keuhkovammat, sisäelinvammat, hermovammat, vaikeat psyykkiset vammat, vammojen yhdistelmät.</p>	2 000–7 500 €
<p>Vammasta aiheutuu hyvin vakavaa haittaa 6 kuukauden – 2 vuoden ajan ja vammasta todennäköisesti jää jonkin tasoinen pysyvä haitta.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Vaikeat aivovammat, vaikeat hermovammat, selkäydinvammat, erittäin vaikeat psyykkiset vammat, vaikeiden vammojen yhdistelmät.</p>	7 500–20 000 €

Vammasta aiheutuu erittäin vakavaa haittaa yli 2 vuoden ajan ja vammasta jää pysyvää haittaa. <i>Esimerkkejä:</i> Erittäin vaikeat aivovammat, vaikeat selkäydinvammat, erittäin vaikeiden vammojen yhdistelmät.	20 000–40 000 €
---	------------------------

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

Pinnalliset vammat ilmenevät kehon eri alueiden ruhjeina ja turvotuksena. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi pinnalliset vammat saattavat aiheuttaa särkyä ja toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Kasvojen alueella pinnalliset vammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä ki-vunlievitystä lukuun ottamatta.

Pinnalliset vammat ovat ylivoimaisesti yleisin oikeuskäytännössä esiintyvä vammatyyppe. Pinnallisia vammoja esiintyy lisäksi lähes kaikkien ruumiinvam-mojen oheisvammoina. Suositus tulee kuitenkin sovellettavaksi vain silloin, kun pinnallista vammaa voidaan pitää itsenäisenä vammuna. Jos vahinkoa kärsineellä on tätä vakavampia itsenäisiä vammoja, pinnallisen vamman korottava vaikutus yhteiseen korvaukseen jää yleensä pieneksi.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi yksit-täiset mustelmat kehon eri alueilla tai kasvojen lyhytaikainen punoitus ja turvotus. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi nä-kyvä ja aristava ruhje (mustelma) poskipäässä tai liikkumista jonkin verran vai-keuttava yksittäinen syvä ruhje kehon alueella (pakaraseutu, reiden alue, säären alue). Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi useisiin kehonalueisiin ulottuvat aristavat ruhjeet, jotka ovat selvästi tavanomaista laajempia ja vaikeuttavat liikkumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	792	454	447	400	300	10	8500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	200	400	500	800	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat pinnallisten vammojen kaikki vaikeusasteet painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste pinnallisista vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Yksinkertaiset haavat

Yksinkertaisella haavalla tarkoitetaan kehon kudoksen katkosta tai kudospuutosta, joka käsittää vain ihon ja ihonalaisen kerroksen. Mikäli haavassa on vaurioitunut merkittäviä syvempiä kudoksia (lihas, hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) kyse on komplisoituneesta haavasta, jolloin korvaus on tarkoitettu määrättäväksi näitä kudospuutioita koskevan suosituksen perusteella.

Yksinkertaisesta haavasta aiheutuu kivun ja säryn lisäksi toiminnallista ja kosmeettista haittaa. Yksinkertaisen haavan paraneminen kestää haavan tyypistä riippuen alle kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Lievistä haavoista ei todennäköisesti jää pysyvää kosmeettista haittaa, kun taas vaikeimmista haavoista jää todennäköisesti pysyvä kosmeettinen haitta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman aiheutumismekanismi
- haavan syvyys ja pituus
- haavan reunojen siisteys
- kudospuutoksen määrä
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa (1.2.1) tarkoitettuja *pinnallisia haavoja* ovat esimerkiksi kaatumisen seurauksena syntyneet ihon tai limakalvon verinaarmut. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *siistejä haavoja* ovat esimerkiksi veitsellä viiltämällä tai teräväpäisellä astalolla lyömällä aiheutuneet haavat, jotka eivät ulotu ihonalaisiin kudoksiin. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *repaleisia tai syviä haavoja* ovat esimerkiksi pullolla lyömällä aiheutettu syvä ja repaleinen haava päänahassa tai veitsellä viiltämällä aiheutettu syvä haava.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	499	881	1118	600	600	50	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	400	600	1000	1700	2500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset haavat painottuen siisteihin haavoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten

vaikeusaste yksinkertaisista haavoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Lihasvammat*

Lihasvammat ilmenevät lihaksen pistovammana, lihasrepeämänä, suljettuna ruhjeena tai lihaskalvon sisäisenä turvotuksena. Jos lihasvammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi lihaksen ruhjeet tai jänteen repeämä saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla jokapäiväistä toimintaa tai liikkumista. Kasvojen alueella lihasruhjeet aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Lievillä lihasruhjeilla on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Vaikea-asteiset lihas- tai jännevammat vaativat sairaalahoitoa ja leikkaustoimenpiteitä lihaksen toiminnan palauttamiseksi.

Lievät lihasvammat paranevat ruhjeen syvyydestä riippuen 1–4 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lihasvammat paranevat 1–3 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat kehon eri alueilla sijaitsevat yksittäiset lihasruhjeet, jotka aiheuttavat tunnusteltaessa ja lihasta jännittäessä paikallista kipua.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi reiden tai pohkeen alueen ruhje- tai pistovamma ja siihen liittyvä lihasaitiopaino-oireyhtymä, joka hoidetaan lihaskalvon avauksella, sekä liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen lihaksen sisäinen verenpurkauma (pakaraseutu, suoran vatsalihaksen alue), joka vaatii verenpurkauman poistotoimenpiteen (leikkaus tai punktio).

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi lihaksen murskavamma (*crush*-oireyhtymä), johon voi liittyä lihaspunan aiheuttama munuaisten äkillinen vajaatoiminta, sekä lihaksen tai jänteen laaja repeämä, joka vaatii korjausleikkauksen ja liikkumattomaksi tekemisen 3–6 viikon ajaksi (nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen katkeaminen, reiden lähentäjäjänteen repeämä tai irtiruuhkaus, akillesjännerepeämä).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	68	2435	1559	2092	1910	105	7666

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
253	592	1227	2092	3137	4265	5445

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset lihasvammat. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste lihasvammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 *Hermovammat**

Hermovammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään hermovamma on hermon lyhytaikaisesta puristuksesta tai ruhjeesta johtuva muutamia minuutteja kestävä hermon toimintahäiriö, joka aiheuttaa ihotunnon muutoksia (tunnottomuus, pistely) ihohermotusalueella ja mahdollisesti lihaksen vajaatoimintaa (ositainen halvaus). Vaikeaan hermovammaan liittyy ihotunnon puutos, ruumiinosan halvaus ja mahdollisesti toipumisvaiheessa pitkäaikaista kipua. Jos hermovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Hermon vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta, tylpästi ruhjojan tai venyttävän voiman seurauksena ja myös palovamman tai sähköiskuvamman aiheuttamana. Terävän esineen aiheuttamat hermovammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella (sormihermot, keskihermo, kyynärhermo) ja venytyksen seurauksena syntyvät vammat olkavarren (värttinähermo), hartiasrudun (hartiapunos) ja lonkan (lonkkahermo) sekä polven seudun alueella (pohjehermo). Aivohermojen vammat liittyvät yleensä kallonmurtumiin. Selkäytimen vammat ovat hermovammoista vaikeimpia ja liittyvät yleensä selkärangan murtumiin (ks. 9.5).

Hermovammat luokitellaan yleensä kolmeen pääluokkaan sen mukaan, onko hermo tai sen sisäosat katkenneet: 1) hermon johtokyvyn häiriintyminen ilman hermossa todettavaa selvää rakennemuutosta (neurapraksia) syntyy hermon puristuksen, ruhjeen tai venytyksen seurauksena; 2) hermon viejähaarakkeen (aksoni) vaurio, jossa hermon sidekudostuppi jää ehyeksi (aksonotmeesi), syntyy tylpän ruhjevamman seurauksena; 3) hermon täydellinen anatominen katkos (neurotmeesi) syntyy yleensä leikkaavan esineen vaikutuksesta.

Neurapraksian jälkeen toiminta palautuu yleensä normaalisti kolmessa kuukaudessa. Aksonotmeesin jälkeen toiminta palautuu hitaammin 3 kuukauden – 1 vuoden kuluessa eikä palautuminen ole aina täydellistä. Neurotmeesi vaatii aina hermovamman korjausta leikkauksellisesti, ja täydellinen toiminnan palautuminen ei yleensä ole mahdollista.

Syntytilanteeseen liittyvän tunnottomuuden ja halvaustilan lisäksi hermovamoihin voi liittyä paranemisvaiheeseen liittyvää pitkäaikaista kipua (neuropaattinen kipu, CRPS2¹² eli kausalgia, ks. 12.2).

Hermovamman aiheuttama toiminnallinen haitta määräytyy vaurioituneen hermon mukaan ja ilmenee siten, että vamma voi vaikeuttaa liikkumista ja joka-päiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella aivohermon vaurio (kasvohermo) voi aiheuttaa lisäksi kosmeettista haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman anatominen sijainti
- vammaan liittyvät oireet

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi ohime-nävä ranteen keskihermon puristustila sekä kyynärhermon tai värttinähermon toi-mintahäiriö hermoon kohdistuneen iskun tai puristuksen seurauksena.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi olkavarren alueen tai polven alueen iskuvammaan liittyvä värttinähermon tai poh-jehermon toimintahäiriö (pareesi), joka kuitenkin on ohimenevä, mutta vaikeuttaa käden käyttöä tai liikkumista 1–6 kuukauden ajan.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luun-murtumaan liittyvä hermovamma (reisi, sääri, polvi, käsivarsi, olkavarsi), kallo-aivovamma ja siihen liittyvä aivohermovaurio, selkärankamurtumaan liittyvä sel-käydinvamma halvaustiloineen, olkapunoksen revähdys, kaularankamurtumaan liittyvä neli- tai alaraajahalvaus. Joitakin näistä vammoista voivat kuitenkin kos-kea ensisijaisesti muita kohtia koskevat suositukset.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	63	4393	4090	3137	4431	511	25553

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
821	1032	1569	3137	6000	9765	11904

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset her-movammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomi-oon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste hermovammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon näh-den.

¹² Complex Regional Pain Syndrome.

1.5 Verisuonivammat

Verisuonivammojen kirjo on hyvin laaja. Lievimmillään verisuonivamma on pään tai raajan alueen pikkualtimoverisuonen tai pikkulaskimoverisuonen vamma, joka voidaan hoitaa sulkemalla verisuoni sitomalla (ligeeraus). Vaikeaan verisuonivammaan liittyy raajan tai ruumiinosan verenkierron vajuus, joka vaatii nopeita hoitotoimenpiteitä verenkierron elvyttämiseksi. Jos verisuonivammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, hermo, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Verisuonen vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta tai tylpästi ruhjovan, kiertävän tai venyttävän voiman seurauksena. Osa verisuonivammoista liittyy oheisvammama luunmurtumiin (kynärpään alue, olkavarso, kylkiluut, reisiluun alaosa). Terävän esineen aiheuttamat verisuonivammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella sekä kaulan, vatsan ja rintakehän alueella.

Verisuonivammat voidaan luokitella terävän esineen aiheuttamiin verisuonen seinämän repeämiin (laseraatio eli osittainen repeämä, transsektio eli katkeaminen) ja tylpän väkivallan aiheuttamiin verisuonen ruhjeisiin (sisäkalvon repeämä, verisuonen seinämänsisäinen verenpurkauma, verisuonen hyytymätukos, verisuonen ulkopuolinen puristus).

Pääsääntöisesti raajojen isojen valtimo- ja laskimorunkojen ja kaulan alueen verisuonien vamma vaatii korjausleikkausta, jonka laajuus vaihtelee vaurion suuruuden mukaan. Lihasvaltimot voidaan sulkea sitomalla. Verisuonen korjausleikkaustoimenpiteen jälkeen verenkierto yleensä palautuu lähes välittömästi ja leikkaushaava paranee 1–3 viikossa.

Syntytilanteeseen liittyvän paikallisen kivun lisäksi verisuonivammoihin ei yleensä liity merkittävää toiminnallista haittaa, ellei verenkierron puutteesta ole ehtinyt syntyä lihas- tai hermovaurioita.

Leikkauksella hoidettu verisuonivamma paranee yleensä pysyvästi haittaa jättämättä 2–6 viikon kuluessa, ja pääasiallinen tilapäinen haitta aiheutuu leikkaushaavan paranemisesta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti
- seurannaisvammat

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi viiltohaavan aiheuttama valtimo- tai laskimosuonen vamma, pään haavaan liittyvä ohimovaltimon vaurio tai sormen alueen yksittäisen pikkualtimon vaurio puukon viiltohaavan seurauksena (ei hermovammaa).

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi ranteen, kynärvarren tai polven alueen verisuonivammaan liittyvä raajan 1–2 kuukautta kestävä toimintahäiriö, joka aiheutuu verisuonivamman edellyttämästä raajan immobilisaatiosta ja haavan paranemisesta.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi suurten verisuonien vamma (aortta, ylä- tai alaonttolaskimo, kaulavaltimo tai -laskimo, solisvaltimo), vammat, joiden korjausleikkaus edellyttää suurta kudosaavausta (rintaontelon tai vatsaontelon avaus), tai vammat, joihin liittyy verenkierron vajauksesta johtuva kohde-elimen vaurio (lihasnekroosi, aivohalvaus, raajahalvaus), joka voi olla osittain ohimenevä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	28	5822	5330	4394	5258	523	28000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
546	999	3017	4394	8275	10465	20137

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat kohtalaiset ja sitä vaikeammat verisuonivammat. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste verisuonivammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.6 Palovammat

Pinnalliset palovammat ilmenevät ihon punoituksena ja turvotuksena. Jos palovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi palovammat saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella palovammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Kohtalaiset ja vaikeat palovammat vaativat aina sairaalahoitoa. Vaikeisiin palovammoihin liittyy usein vakavia psyykkisiä häiriötiloja, jotka edellyttävät psykiatrista hoitoa. Psykkisistä vammoista aiheutuva haitta on tarkoitettu määriteltäväksi erikseen (ks. 13.1–13.4).

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikossa pysyvää haittaa jättämättä ja kohtalaiset 2–4 viikon kuluessa. Vaikeiden palovammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta, ja niistä jää yleensä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Pinnalliset, alle 2 % koko kehon pinta-alasta olevat palovammat voidaan hoitaa kotihoidossa. Pinnalliset, alle 10 % kehon pinta-alasta olevat vammat hoidetaan polikliinisesti ja yli 10 % lyhyellä sairaalahoidolla. Syvät (2.–3. asteen) palovammat vaativat yleensä lyhyen sairaalahoitjakson, vaikka palanut alue olisi alle 20 % koko kehon pinta-alasta. Yli 20 % kehon pinta-alasta käsittävät palovammat kuuluvat aina sairaalahoitoon, jonka pituus vaihtelee vamman laajuuden ja syvyyssasteen mukaan (viikkoja–kuukausia).

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi 1. asteen palovamma (altistuminen UV-valolle, hiertymä), yksittäisiä punoittavia alueita kehon eri alueilla, lyhytaikaista punoitusta ja turvotusta kasvoissa tai kädessä, hankaus- tai hiertymävamma. Vammalle on tyypillistä, että se ei välttämättä edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä neuvontaa lukuun ottamatta.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi 2. asteen palovamma (kuuman veden tai muun nesteen aiheuttama palovamma, pitkäaikainen altistuminen UV-valolle), palovamma kasvoissa, raajoissa tai vartalolla, useita palovammoja (rakkuloita) eri kehonalueilla, liikkumista, syömistä tai henkilökohtaisen hygienian hoitamista vaikeuttava palovamma (esim. genitaalialue, pakaraseutu, reiden alue, kädet). Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä. Myös palavan tupakan aiheuttaman 3. asteen palovamman voidaan katsoa kuuluvan tähän kohtaan vamman erittäin paikallisen sijainnin vuoksi.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi 2.–3. asteen palovamma (laajat kuuman veden aiheuttamat palovammat, liekki-, happo tai emäspalovamma, sähköpalovamma), kosketus kiukaan kylkeen, sähköisku. Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä useiden päivien tai viikkojen sairaalahoitoa ja palovamma-alueen kirurgisia puhdistus- tai korjausleikkaustoi- menpiteitä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	90	2542	3764	827	2555	102	22250

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
269	323	445	827	3000	7138	10920

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset palovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste palovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Ampumavammat

Ampumavammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään ampumavamma on ihonaarmu, ja vaikeisiin ampumavammoihin liittyy kehonosan lävistävän haavan lisäksi laajaa kudostuhoa.

Pinnallinen vamma ilmenee ihonaarmuna, ihon punoituksena ja turvotuksena. Luodin läpäistessä raajanosan tai vartalon luodin kulkureitille jää usein likaa, joka aiheuttaa hoitamattomana tulehduksen. Kulkureitin saastutuksen (kontaminaatio) lisäksi luodin aiheuttama paineaalto aiheuttaa ympäröivään kudokseen joskus huomattavaakin tuhoa. Raajojen alueella seurauksena on hyvin usein lihasaitiopaineen nousu ja siihen liittyvä lihasverenkierron vaikeutuminen, jonka hoito edellyttää lihaskalvon avaamista (ks. myös 1.3).

Suosituksen kohta 3 käsittää ne ampumavammatapaukset, joissa on aiheutunut vakavia kudosvaurioita (iho, hermo, versioni, sisäelin, luu). Esimerkiksi haulikon ammus aiheuttaa lähietäisyydeltä ammuttuna huomattavan laajan ihon, ihonalaiskudoksen ja alla olevien kudosten vaurion sen lisäksi, että yksittäiset haulit vaurioittavat useita eri rakenteita (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet). Ampumavamman seurauksena syntynyt luun murtuma käyttäytyy paranemisen suhteen kuten avomurtuma (hidas paraneminen, tulehdusriski kohonnut, useita korjausleikkauksia) ja usein aiheuttaa luupuutoksen kehittymisen.

Syntytilanteeseen liittyvän 1–2 viikkoa kestävä kivun lisäksi ampumavammoihin saattaa liittyä pidempiaikaisia hermovammasta johtuvia kiputiloja (ks. 1.4). Vamma aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita (ruokailu, puhtaanapito). Kasvojen alueella ampumavammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille ampumavammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä (jäykkäkouristusprofylaksian tarkistamista lukuun ottamatta). Keski-vaikat ja vaikeat ampumavammat vaativat aina sairaalahoitoa.

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä, keskivaikat 2–6 viikon kuluessa ja vaikeiden ampumavammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi luodin aiheuttama ihonaarmu, ilmakiväärin luodin jälki säären etupinnalla (pinnallinen

ihoruhje, ei verenvuotoa). Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi raajan tai kehon pintaosan lävistävät ampumavammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtuma ampumavamman seurauksena, ampumavammaan liittyvä sisäelinvamma (rinta- tai vatsaontelon elimet), kallo-aivovamma, selkärankaan kohdistunut ampumavamma, nivelen ampumavamma.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	40	3851	4145	2296	4507	200	16354

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	402	925	2296	5432	12131	14221

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ampumavammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen vaikeisiin sekä vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste ampumavammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot

2.1 Kallonlaen murtuma

Kallonlaen murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja voi syntyä pääläelle kohdistuneen iskun seurauksena. Kallonlaen murtumaan liittyy usein päänahanalainen verenpurkauma.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä. Murtumaan liittyvät oireet paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 1–2 viikon kuluessa, vaikka murtuma näkyy röntgenkuvissa huomattavasti pitempään. Kallonmurtumaan sinänsä voidaan katsoa liittyvän pään haavan, ruhjevamman jäljen ja lievän aivotärähdyksestä johtuvan päänsärky- tai pahoinvointioireiston.

Yksinkertainen kallonlaen murtuma ei ole laadultaan erityisen vakava vamma. Kallonlaen murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (esim. kallonsisäinen verenvuoto 4.2, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio). Jos kallonlaen murtumaan liittyy kallonsisäisiä vammoja, on korvaus tarkoitettu tuomittavaksi näitä vammoja koskevien suositusten perusteella.

Tutkimusaineistoon sisältyy kuusi kallonlaen murtuman perusteella tuomittua korvausta (3 × 1022, 1533, 1669 ja 3800 euroa). Suurimmassa korvauksessa on kyse useiden vammojen yhdistelmästä. Aineistoon valikoituneet tapaukset edus-

tavat yksinkertaista kallonlaen murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste kallonlaen murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 Kallonpohjan murtuma

Kallonpohjan murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja syntyy yleensä kaatumisen seurauksena.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Murtumat paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä. Kallonpohjan murtumaan liittyy usein selvästi nähtävät verenpurkaukmat molempien silmien ympärillä (Brillen hematooma) ja siihen saattaa liittyä veren ja selkäydinnesteen vuotoa nenästä tai korvasta. Lisäksi siihen voi liittyä hajuaistin menetys, kuulonalenema, huimausoireita ja joskus silmähermo-oireita.

Kallonpohjan murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (veren tai selkäydinnesteen vuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan, tärykalvon, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio).

Yksinkertainen kallonpohjan murtuma paranee 1–3 kuukaudessa oireenmukaisella hoidolla (tulehduskipulääke, tarvittaessa antibioottiprofylaksia selkäydinnestevuototapauksissa) pysyvää haittaa jättämättä. Liitännäissairaus (infektiokomplikaatio) voi pidentää tilapäisen haitan kestoa huomattavasti. Luomiverenpurkauksista on kosmeettista haittaa 3–4 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15,18	28	4287	3181	4000	3276	1001	15332

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1011	1043	1823	4000	5199	8434	13271

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yksinkertaista kallonpohjan murtumaa. Suuremmissa korvauksissa on kyse useiden vammojen yhdistelmästä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonpohjan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden, kun kallonpohjan murtumaa on pidettävä kallonlaen murtumaa vakavampana vammuna.

2.3 Nenäluun murtuma

Nenäluun murtuma on tyypillinen oikeuskäytännössä esiintyvä kasvojen luiden murtuma. Se syntyy yleensä nenään kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta. Nenäluun murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä kosmeettista ja toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset murtumat eivät aina vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Verenvuoto nenästä lakkaa muutaman tunnin kuluessa. Vaino kääntyneen nenän paikalleen asettamisen jälkeen nenä voidaan joutua tukemaan tamponein muutama päivän ajaksi. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman korjaaminen edellyttää leikkaushoitoa ja nenän väliseinän korjaamista.

Murtuma paranee 1–6 viikon kuluessa. Yksinkertaisesta nenäluun murtumasta ei aiheudu pysyvää haittaa. Nenäluun tyven tai rustoisen osan murtumasta saattaa aiheutua jonkinasteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	52	1458	891	1200	1075	150	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
265	430	925	1200	2000	3000	3175

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nenän murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenän murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma

Yläleuan tai poskiluun murtuma syntyy kasvoihin kohdistuneen voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, voimakas nyrkinisku, puotamistapaturma). Nyrkiniskun seurauksena syntyy useimmiten poskikaaren (*zygomaticus*-kaari) murtuma. Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset poskikaaren murtumat ilmenevät poskipään painumisena. Murtumat vaativat yleensä sairaalassa tapahtuvan paikalleen asettamisen ja joissakin tapauksissa paikalleen kiinnittämisen luun kiinnitysvälineellä.

Poskikaaren murtumat paranevat paikalleen asettamisen jälkeen yleensä pysyvää haittaa jättämättä 3–4 viikon kuluessa. Yläleuan vaikea-asteiset murtumat paranevat 1–3 kuukaudessa.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettut Le Fortin jaottelun mukaiset murtumat ovat: Yläleuan poikkimurtuma hampaiden yläpuolelta nenän pohjan tasossa (Le

Fort I). Pyramidimurtuma, jossa murtumapinta kulkee leukaluun kyhmystä poskiontelon ja silmäkuopan pohjan kautta nenän tyveen (Le Fort II). Poskiluiden murtuma, jonka seurauksena kasvojen keskikolmanneksen luusto on irronnut kallostä (Le Fort III).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	69	3109	2396	2555	2535	500	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
562	715	1465	2555	4000	7155	8177

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat erilaiset poskiluun murtumat, painotuen poskiluun hyväasentoiisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Tämän suosituskategorian tapaukset sisältävät yleisesti myös muita vammoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläleuan tai poskiluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Alaleukaluun murtuma*

Alaleukaluun murtuma syntyy leukaan kohdistuneen iskun vaikutuksesta (nyrkinisku, kaatuminen, liikennetapaturma). Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Alaleukaluun murtuma edellyttää kaikkein lievimpiä tapauksia lukuun ottamatta alaleuan kiinnittämistä yläleukaan hampaisiin kiinnitettävillä metallikkoilla 4–6 viikon ajaksi. Hoito aiheuttaa merkittävää toiminnallista haittaa vaikeuttamalla syömistä ja puhumista. Lisäksi kipua ja särkyä aiheutuu, mikäli murtuman korjaaminen edellyttää leikkausta. Sijoiltaan menneistä murtumista jää yleensä jonkin asteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	86	3761	1855	3660	1795	307	9203

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
902	1569	2555	3660	4350	7046	7883

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset alaleukaluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste alaleukaluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno

Leukanivelen nyrjähdys tai venähdys syntyy yleensä leuan kärkeen kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta, jonka seurauksena leukanivelen nivelsiteet ja puremalihakset venyttyvät.

Yksinkertaiset nyrjähdykset, joihin ei liity leukanivelen sisäisiä vaurioita (rustolevy, nivelnasta, vrt. edellä alaleukaluun murtuma), eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Sijoiltaanmeno saattaa vaatia paikalleen asettamisen. Vammasta aiheutuu kipua ja lievää toiminnallista haittaa 1–3 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	19	853	573	700	535	204	2615

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	209	511	700	1046	1569	-

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset leuan nyrjähdykset, venähdykset ja sijoiltaanmenot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste leuan nyrjähdyksistä, venähdyksistä ja sijoiltaanmenoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma*

Silmäkuopan pohjan murtuma (*blow out* -murtuma) syntyy tylpän, silmään kohdistuneen vamman seurauksena (nyrkinisku, pallo). Silmäkuopan pohjan murtuman seurauksena osa silmäkuopan sisällöstä työntyy poskionteloon.

Murtumasta seuraa silmän sisään painuminen, silmän liikerajoitus ylöspäin katsottaessa ja kaksoiskuvien näkemistä. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi murtumaan saattaa liittyä silmän ruhjevamma ja lyhytkestoinen tai pidempiaikainen näkökyvyn heikkeneminen tai jopa näkökyvyn menetys. Vamman hoito edellyttää leikkausta.

Vammasta aiheutuu särkyä 1–2 viikon ajan ja se aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Vamman paraneminen kestää 1–6 kuukautta. Ihohermon (silmäalustuntohermo) toipumista voi tapahtua kahden vuoden ajan vahingosta. Vammasta voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	126	2673	1711	2249	1577	246	10458

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
614	1022	1560	2249	3137	4860	5622

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä silmäkuopan pohjan murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäkuopan pohjan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Hammasvammat

3.1 Hampaan siirtymä*

Hampaan siirtymä syntyy hampaaseen kohdistuvan iskun seurauksena. Hampaan siirtymällä tarkoitetaan hampaan siirtymistä pois paikaltaan (hammas heiluu liikuteltaessa). Tässä vammassa hammas itsessään säilyy ehjänä kudosvaurioiden kohdistuessa hammasta ympäröivään kudokseen. Hammas on voinut siirtyä eteen, taakse, sivulle (luksaatio), painua sisään (intruusio), työntyä ulos (ekstruusio) tai revähtää täydellisesti irti (eksartikulaatio). Vamma hoidetaan asettamalla hammas paikalleen ja kiskottamalla se viereisiin hampaisiin.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
3.1.1–2	12, 15, 18	38	1005	616	837	696	261	2800
3.1.3	12, 15, 18	53	2281	1857	2044	1975	209	10458

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3.1.1–2	304	399	511	837	1207	1856	2567
3.1.3	387	511	1022	2044	2997	4635	5715

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan tärahtämistä, pois paikaltaan siirtymistä ja kuopasta irtoamista. Hampaan siirtymiä koskevat korvaukset sisältävät yleensä korvauksen myös pinnallisista ruhjeista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan siirtymästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Hampaan murtuma*

Hampaan murtumalla tarkoitetaan hampaan kiilteen tai hammasluun katkosta. Hampaan murtuman vaikeusaste riippuu kudonvaurion laajuudesta ja sijainnista. Lievintä vammaa edustavat kiilteen halkeamat, kun taas hampaan ytimeen (pulpaan) ulottuvat murtumat sekä hampaan juuren murtumat ovat vaikeita hampaan murtumia. Usein hampaan murtuman oheisvammana on posken tai huulen haava.

Hampaan murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä. Murtuma hoidetaan paikkaamalla tai kiskottamalla murtunut hammas viereisiin hampaisiin. Hampaan ytimeen ulottuva murtuma ja hampaan juuren murtuma edellyttävät yleensä juurihoitoa eli hampaan ydinkanavassa olevan hermo- ja verisuonikudoksen poistamista ja ydinkanavan täyttämistä keinoaineella. Hampaan murtumasta saattaa jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	167	1365	1215	1022	1022	100	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
172	307	613	1022	1635	3013	3761

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kiilteen tai hampaan kruunun murtumaa ja hampaan ytimeen ulottuvaa kruunun murtumaa sekä juuren murtumaa. Hampaan vammoja koskeviin korvauksiin sisältyy lähes poikkeuksetta korvaus myös pinnallisista ruhjeista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Kallonsisäiset vammat

4.1 Aivovammat*

Aivovamma aiheutuu tavallisimmin päähän kohdistuneesta iskusta (kaatuminen, isku päähän lyömäaseella, putoaminen korkeudesta, liikenneonnettomuus). Sen merkinä on aina jonkinasteinen aivovammaan viittaava oireisto, joihin kuuluu vähintään joku seuraavista: tajuttomuus tai tajunnantason lasku, muistiaukko, henkisen tilan muutos (sekavuus, desorientaatio, uneliaisuus) tai neurologinen oire tai löydös (näkö- tai halvausoire, tasapainovaikeus, kouristelu).

Erittäin lievästä aivovammasta eli aivotärähdyksestä aiheutuu ohimenevää haittaa (pahoinvointi, päänsärky) 1–2 viikon ajan. Niissä tapauksissa, joissa ei ollut tajunnanmenetystä, oireet häviävät yleensä muutamassa päivässä. *Lievässä* aivovammassa (alle 30 minuutin tajunnanmenetys) esiintyy jokapäiväistä elämää

haittaavina oireina esimerkiksi päänsärkyä, huimausta tai aloitekyvyttömyyttä jopa 1-3 kuukauden ajan.

Keskivaikeasta tai *vaikeasta* aivovammasta toipuminen kestää muutamasta viikosta kahteen vuoteen, ja siitä voi jäädä pysyvää haittaa, yleensä kognitiivisia oireita, vireystilähäiriöitä sekä tunne-elämän ja käytöksen muutoksia. Tilapäistä ja pysyvämpääkin haittaa voi aiheutua pahoinvoinnin ja päänsäryn lisäksi muistin häiriöistä, raajojen halvausoireista tai tasapainohäiriöistä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
4.1.1	18	68	983	730	800	700	200	4000
4.1.2-4	12, 15, 18	107	8551	8249	6000	9935	204	42878

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
4.1.1	245	300	500	800	1200	2030	2610
4.1.2-4	1067	1569	2615	6000	12550	20088	25908

Aineistoon valikoituneet erittäin lievät aivovammat edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tapausta. Aineistoon valikoituneet muut aivovammat kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset aivovammat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste aivovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Traumaattiset kallonsisäiset verenvuodot*

Tavallisimmat pään iskuvamman seurauksena syntyvät kallonsisäiset verenvuodot ovat kovakalvonulkuopuolinen verenvuoto (epiduraalivuoto), kovakalvonalainen verenvuoto (subduraalivuoto) ja aivojen sisäinen verenvuoto (intracerebraalivuoto).

Traumaattinen epiduraalivuoto (S06.4) tulee yleensä valtimosuonista ja tila pahenee nopeasti. Iskuvamma on usein lievä, oireena on nopea tajunnantilan heikkeneminen, halvauspuolioireet ja pupillan laajeneminen. Vamma vaatii nopeaa leikkaushoitoa ja, mikäli liitännäisvammoja ei ole, toipuminen on yleensä nopea ja täydellinen.

Traumaattinen subduraalivuoto (S06.5) voi olla äkillinen (akuutti) tai pitkän ajan kuluessa kehittynyt (krooninen) ja yleensä se liittyy vaikeaan aivovammaan. Äkillisen subduraalivuodon oireet liittyvät vaikeaan aivovammaan (alun perin vamman jälkeen tajuttomalla potilaalla paheneva toispuoleinen halvaus, laajentunut mustuainen). Kroonisen subduraalivuodon oireet kehittyvät yleensä vasta yli kahden viikon, tai jopa kuukausien, kuluttua alkuperäisestä vammasta, joka

yleensä on kaatuminen ja jonka potilas on yleensä jo vähäisyyden vuoksi unohtanut. Verenpurkauma hoidetaan yleensä leikkauksella. Toipuminen kestää 1–3 kuukautta, ellei muusta vammasta muuta aiheudu.

Traumaattinen intracerebraalivuoto (I61.9) syntyy päähän kohdistuneen iskun ja aivoruhjeen seurauksena. Tilapäinen ja mahdollinen pysyvä haitta määräytyy aivovammasta aiheutuvan haitan mukaisesti (ks. 4.1.4).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	84	5852	4464	5111	4389	300	24475

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1035	1394	3066	5111	7455	10752	15096

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kallonsisäiset verenvuodot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonsisäisestä verenvuodosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

5.1 Silmän vammat*

Jo vähäisenkin tylpän iskun seurauksena saattaa silmäluomiin ja sidekalvon alle kehittyä turvotus ja verenvuoto. Syntynyt sinipunainen ”musta silmä” aiheuttaa lähinnä kosmeettisen haitan, joka paranee ja häviää 1–2 viikon kuluessa.

Silmän haavoja ovat silmän kovakalvon (sclera) haava tai repeämä, silmän sidekalvohaava ja sarveiskalvon haava. Pinnallinen haava syntyy raapausun seurauksena. Silmän kovakalvon repeämä aiheutuu voimakkaan tylpän iskun seurauksena tai terävän esineen iskusta.

Pinnalliset silmän haavaumat paranevat muutamassa päivässä antibioottivoiteella. Silmän kovakalvon repeämä suljetaan ompeleilla ja se vaatii aina sairaalahoitoa.

Pienet sidekalvohaavat paranevat itsestään muutamassa päivässä. Jos repeämä on laaja, haava ommellaan ohuella elimistössä liukenevalla langalla. Paraneminen tapahtuu 1–3 viikon kuluessa.

Pinnalliset sarveiskalvonaarmut paranevat useimmiten 1–4 vuorokauden peitohoidolla ja antibioottivoiteella pysyvää haittaa jättämättä. Syvään haavaan saattaa liittyä liitännäisvammoja, ja sarveiskalvon puhkaisevat vammat kuuluvat sairaalahoitoon. Niistä todennäköisesti jää jonkinasteinen pysyvä haitta.

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon pinnallisesta haavasta aiheutuu ohimenevää haittaa 1–2 viikon ajan (peittohoito 1–2 vuorokautta, silmän punoitus, kutina, rähmiminen ja näöntarkkuuden heikentyminen).

Silmän kovakalvon ja sarveiskalvon haava paranee 1–4 kuukauden aikana. Sarveiskalvo-ompeleiden poisto aiheuttaa 3 kuukauden kuluttua lisäksi lyhytaikaisen 1-7 vuorokauden haitan. Tilapäinen haitta ilmenee kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Silmän ruhjeeseen liittyy silmän etukammion verenvuoto (hyfeema). Se vaatii aina sairaalaselvittelyjä. Ruhje syntyy silmään edestäpäin kohdistuneen iskun seurauksena. Ruhjeen hoitona mustuaista laajentavien ja useimmiten kortisonia sisältävien silmätippojen käyttö, ja joskus veren hyytymistä edistävien lääkkeiden käyttö suun kautta. Uusintavuodot ovat mahdollisia. Vammaan saattaa liittyä linsin siirtyminen pois paikaltaan ja verenvuoto silmän lasiaiseen. Verkkokalvoirtauman riski on suurentunut. Vammasta saattaa jäädä pysyvää haittaa.

Jos silmän ruhjeeseen liittyy silmäkuopan pohjan murtuma, korvaus vammasta on tarkoitettu määrättäväksi silmäkuopan pohjan murtumaa koskevan suosituksen (2.7) perusteella.

Silmämunan rikkoutuminen on yleensä silmään kohdistuvan terävän väkivalan seurausta (terävä metalliesine, kimmoke tms.). Tylpän voiman aiheuttamaan vammaan liittyy yleensä silmänpohjan murtuma (ks. 2.7).

Silmän lävistävä vamma vaatii sairaalahoitoa. Vammat paranevat 1–4 kuukaudessa ja niistä jää usein pysyvää haittaa. Vaikeissa tapauksissa silmämunaa voidaan joutua poistamaan.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Tutkimusaineisto (5.1.1–5.1.4)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	216	663	816	500	429	50	8177

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
160	200	300	500	729	1190	1654

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat tyypillisiin silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumiin. Aineistossa esiintyvät silmän haavat ovat lähes poikkeuksetta silmän pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoitu-

neiden tapausten vaikeusaste silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumasta, silmän haavasta ja silmän ruhjeesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Aineistoon sisältyy kolme (3066, 3066 ja 7200 euroa) silmämunan rikkoutumisen tai repeämän perusteella tuomittua korvausta. Suurimmassa korvauksessa on kyse molempien silmien puhkeamisesta ja näkökyvyn menetyksestä toisen silmän osalta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmämunan rikkoutumisen tai repeämän perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Tärykalvon repeämä

Tärykalvo voi vaurioitua siihen suoraan osuneesta esineestä tai äkillisestä paineen muutoksesta. Paineaurion voi aiheuttaa jo melko lievä läimäys korvalle. Muita syitä ovat ympäristön paineen muutokset esimerkiksi lennetäessä ja sukeltaessa.

Tärykalvon puhkeamisesta voi seurata vähäistä verenvuotoa ja korvan kipua. Repeämä paranee yleensä hyvin itsestään 1–2 viikon kuluessa. Laajemmissa repeämissä tärykalvon reunat saattavat kääntyä välikorvan puolelle, jolloin paraneminen estyy. Tällöin tärykalvon reuna on nostettava ylös.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	43	1162	746	1000	1007	72	3300

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
373	409	562	1000	1569	2370	2754

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tärykalvon repeämää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tärykalvon repeämästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Rintakehän vammat

6.1 Kylkiluun murtuma

Kylkiluun murtuma syntyy rintakehään kohdistuneen iskun seurauksena (kaatuminen, nyrkinisku, liikenneonnettomuus). Kylkiluun murtuman oireena on voimakas, hengitystä salpaava paikallinen kipu. Murtumaan voi joskus liittyä veren tai ilman vuotoa keuhkopussin onteloon.

Kylkiluun murtumasta aiheutuu kipua hengitettäessä ja liikuttaessa 2–3 viikon ajan. Kylkiluun murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Sarjakylkiluunmurtumasta voi joskus jäädä pitkittänyt kylkivälihermon kiputila.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
6.1.1	12, 15, 18	63	1361	674	1227	800	105	3137
6.1.2	12, 15, 18	23	2656	1865	2500	1082	242	7666
6.1.3	09, 12, 15, 18	3	4069	1382	3577	.	3000	5630

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6.1.1	301	509	1000	1227	1800	2555	2615
6.1.2	398	1104	1533	2500	2615	6746	7564
6.1.3	3000	3000	3000	3577	.	.	.

Aineistoon valikoituneet erilaatuiset kylkiluun murtumat edustavat laatuunsa nähden tyypillistä kylkiluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksen vaikeusaste yksittäisen, usean kylkiluun murtumista ja sarjakylkiluunmurtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.2 Rintalastan murtuma

Rintalastan murtuma syntyy rintalastaan edestäpäin kohdistuvan voimakkaan iskun vaikutuksesta. Sen aiheuttaa tavallisesti turvavyö liikenneonnettomuuden yhteydessä tai puristuminen ohjauspyörää vasten. Muita syitä ovat putoaminen ja voimakas nyrkinisku.

Murtumaan saattaa liittyä vaikeita seurannaisvammoja, joista merkittävimmät ovat sydämen ruhjevamma (10.1) ja aortankaaren repeämä. Nämä syntyvät miltei poikkeuksetta vain liikennetapaturman tai putoamisvammian yhteydessä, ja ne vaativat aina sairaalahoitoa ja niistä jälkimmäinen aina myös leikkaushoitoa.

Rintalastan murtumasta aiheutuu hengitysliikkeeseen liittyvää kipua 1–3 viikon ajan. Rintalastan murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikeista seurannaisvammoista saattaa aiheutua myös pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi rintalastan murtuman perusteella tuomittua korvausta (523 ja 1046 euroa). Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksen vaikeusaste rintalastan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7 Yläraajan vammat

7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno ja kiertäjälavosimen repeämä*

Olkanivelen sijoiltaanmeno syntyy niveleen kohdistuvan vääntöliikkeen seurauksena. Tavallisesti se syntyy ojennetun raajan varaan tapahtuneen kaatumisen yhteydessä.

Olkanivelen sijoiltaanmeno aiheuttaa kipua nivelen seutuun, ja nivelen liikuttaminen on mahdotonta. Nivel saattaa mennä itsestään paikalleen, mutta usein sijoiltaanmeno vaatii paikalleen asettamisen sairaalan poliklinikalla.

Käsi tuetaan kolmioliinaan tai kantositeeseen kolmen viikon ajaksi. Nuorilla ja liikunnallisesti aktiivisilla potilailla saattaa niveltähystysleikkaus olla aiheellinen.

Olkanivelen sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä 6 viikon – 3 kuukauden kuluessa. Siitä voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
7.1.1	10–12, 15, 18	27	1680	753	1569	894	500	4088
7.1.2–3	09–12, 15, 18	11	2539	1747	1758	1762	537	6275

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.1.1	635	985	1150	1569	2044	2759	3788
7.1.2–4	538	639	1464	1758	3226	6020	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset olkanivelen sijoiltaanmenot sekä kiertäjälavosimen repeämät. Kiertäjälavosimen repeämässä voi aiheutua tavanomaista pitkäkestoisempaa tilapäistä haittaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno

Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno on yleinen vamma ja se syntyy olkapään päälle kaatumisen seurauksena.

Lievä sijoiltaanmeno on hoidettavissa tukemalla käsi kolmioliinasidoksella tai kantositeellä kolmen viikon ajaksi. Siitä ei jää pysyvää haittaa. Vaikeassa sijoiltaanmenossa leikkaushoito on aiheellinen. Leikkaushoidon jälkeen paraneminen tapahtuu kolmessa kuukaudessa, ja yleensä vaikeastakaan sijoiltaanmenosta ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	11	2491	1020	2555	1426	445	4191

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
445	704	1800	2555	3226	4064	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmenot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmenon perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Solisluun murtuma

Solisluun murtuma syntyy olkapäähän kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta olkapään päälle tai turvavyön aiheuttama liikennetapaturman yhteydessä.

Yksinkertainen murtuma hoidetaan tukemalla käsi kolmioliinasidoksella kolmen viikon ajaksi ja siitä aiheutuu kipua ja särkyä 1–3 viikon ajan. Murtuma paranee kolmessa kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solisluun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–4 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Siitä aiheutuu kipua ja särkyä 3–6 viikon ajan ja kantosidettä pidetään kolmen viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	36	2144	1193	1920	1633	511	5229

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
549	911	1148	1920	2781	4263	4694

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset solisluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.4 Olkaluun murtumat

Olkaluun murtuma syntyy olkavarteen kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan tai kyynärnivelistä koukistetun yläraajan väkivaltaisesta vääntämisestä (kädenvääntö).

Yksinkertainen murtuma hoidetaan kuuden viikon kipsihoidolla ja vartalosidoksella. Murtuma paranee kolmen kuukauden kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevy- tai ydinnaulakiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan olkaluun murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	37	3559	2405	3000	2428	313	10458

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
481	772	2097	3000	4525	6996	10458

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat yksinkertaiset ja pois paikaltaan siirtyneet olkaluun varren sekä olkaluun yläosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.5 Kyynärvarren murtuma*

Kyynärvarren murtuma syntyy yläraajaan kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan.

Tavallisin on värttinäluun distaalinen (ranteen puoleinen pää) murtuma (nk. värttinäluun tyypimurtuma), jonka syntymiseen usein on myötävaikuttavana tekijänä luuston kalkkikato (osteoporoosi).

Värttinäluun tyypimurtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 4–6 viikon kipsilastahoidolla. Joskus murtuma hoidetaan ulkoisen tukikehikkokiinnityksen avulla, jolloin kipsilastaa ei tarvita. Murtuma paranee 6–8 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Kyynärvarren luiden varsiosan murtuma hoidetaan aikuisilla pääsääntöisesti leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella näin hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan kyynärvarren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio) tai huomattavaa pirstaleisuutta. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
7.5.1	10–12, 15, 18	18	2146	744	2121	1228	1022	3226
7.5.2–3	10–12, 15, 18	89	2999	2405	2500	2141	307	15687

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.5.1	1022	1043	1483	2121	2711	3226	
7.5.2–3	708	1022	1519	2500	3660	5229	7878

Aineistoon valikoituneisiin tapauksiin sisältyy vaikeusasteeltaan lieviä, kohtalaisia ja vakavia ranteen tyyppimurtumia. Muut kyynärvarren murtumat painottuvat vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.6 Ranteen veneluun murtuma*

Ranteen veneluun murtuma syntyy kaaduttaessa ojennetun käden päälle. Luu katkeaa kahdeksi kappaleeksi.

Murtuma hoidetaan yleensä umpinaisella kipsillä, joka tekee peukalon liikku-
mattomaksi tyvestään. Kipsihoidon kesto on 9–12 viikkoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

Veneluun murtumaan liittyy joskus hidastunut luutuminen tai luutumattomuus ja jopa luun osittainen kuolioituminen (osteonekroosi). Hidastunut luutuminen ja luutumattomuus vaativat leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luun siirto). Tällöin paranemisaika pitkittyy jopa 6–12 kuukauteen. Hidastuneesti luutuneesta veneluun murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 6–12 kuukauden ajan ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	15	2239	999	2225	1067	941	4497

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
941	1022	1533	2225	2600	4252	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ranteen velenluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys

Rannenivelen nyrjähdysvamma syntyy yleensä ojennetun raajan varaan kaatumisen seurauksena. Se voi syntyä myös lyöntiliikkeen yhteydessä nivelen vääntymisen seurauksena.

Nivelen nyrjähdysvamma ilmenee nivelen turvotuksena ja liikkeisiin liittyvänä kipuna. Siitä aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Rannenivelen nyrjähdysvamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 viikon kuluessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	9	673	234	613	438	409	1046

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
409	409	471	613	909	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat vaikeusasteeltaan tyypillisiin ranteen nyrjähdysiksi. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.8 Kämmenluun murtuma

Kämmenluun kaulan murtuma syntyy voimakkaan suoran iskun seurauksena, joskus harvoin käteen kohdistuvasta väännöstä. 5. kämmenluun kaulan murtuma on yleensä seurausta voimakkaasta nyrkiniskusta kovaan vastukseen.

Kämmenluun kaulan murtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 3–4 viikon kipsilastahoidolla. Murtuman alkuhoitoa vaikeuttaa usein rystysten päällä oleva ihorikko. Kämmenluun varren alueen murtumat hoidetaan paikalleen asettamisen jälkeen 5–8 viikon kipsilastahoidolla. Vaikeasti paikallaan pysyvien murtumien hoito vaatii usein metallipiikkikiinnityksen ja kipsilastahoidon.

Kämmenluun kaulan murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 4-6 viikon ajan ja varren alueen murtumasta 6-8 viikon ajan. Kipsilastahoidon jälkeen nivelien jäykkyydestä aiheutuu haittaa 1-2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10-12, 15, 18	48	1493	775	1414	740	111	3500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
247	415	1081	1414	1821	2561	3337

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kämmenluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys*

Sormen nyrjähdysvammat ovat hyvin tavallisia. Sorminivelen venähdys, johon ei liity nivelsiteiden repeämää, syntyy nivelen vääntövamman seurauksena.

Sorminivelen venähdysvamman jälkeen nivelessä voi olla turvotusta ja nivelen liikkeeseen liittyvää kipua. Viereiseen sormeen lastoituksesta muutaman päivän ajaksi on usein hyötyä. Vamma paranee 1-3 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	18	606	470	517	321	102	2044

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	198	314	517	635	1554	

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen nyrjähdystä tai venähdystä, joskin lähes kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.10 Sormen sijoiltaanmeno

Sorminivelen sijoiltaanmeno syntyy sormeen kohdistuvan voimakkaan vääntöliikkeen seurauksena.

Nivelen sijoiltaanmeno näkyy selvänä nivelen epämuotoisuutena, ja siihen liittyy yleensä jonkinasteinen nivelsiteiden ja nivelkapselin repeämä. Nivelen paikalleen asettaminen edellyttää yleensä sormen puudutusta ja tapahtuu sairaalassa tai poliklinikalla. Jälkihoitona nivel lastoitetaan kolmen viikon ajaksi.

Sorminivelen sijoiltaanmenosta aiheutuu ohimenevää haittaa noin 3–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä ilmenee noin 1–2 viikon ajan, lastoituksesta aiheutuvaa haittaa kolmen viikon ajan ja sorminivelen jäykkyyttä 3–6 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	10	1129	790	929	993	300	2555

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	311	552	929	1545	2550	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen sijoiltaanmenoa, joskin lähes kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste sormen sijoiltaanmenosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.11 Sormen murtuma*

Sormen murtuma syntyy sormeen kohdistuvan vääntövamman tai ruhjevamman seurauksena.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kivusta ja särystä sekä vaikeudesta käyttää kättä jokapäiväisissä toimissa. Vaikeiden sormimurtumien kohdalla haittaa aiheutuu lisäksi sormen niveljäykkydestä ja liikerajoituksista.

Yksinkertainen sormen murtuma on hoidettavissa kolmen viikon lastoituksella, eikä siitä jää pysyvää haittaa. Vaikea yhdenkin sormen murtuma saattaa vaatia välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Sellaisesta voi jäädä hyvinkin huomattava pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	73	1497	978	1227	1231	209	5229

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
358	516	837	1227	2068	2821	3423

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sormen murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin ja kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.12 Sormen jännevamma

Sormen jännevamma syntyy tavallisesti terävän esineen vaikutuksesta jänteen leikkautuessa poikki. Jännevamma voi syntyä myös siihen kohdistuvan venytyksen seurauksena. Tavallisia jännevammoja ovat puukon ja särkyneen lasin sekä pellinreunan aiheuttamat viiltovammat. Venytyksen seurauksena syntyy niin kutsumtu pesäpallorsormivamma (*mallet finger*), joka tarkoittaa sormen kärkijäsenen tyveen kiinnittyvän sormen ojentajajänteen repeämää. Se syntyy sormen kärjen osuessa vastukseen (pallo, seinä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä sormen jäykyydestä johtuvaa toiminnallista haittaa. Lievät vammat hoidetaan lastoituksella. Vakavammat jännevammat vaativat leikkaushoitoa ja asianmukaisen jälkihoidon (aktiivilasta ja kuntoutus). Vakavimmista vammoista jää aina pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	33	2019	1283	1569	2011	314	5752

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
460	590	1022	1569	3033	3833	4654

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset jännevammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8 Lantion ja alaraajan vammat

8.1 Lantion vammat*

Lantion vammat aiheutuvat tavallisimmin kaatumisen, liikenneonnettomuuden tai korkealta putoamisen seurauksena.

Kaatumisen seurauksena syntyy yleensä pehmytkudosvamma, joka ilmenee verenpurkaumana ison sarvennoisen tai pakarän seudussa (isön sarvennoisen seudun tai pakaralihaksen sisäinen verenpurkauma). Iäkkäillä ihmisillä tällaisen kaatumisen seurauksena voi aiheutua reisiluun yläpään (ks. kohta 8.3) tai häpyluun kaaren murtuma.

Voimakas ulkoinen väkivalta (liikenneonnettomuus, putoaminen) aiheuttaa lantiorengaan murtuman, johon usein liittyy vakavia sisäelimiön liitännäisvammoja (hermovamma, verisuonivamma, rakko-/virtsaputkivamma), ja tällöin korvaus määrätään näitä kudosauroioita koskevan suosituksen perusteet huomioiden.

Lievät lantion pehmytkudosvamat mukaan lukien vakaat häpyluun kaaren ja lantiosiiven reunan murtumat paranevat 1–6 viikossa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lantion murtumat liitännäisvammoineen paranevat 1–6 kuukauden kuluessa ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy yksi lonkkamaljan murtumatapaus (11000 euroa). Tapauksessa uhrille oli aiheutunut runsaasti muitakin murtumia.

8.2 Ristiluun vammat

Ristiluun murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallän seurauksena (putoaminen korkealta).

Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma syntyvät tavallisesti kaatumisen seurauksena. Ristiluun ja häntäluun murtumat ovat yleensä paranemisen suhteen vakaita ja niistä aiheutuu tilapäistä haittaa kipuna ja särkynä 2–6 viikon ajaksi.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1103	581	830	1033	556	2092

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
556	556	605	830	1638	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset häntäluun murtumat. Otaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.3 Reisiluun yläosan murtuma*

Reisiluun yläosan murtuma (reisiluun kaulan murtuma, reisiluun yläpään luuulokkeiden eli sarvennoisten kautta tai niiden alapuolelta kulkeva murtuma) syntyy lonkan päälle kaatumisen seurauksena. Se on tyypillisesti luuston yleiseen

kalkkikatoon liittyvä, iäkkään ihmisen murtuma, mutta voi syntyä putoamisen tai liikenneonnettomuuden seurauksena nuoremmillekin.

Reisiluun yläosan murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella ja liu-
kuruuvi-ydinnaulayhdistelmällä. Sarvennoisten alapuolinen murtuma kiinnite-
tään joskus salpaydinnaulalla. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuu-
kaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvai-
keutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Iäkkäillä ihmisillä paikaltaan poissiirtynyt reisiluun pään murtuma hoidetaan
puolitekoniveleikkauksella. Puolitekonivelellä hoidetusta murtumasta aiheutuu
kipua 3–4 viikon ajan.

Vaikeaan reisiluun yläosaan liittyy liitännäisvammoja (iskiasher-
mon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pet-
täminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuu-
kauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista
haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua
pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	17	3850	1015	3894	1266	1669	6275

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1669	2484	3182	3894	4448	5020	6275

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun
yläosan murtumat painottuen kohtalaisiin ja vakaviin reisiluun yläosan murtumi-
nen. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittu-
jen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon
nähdessä.

8.4 Reisiluun varren murtuma*

Reisiluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena
(liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella ja yleensä (salpa)ydin-
nauulausta käyttäen. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa
pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta
yleensä 3 kuukauden ajan (osapainovaraus 2–3 kuukautta).

Vaikeaan reisiluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (reisihermon
tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osit-
tainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luun siirron tarve). Paraneminen tapah-

tuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa jäädä pysyvä haitta (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	4317	2742	4385	3792	215	8900

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
215	215	2208	4385	6000	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun varren murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.5 Reisiluun alaosan murtuma*

Reisiluun alaosan murtuma (nivelnastan yläpuolinen tai nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, puotamistapaturma). Iäkkäille ihmisille (luun kalkkikatsoon liittyen) murtuma voi syntyä kaatumisen yhteydessä polven vääntyessä.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella käyttäen kiintokulmanaulaa, levy-ruuvi kiinnitystä tai (polvinivelestä käsin asetettavaa) salpaydinnaulaa. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvä haitta (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Aineistoon sisältyy 4 korvausta reisiluun alaosan murtumasta (2252, 3000, 4504 ja 6451 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.6 Polvilumpion murtuma

Polvilumpion murtuma syntyy yleisimmin polvilleen kaatumisen seurauksena tai liikenneonnettomuudessa polven iskeytyessä kojelautaan.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolviutuella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen jännitelankasidosta. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolviutuella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1911	761	1818	938	538	3066

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
538	538	1594	1818	2531	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.7 Polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvilumpion sijoiltaanmeno syntyy polven venähdysvamman seurauksena. Siihen voi liittyä verinivel.

Polvilumpion sijoiltaanmeno hoidetaan paikalleen asettamisella ja lumpiota tukevalla polviutuella. Jos nivelkapselirepeämä on laaja tai sijoiltaanmenoon liittyy murtuma, hoitona on leikkaus. Leikkauksen jälkeen polvessa käytetään polvitukea kuuden viikon ajan.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Polvilumpion sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä, ellei ole kysymys rakenteellisen vian aiheuttamasta lumpion sijoiltaanmenosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1389	719	1113	1097	538	2688

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
538	538	863	1113	1960	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polvilum-
pion sijoiltaanmenot. Kahta alinta korvausta (538 ja 818 euroa) lukuun ottamatta
tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen kor-
vaustasoon nähden.

8.8 Polven nivelsiteiden revähdyks*

Polven nivelsiteiden venähdys tai revähdyks syntyy polven venähdysvamman seu-
rauksena. Eturistisiteen revähdykseen liittyy yleensä verinivel. Polven sivusitei-
den venähdys- tai revähdyksvammaan liittyy usein nivelkierukkarepeämä.

Polven nivelsiteen venähdysvamma, jossa polvi on tukeva ja johon ei liity ve-
riniveltä, hoidetaan polvituella (3–6 viikon ajaksi). Niissä tapauksissa, joissa nivel
on epätukeva ja on epäily nivelen sisäisestä vammasta (verinivel), hoitona on ni-
veltähystys. Nivelsidevamma paranee 3–6 kuukaudessa.

Haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä 2–4 viikon ajan. Kyynärsauvoja joutuu
käyttämään 2–6 viikon ajan. Vamma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	50	2602	2223	2402	1780	556	15687

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
556	627	1446	2402	3226	4183	4472

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven ni-
velsiteiden revähdykset ja nivelkierukan repeämät. Ottaen huomioon aineistoon
valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa ole-
van oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden

8.9 Sääriluun yläosan murtuma

Sääriluun yläosan murtuma (nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen
väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihoidolla
tai leikkauksella käyttäen ruuvi kiinnitystä. Polvinivel tuetaan kipsillä tai polvi-
tuella 6 viikon ajaksi, ja raajan kuormittaminen sallitaan vain osapainolla paran-
emisen aikana. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuu-
kauden ajan. Murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen kulmalevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta (osapainovaraus) yleensä 3 kuukauden ajan. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtyneeseen ja pirstaleiseen murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihassaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Murtuma hoidetaan aina leikkauksella käyttäen kulmalevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittänyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	11	4714	2373	4500	3635	1669	9677

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1669	1744	2150	4500	5785	9182	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun yläosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.10 Sääriluun varren murtuma

Sääriluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (kaatuminen, liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Paikallaan oleva murtuma hoidetaan alaraajakipsillä. Haittaa aiheutuu 6–9 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen (salpa)ydinnaulausta tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihassaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve, tulehdus). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana.

Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–12 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	13	3751	2508	3153	1986	1126	10221

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1126	1477	2148	3153	4134	9143	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun varren murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Vuoden 2018 aineistoon ei sisälly sääriluun varren murtumatapauksia. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.11 Sääriluun alaosan murtuma*

Sääriluun alaosan murtuma syntyy yleensä tasolta toiselle putoamisen seurauksena.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen levy-ruuvi-kiinnitystä tai ruuvi-kiinnitystä. Leikkauksen jälkeen nilkkanivel tuetaan saapas-kipsillä tai nilkkatuella kuuden viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 1 vuoden aikana. Vaikeasteisesta murtumasta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (pitkittynyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	3914	1750	3619	2696	1780	7155

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1780	1780	2489	3619	5184	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun alaosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.12 Nilkkamurtuma*

Nilkkamurtuma syntyy nilkan nyrjähdysvamman seurauksena ja on tavallisimpia vapaa-aikaan ja työmatkoihin liittyviä tapaturmia.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä tai ulkoista kiinnityslaitteistoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Haittaa aiheutuu 4–8 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtumasta jää yleensä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	29	3016	2859	2500	1639	215	16688

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
630	1431	1591	2500	3230	4915	10958

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nilkan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.13 Nilkan nyrjähdys

Nilkan nivelsidevamma syntyy nilkan nyrjähdysvamman seurauksena. Siihen liittyy yleensä runsas turvotus ja usein selvästi havaittava verenpurkauma.

Nilkan nivelsidevamma hoidetaan pääsääntöisesti nilkan tukisidoksella. Tukisidoksen käytöstä aiheutuu haittaa 4–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä on 2–4 viikon ajan. Nilkan nivelsidevammoista ei yleensä jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	15	657	291	563	387	204	1126

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	270	450	563	837	1126	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä nilkan nyrjähdystä. Vuoden 2018 aineistoon ei sisälly tähän kategoriaan kuuluvia tapauksia. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nilkan nyrjähdyksestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.14 Jalkaterän vammat*

Jalkaterä muodostuu luista, lihaksista ja muusta pehmytkudoksesta. Jalkaterän vammat voivat olla murtumia tai muita vammoja ja ne voivat sijaita jalkaterän taka-, keski- tai etuosassa. Jalkaterän hyvänsentoinen murtuma ei yleensä vaadi leikkaushoitoa. Kipsihoito on tällaisissa tapauksissa kuitenkin mahdollinen. Vakavammat vammat vaativat jopa useita leikkaushoitoja ja myös pysyvä haitta on mahdollinen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	15	2446	1913	1569	1954	920	7000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
920	933	1046	1569	3000	6565	.

Aineiston tapaukset ovat erilaisia jalkaterän luiden murtumia (jalkapöydänluun, varpaan luiden, nilkan luun sekä kantaluun murtumia). Tapaukset painottuvat hyvänsentoiisiin jalkaterän luiden murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

9.1 Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma syntyy niskaan kohdistuvan voiman seurauksena (päähän kohdistunut isku, peräänajokolari, putoaminen päälleen). Tyypillinen niskan retkahdusvamma syntyy peräänajokolarin yhteydessä, kun pää ei ole tuettuna niskatukeen. Välittömästi vamman jälkeen löydökset ja oireet (tunnusteluarkuus, niskakipu) ovat tyypillisesti vähäiset tai puuttuvat kokonaan mutta ilmaantuvat 24 tunnin kuluessa.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Kaularangan venähdys- tai retkahdusvamma paranee oireenmukaisella hoidolla (kipulääke, pehmyt kaulatuki muutaman päivän ajaksi) 2–6 viikon kuluessa. Siitä ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	28	1057	763	837	697	102	3137

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
136	203	558	837	1255	2189	3105

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kaularangan venähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.2 Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma aiheutuu pään voimakkaasta retkahdusliikkeestä tai päälleen putoamisesta. Vammasta voi aiheutua selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma vaatii paikalleen asettamisen ja mahdollisen leikkaushoidon lisäksi tukikauluksen tai kalloon kiinnitetävän kehikon (”pyhimyskehä”) käyttöä kolmen kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä jää enintään vähäistä pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	27	3609	2754	2657	2515	627	11827

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
669	983	1935	2657	4450	8413	10537

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kaularangan nikaman sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.3 Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma syntyy selkärankaan kohdistuvan voiman seurauksena (selkään kohdistunut voimakas isku, nokkakolari, putoaminen katolta tai telineeltä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 1–2 viikon ajan. Vamma paranee oireenmukaisella hoidolla 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Aineistoon sisältyy kaksi rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvammasta tuomittua korvausta (511 ja 1200 euroa). Jälkimmäisessä tapauksessa oli uhrille aiheutunut muitakin vammoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneen tapauksen vaikeusasteen tuomitun korvauksen voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.4 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Rinta- ja lannerangan nikaman murtuman aiheuttaa yleensä voimakas retkahdusliike tai putoaminen korkealta. Rintarangan alueen murtuman seurauksena saattaa olla selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Rinta- ja lannerangan nikaman murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vamma vaatii yleensä leikkaushoitoa ja aina selkärankaan tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	34	4415	4031	3660	2181	334	21961

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
467	1046	2600	3660	4781	8416	15974

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset rinta- ja lannerangan nikamien sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.5 Selkäytimen tai hermojuurien vaurio

Selkäytimen tai hermojuurien vauriot syntyvät selkärangan nikaman sijoiltaanmenon tai murtuman seurauksena.

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio aiheuttaa halvausoireita ja selkärangan liikevajausta. Vamma vaatii leikkauksellista korjausta ja pitkän sairaala- sekä kuntoutuslaitoshoidon. Vamma paranee 3 kuukauden – 2 vuoden kuluessa, ja siitä jää aina pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	14	18849	8496	19401	15899	5376	32256

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5376	6438	11032	19401	26931	29723	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat erityyppisiä selkäydinvammoja. Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella selkäytimen vammasta tuomitun alimman korvauksen suuruista korvausta (5376 euroa) on pidettävä yleiseen korvaustasoon nähden liian alhaisena. Muilta osin tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10 Sisäelinvammat

10.1 Sydämen vamma

Sydämen vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus).

Vammasta aiheutuu kipuja ja toiminnallista haittaa. Sydämen ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	13	6057	2304	5376	3200	2092	11260

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2092	3057	4504	5376	7704	10103	.

Aineistoon on valikoitunut lähes yksinomaan sydämen pistovammoja, jotka edustavat vaikeimpia sydämen vammoja. Vuoden 2018 aineistoon ei sisälly ainuttakaan sydämen vammaa. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sydämen vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10.2 Keuhkon vamma

Keuhkon vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus). Se on usein potentiaalisesti hengenvaarallinen. Siihen voi liittyä nopeasti ilmenevää hengitysvajasta, verenpaineen laskua ja verenvuotoa keuhkopussin onteloon tai keuhkon painuminen kasaan. Vamma vaatii aina sairaalahoitoa.

Keuhkon vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Keuhkon ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	97	3084	1786	2615	1851	400	8177

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1043	1227	1809	2615	3660	6300	7321

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset keuhkovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste keuhkon vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10.3 Vatsaontelon sisäiset vammat

Vatsaontelon sisäinen tai vatsakalvon takaisen tilan (retroperitoneaalitila) vamma syntyy vatsaontelon tai selkään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, putoaminen korkealta, puukotus).

Vamman vaikeusaste vaihtelee suuresti vamman aiheuttaman vaurion laadusta riippuen. Vatsaontelon seinämään voi tulla lihasruhjeita tai verenvuoto

(suoran vatsalihaksen lihastupen sisäinen verenvuoto). Vatsaontelon seinämän kerrokset lävistävä pistovamma vaatii yleensä leikkaushoitoa (vatsaontelon avauksen) sisäisten vammojen arvioimiseksi. Tavallisimmat tylpän vamman seuraukset ovat pernan (S36.0) tai maksan repeämät (S36.1) ja haiman ruhjevamma (S36.2). Selkään kohdistuneen iskun tai putoamisen seurauksena on yleensä munuaisen ruhje tai eriaisteiset repeämät (S37.0). Tavallisimmat pistovammat kohdistuvat maksaan, sappiteihin, pernaan ja palleaan sekä suoliliepeeseen tai suoleen. Sekä tylpät että terävät vatsaontelon sisäiset vammat edellyttävät lähes poikkeuksetta sairaalahoitoa.

Vatsaontelon sisäisestä vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vatsaontelon avausleikkauksesta toipuminen kestää 6 viikkoa – 3 kuukautta. Haiman, sappiteiden ja suolen vammoista paraneminen saattaa kestää 3 kuukaudesta vuoteen, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi lievää pernan tai maksan ruhje, vähäinen verenvuoto. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi pernan puukonpisto- tai ruhjevammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi pernan poistamista tai maksan osittaista poistamista edellyttävät vammat, haiman, sappiteiden sekä suolen vammat.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	64	4590	3385	4088	3786	209	16733

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
863	1034	2207	4088	5994	8271	13999

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vatsaontelon sisäiset vammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste vatsaontelon sisäisistä vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11 Traumaattiset amputoitumiset

Raajan tai sen osan traumaattinen amputoituminen on ulkoisen leikkaavan väkivallan seurausta. Amputaatio voi olla välttämätöntä myös silloin, kun raaja tai sen osa on vaurioitunut (ruhjova väkivalta, paleltuma, sähköpalovamma) siten, että sen elinkyky on niin pahoin järkkynyt, ettei sitä voi palauttaa.

Irtilleikkautunut raajan osa voidaan joissakin tapauksissa istuttaa takaisin paikoilleen (replantaatio). Amputaation ja takaisinistutuksen jälkeiseen paranemiseen liittyvä tärkein ero on toimenpiteestä toipumiseen ja tilan vakiintumiseen

kuluva aika. Amputaation jälkeen paraneminen on nopea (1–2 kuukautta), kun taas takaisinistuttamisen jälkeinen toipumisaika on pitkä (6 kuukautta – 2 vuotta). Tavallisimmat amputaatiot ovat sormi-, varvas-, jalkaterä-, sääri- ja reisiamputaatiot.

Amputaatiosta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–2 kuukauden ajaksi. Alaraaja-amputaation (reisi, polvi, sääri) jälkeen kävelyharjoitukset aloitetaan ilmalastaproteesin kanssa 1–2 viikon kuluttua. Liikkumiseen liittyvää haittaa on 1–3 kuukauden ajan. Varsinainen käyttöproteesi tehdään noin kuukauden kuluttua.

Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvää haittaa, joka voi amputoituneesta kehonosasta riippuen olla erittäin suurta. Amputaatiosta aiheutuva tilapäinen haitta jää tähän nähden useimmiten melko vähäiseksi, sillä amputaatiohaava paranee nopeasti ja vahinkoa kärsineen tila vakiintuu muutoinkin yleensä suhteellisen nopeasti amputoitumisen jälkeen.

11.1 Sormen amputoituminen

Sormen amputaatio saattaa olla seurauksena vaikea-asteisesta sormen kärkeosan ruhjevammasta, jossa sormen takaisinistutus ei ole mahdollista. Sormen amputaatio paranee nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuva ohimenevä haitta aiheutuu haavakivusta ja särystä. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista ja amputoitujen sormien lukumäärästä. Vaikeinta haittaa edustaa hallitsevan käden peukalon täydellinen amputoituminen.

Sormen takaisinistutus (peukalon irtoaminen tyviosastaan, 2.–5. sormi keskiniveltasosta tai tyviosastaan) on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan alle 12–24 tunnin kuluttua vammasta. Paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu sormen tunnottomuudesta ja mahdollisesta kipuherkkyydestä. Vammasta voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	26	4018	2595	3013	4078	668	9623

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
745	1046	2080	3013	6158	8526	9370

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset amputoitumiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sormen amputaatiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.2 Ranteen amputoituminen

Ranneamputaatio on harvinainen ja seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta, jossa takaisinistutus ei ole mahdollista. Paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuu tilapäistä haittaa haavakivusta ja särystä noin 2–4 viikon ajan. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista (hallitseva vai heikompi käsi). Siitä jää aina pysyvä haitta.

Ranteen takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun ranteen paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu käden tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja mahdollisesta kipuperkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään ranteen amputoitumisen perusteella tuomittu korvausta.

11.3 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä

Varvas- ja jalkateräamputaatio on yleensä seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä sekä liikkumisen vaikeutumisesta paranemisen ajan.

Jalkaterän takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun jalkaterän paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu jalan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuperkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–6 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa. Varpaiden takaisinistutusta ei yleensä tehdä.

Aineistoon sisältyy 2 alaraajan nilkasta tai jalkaterästä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (3378 ja 9008 euroa). Lisäksi aineisto sisältää varpaan kärjen amputoitumisen perusteella tuomitun korvauksen (511 euroa).

11.4 Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä

Reisi- ja sääriamputaatio on seurausta vaikea-asteisesta raajan ruhjevammasta (ampumavamma, sähköisku, murskavamma) tai palo- tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa, ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä paranemisen ajan. Liikkuminen on vaikeutunut 1–3 kuukauden ajan. Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvä haitta.

Alaraajan takaisinistutus reiden tai säären alueelta tapahtuneen irtileikkautumisen jälkeen on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoidon aloitus päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisi-

nistutetun alaraajan paraneminen tapahtuu 3 kuukaudessa – 2 vuodessa, ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu raajan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–12 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu aina pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi alaraajan reidestä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (14 463 ja 23 646 euroa) sekä yksi säären amputoitumisen perusteella tuomittu korvaus (21 504 euroa). Kahdessa tapauksessa teossa oli käytetty ampuma-asetta. Kolmannessa tapauksessa molemmat alaraajat oli jouduttu amputoimaan vaikean murskavamman vuoksi. Ottaen huomioon tapausten vaikeusaste korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.5 Päänahan irtirepeäminen

Päänahan irtirepeäminen paranee 6–12 viikossa. Osittain irtirepeytyneen päänahan voi kiinnittää takaisin ompeleilla (voidaan verrata päänahan haavan ompeleluun). Kokonaan irtirepeytyneen päänahan takaisinistutus on joskus mahdollinen. Mikäli takaisinistutusta ei voida tehdä, korjaus tehdään ihonsiirrettä käyttäen. Haittaa aiheutuu huomattavana kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–3 kuukauden ajan. Siitä aiheutuu todennäköisesti myös pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään päänahan irtirepeämistä. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydettävissä seuraava tapaus:

Vahinkoa kärsineen hiukset kiertyneet pyörivän akselin ympärille, jonka seurauksena vahinkoa kärsineen päänahka on revennyt irti ja käsi murtunut. Vammat ovat edellyttäneet voimakkaan kipulääkityksen käyttöä yli puolen vuoden ajan. Korvaus tilapäisestä haitasta 10 000 euroa.

11.6 Korvalehden tai nenän irtirepeäminen

Korvalehden osittainen irtirepeäminen hoidetaan yleensä typistämällä. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytyneet korvalehti voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Korvalehden typistämisen jälkeen paraneminen tapahtuu nopeasti 1–3 viikon kuluessa. Vammasta aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 viikon ajaksi. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin ja siitä aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Korvalehden irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää haittaa.

Nenän osittainkin irtirepeäminen saattaa vaatia korjausleikkauksia ihokielekettä käyttäen. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytyneet nenä voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin, ja siitä aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Nenän irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto (korvolehden irtirepeämisiä)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	7	1640	1117	1533	1627	500	3660

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	500	523	1533	2150	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset korvolehden irtirepeämiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste korvolehden irtirepeämisestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota

Suosituksen lähtökohta on, että *kudosvaurioon liittyvät kivun ja säryn tuntemukset on huomioitu kudosvauriota koskevassa suosituksessa*. Vammaan tyypillisesti liittyvä kipu ja särky muodostaa siis osan vamman aiheuttamasta tilapäisestä haitasta.

Joissakin tapauksissa vammaan liittyvä kipu tai särky on huomattavassa epäsuhdassa varsinaiseen kudosvaurioon nähden. Näitä poikkeuksellisia tapauksia varten suositukseen sisältyy erilliset suositukset kivusta ja särystä. Kipua ja särkyä koskevia suosituksia on tarkoitus soveltaa, kun kudosvaurio ei muodosta mielekästä lähtökohtaa tilapäisen haitan korvauksen suuruuden arvioimiselle.

12.1 Kipu, johon ei liity kudosvauriota

Yksinomaan kipua koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineelle *ei ole aiheutunut todettavia kudosvaurioita*, mutta vahingonkäräjään kohdistuneen teon tiedetään lääketieteellisten kokemussääntöjen perusteella aiheuttavan kipua. Kipua koskevaa suositusta voidaan soveltaa myös silloin, kun vahinkoa kärsineelle on syntynyt kudosvaurioita, mutta teosta aiheutunut kipua on pidettävä näihin kudosvaurioihin nähden pääasiallisena vammana. Kipua koskevaa suositusta ei tule soveltaa kudosvauriota koskevan suosituksen lisäksi, sillä kudosvauriota koskeva suositus sisältää kudosvaurioon liittyvän kivun.

Kivulla tarkoitetaan suosituksissa äkillistä epämiellyttävää tuntemusta, joka liittyy välittömästi henkilövahingon aiheuttaneeseen tapahtumaan. Kipu on luonteeltaan lyhytaikaista, ja se alkaa laantua varsin nopeasti kipua aiheuttavan teon päättymisen jälkeen. Pitkien kiputilojen osalta korvauksen suuruus on tarkoitettu arvioitavaksi särkyä (12.2) koskevien suositusten perusteella.

Kivun suuruuteen vaikuttavat erityisesti:

- kudokseen kohdistuvan mekaanisen voiman energia
- kudoksentakkin kesto tai toistojen lukumäärä
- kudoksen tuntoherkkyys

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettua *lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi tukistaminen sekä lyönti kasvoihin avokämmenellä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettua *voimakasta lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi potku sukuelimiin tai sääriluuhun, voimakas tukistaminen, hermopäätteiden painelu sekä kivulias sukupuoliyhdyntä. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettua *erittäin voimakasta ja hetkellistä pitkäaikaisempaa kipua* aiheuttavat esimerkiksi toistuvat kivuliaat sukupuoliyhdynät. Myös kidutukseen verrattava menettely sekä epäonnistuneen nukutuksen seurauksena kesken leikkauksen tapahtunut herääminen aiheuttavat tässä kohdassa tarkoitettua kipua.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	460	382	391	250	350	20	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	150	250	500	750	1195

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat käytännössä kohtalaisen vaikean ja sitä lievemman akuutin kivun painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen lieviin tapauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12.2 Särky, johon ei liity kudovauriota (esim. CRPS)

Yksinomaan särkyä koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineellä ei ole todettu merkittävää kudovauriota, mutta syy-yhteyttä henkilövahingon ja säryn välillä pidetään kaikesta huolimatta näytettynä. Vaikeampien kiputilojen osalta tämä edellyttää yleensä, että kiputilaa on edeltänyt jonkinlainen kudovaurio, jonka yhteydessä syntynyt hermovaurio selittäisi aiheutuneen kiputilan.

Säryllä tarkoitetaan *pitkäaikaisempaa* vahinkotapahtumaa seuraavaa kiputilaa. Särky aiheuttaa tilapäistä haittaa epämiellyttävänä tuntemuksena, joka vaikeuttaa normaalia elämää. Suosituksessa tarkoitettu särkytila voi kestää muutamista päivistä useisiin kuukausiin. Särkytila voi myös jäädä pysyväksi.

Säryn vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- kivun voimakkuus
- kiputilan kesto

Koska kipu on subjektiivinen kokemus, sen voimakkuutta on vaikea kuvata objektiivisesti. Suosituksissa kivun vaikeusastetta on kuvattu kiputilan edellyttämän hoidon perusteella.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettu *kiputila* aiheutuu esimerkiksi selän venähdyksestä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettu *voimakas kiputila* aiheutuu esimerkiksi genitaalialueen palovammasta silloin, kun kiputilaa on pidettävä aiheutuuneeseen kudosaivuriioon nähden pääasiallisena vammana. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettu *sietämätön kiputila* aiheutuu esimerkiksi hermovauriokivusta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	42	1805	2540	809	989	200	12265

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
301	500	511	809	1500	6562	8139

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat lievempiin kiputiloihin. Pääosin kyse on niskan, selän ja hartiaseudun kiputiloista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13 Mielenterveyden häiriöt

13.1 Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio on epätavallisen voimakkaaseen traumaattiseen tapahtumaan (esimerkiksi vakavan väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus) liittyvä psyykinen seuraamus.

Tyypillistä sille on tunnin kuluessa traumaattisesta tapahtumasta kehittyvät yleistyneen ahdistuneisuushäiriön fyysiset (muun muassa sydämentykytys, hikoilu, vapina) ja psyykkiset oireet (muun muassa pyöräyttävä, huumava, sekava tai horjuva olotila, tunne ympäristön epätodellisuudesta, kuolemanpelko). Lisäksi ilmenee esimerkiksi vetäytymistä tavanomaisista sosiaalisista tilanteista, huomiokyvyn kaventumista, suuttumusta tai yliaktiivisuutta.

Akuutti stressireaktio on yleinen ja varsin vakava-asteinen mutta ohimenevä reaktio poikkeuksellisen voimakkaan stressin jälkeen. Se ei välttämättä vaadi lääketieteellistä hoitoa. Oireet vaimentuvat 1–2 vuorokauden kuluessa ja kestävät yleensä enintään kolme vuorokautta.

Akuutti stressireaktio paranee pysyvää haittaa jättämättä 2–4 viikon kuluessa, ellei se jatku traumaperäisenä stressihäiriönä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	91	810	581	613	591	100	4088

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
232	300	409	613	1000	1533	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä akuuttia stressireaktiota. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste akuutista stressireaktiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.2 Traumaperäinen stressihäiriö

Häiriö kehittyy viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena (1–6 kuukautta) rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen (esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus), joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Traumaperäisen stressihäiriön määritelmän mukaan henkilön reaktio tapahtumaan on voimakas pelko, avuttomuus tai kauhu. Oireilun tulee yleensä olla kestänyt vähintään kuukauden, ja traumaattisen tapahtuman ja oireilun alkamisen välinen aika on yleensä alle kuusi kuukautta.

Häiriö ilmenee traumaan liittyvinä painajaisunina ja takautumina, tunteiden ja huomiokyvyn latistumisena, eristäytyneisyytenä, autonomisena ylivireytenä ja säpsähtämisreaktioina. Näihin oireisiin ja piirteisiin yhdistyy yleensä ahdistusta ja masennusta sekä mahdollisesti itsemurha-ajatuksia.

Häiriön kulku on aaltoileva, mutta useimmat toipuvat siitä. Joissakin tapauksissa tila pitkittyy ja kehittyy pysyvä persoonallisuuden muutos. Traumaperäinen stressihäiriö paranee noin puolella siitä kärsivistä siten, että oireet lievittyvät itsestään kolmessa kuukaudessa ja oireisto paranee kokonaan pysyvää haittaa jättämättä 1–3 vuodessa.

Pienellä osalla kaikista traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivistä potilaista voi jäädä useita vuosia kestävä pitkäaikainen oireyhtymä, ja siitä voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	94	2961	1957	2500	2500	500	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
800	1000	1500	2500	4000	5500	6125

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia trauma-peräisiä stressihäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste trauma-peräisestä stressihäiriöstä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.3 Sopeutumishäiriö

Sopeutumishäiriöillä tarkoitetaan tunne-elämän häiriö- ja ahdistustiloja, jotka tavallisesti häiritsevät sosiaalista toimintakykyä ja syntyvät merkittävän elämäntapahtuman tai rasittavan elämäntapahtuman jälkeisen sopeutumisvaiheen aikana, mutta joiden kohdalla vaikeamman mielenterveyshäiriön (kuten F32–F33 Masennustila, F43.1 Traumaperäinen stressihäiriö, F41 Ahdistuneisuushäiriö, F34 Pitkäaikainen mielialahäiriö) diagnoosikriteerit eivät täyty.

Yksilöllinen alttius ja haavoittuvuus vaikuttavat sopeutumishäiriöiden ilmeneeseen ja oireisiin enemmän kuin muissa ryhmän F43 häiriöissä. Häiriötä ei kuitenkaan olisi syntynyt ilman rasitustekijää. Sopeutumishäiriö voi ilmetä yksinomaan masentuneena mielialana, ahdistuksena ja huolestuneisuutena tai näiden oireiden yhdistelmänä. Sopeutumishäiriö paranee yleensä kuudessa kuukaudessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	21	994	612	900	817	204	2555

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	225	553	900	1350	1975	2504

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia sopeutumishäiriöitä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.4 Masennus

Typillisessä masennustilassa henkilö kärsii mielialan laskusta sekä tarmon ja toimeliaisuuden puutteesta. Kyky nauttia asioista ja tuntea niihin mielenkiintoa on heikentynyt.

Pienikin ponnistus johtaa uupumukseen. Muita tavallisia oireita ovat keskittymis- ja huomiokyvyn heikkeneminen, itsetunnon ja itseluottamuksen heikkeneminen, syyllisyyden ja arvottomuuden kokemukset, synkät ja pessimistiset ajatukset tulevaisuuden suhteen, itsetuhoiset ajatukset tai teot, unihäiriöt, ruokahalun heikkeneminen.

Mieliala ei päivittäin juuri vaihtele eikä yleensä riipu olosuhteista. Joskus masennustilaan liittyvä ahdistuneisuus, tuskaisuus ja fyysinen levottomuus voivat olla hallitsevampia oireita kuin mielialan lasku. Mielialan muutos saattaa peittyä myös ärtyneisyyden, alkoholin liikakäytön, huomionhakuiseen käyttäytymisen, lisääntyneiden pelko-oireiden, pakko-oireiden tai luulosairauden oireiden alle. Yleensä diagnoosi edellyttää, että oireita on esiintynyt vähintään kahden viikon ajan, mutta lyhyempikin aika riittää, jos oireet ovat poikkeuksellisen voimakkaita.

Lievän, keskivaikean ja vaikea-asteisen masennusjakson erottaminen toisistaan perustuu oireiden lukumäärään, laatuun ja vaikeusasteeseen. Henkilön työkyky ja sosiaalinen toimintakyky ovat suuntaa antavia masennuksen vaikeusastetta arvioitaessa, mutta ne eivät sellaisenaan ole vaikeusasteen diagnostisia kriteerejä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	70	2826	3046	2044	1749	368	20916

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
511	531	1335	2044	3084	5206	7700

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset masennustilat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste masennuksesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

II PYSYVÄ HAITTA

Oikeuskäytäntö

Neuvottelukunnan keräämä laaja oikeustapausaineisto sisältää kaikki vuosina 2009–2012, 2015 sekä vuosien 2007 ja 2018 ensimmäisillä vuosipuoliskoilla pysyvistä toiminnallisesta haitasta tuomitut korvaukset.¹³ Kaikkinensa aineisto käsittää 669 pysyvistä toiminnallisesta haitasta tuomittua vahingonkorvausta.

Yleisesti ottaen korvaus pysyvistä haitasta määrättiin vamman *haittaluokan perusteella*. Haittaluokalla tarkoitetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 83 §:n nojalla vahvistetun 20-portaisen haittaluokituksen mukaista, haitan vaikeusastetta kuvaavaa lukuarvoa. Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista on annettu valtioneuvoston asetuksessa työtapaturma- ja ammattitautilaisissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (768/2015). Aikaisemmin sääntely perustui tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 3 momenttiin ja sen nojalla annettuun sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetukseen (1649/2009).

Haittaluokka oli mainittu useimmin tapauksissa, joissa tuomitun korvauksen summa oli verraten suuri. Vähintään 5 000 euron suuruisissa korvauksissa haittaluokka oli määritelty noin 68 prosentissa tapauksista, kun osuus alle 5 000 euron korvauksissa oli noin 23 prosenttia. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että haittaluokituksen mukaista määrittelyä käytetään hyvin yleisesti tapauksissa, joissa aiheutuneelle haitalle voidaan luontevasti suorittaa haittaluokituksen mukainen määrittely.

Tapauksissa, joissa haittaluokka oli määritelty, oli lähes poikkeuksetta sovellettu *liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita*. Tämä käy ilmi liitteenä olevista kahdesta taulukosta. Toisessa taulukossa on esitetty aineistossa havaittu korvaustaso suhteessa liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vuoden 2011 korvaustaulukkaan haittaluokan mukaan. Vanha, vuoden 2011 taulukko on esitetty tässä vertailukohtana, koska valtaosa aineistosta on ajalta ennen uudempia korvaustaulukoita. Toisessa taulukossa on esitetty inflaatiokorjatut mediaanit kustakin haittaluokasta sekä vuoden 2018 liikennevahinkolautakunnan ohjeiden ja normien mukainen taulukko. Ajantasainen korvaustaulukko löytyy liikennevahinkolautakunnan verkkosivuilta osoitteesta www.liikennevahinkolautakunta.fi.

Neuvottelukunnan aineiston perusteella on siis selvää, että tuomioistuimissa pysyvän toiminnallisen haitan korvaustaso määräytyy lähes yksinomaan liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti. Korkein oikeus on aikaisemmin hyväksynyt, että liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita voidaan käyttää aineettoman vahingon suuruuden määrittämiseen (KKO 1979 II 76). Korkein oikeus on toisaalta myös todennut, että korvauksen määrää ei ole aina perusteltua harkita vain henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten tai liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden perusteella (KKO 2016:77).

¹³ Vuosien 2015 ja 2018 aineistot sisältävät vain rikosasiat.

Aineistossa esiintyvään korvaustasoon liittyy muutamia epävarmuustekijöitä. Ensinnäkin, huomattavasta tapausmäärästä huolimatta, neuvottelukunnan aineisto sisältää eräistä haittaluokista vain hyvin vähän havaintoja. Toiseksi neuvottelukunnan aineiston luotettavuutta vähentää se, että vahinkoa kärsineen ikä, joka on lain mukaan otettava huomioon korvausta harkittaessa, oli mainittu tai luotettavasti pääteltävissä vain noin puolessa kaikista tapauksista. Yllä esitetystä tarkastelusta tuntematon ikä on korvattu aineistoon perustuvalla laskennallisella arviolla, mutta ratkaisu on voinut aiheuttaa joidenkin haittaluokkien osalta vääristymää.

Oikeuskäytännön lisäksi henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tulee kiinnittää huomiota myös muuhun *korvauskäytäntöön*. Merkityksellinen korvauskäytäntö muodostuu lähinnä liikennevahinko- ja potilasvahinkolautakunnan käytännöstä.

Muu korvauskäytäntö

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet ovat olleet käytössä vuodesta 1960 alkaen. Lautakunnan kokouksessa 21.3.1963 on vahvistettu laskusääntö korvauksen suuruuden laskemista varten. Laskusäännön kerrotaan perustuneen tuomioistuinnäytöksistä kerättyyn aineistoon. Siitä ei kuitenkaan ole tietoa, kuinka laaja kerätty aineisto oli tai miten sitä hyödynnettiin laskusääntöä laskettaessa.¹⁴

Liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita on tarkistettu useaan otteeseen. Vakiintuneeksi on muodostunut käytäntö, jossa niitä tarkistetaan vuosittain vastaamaan lähinnä muutoksia rahanarvossa. Merkittävämpi muutos lautakunnan normeissa ja ohjeissa tapahtui vuonna 2006, kun haittaluokkien 16–20 korvaustasoja korotettiin suhteessa muihin haittaluokkiin. Lautakunta seuraa jatkuvasti oikeuskäytäntöä. Korkein oikeus on toistaiseksi antanut kaksi pysyvän haitan korvaustasoa koskevaa ennakkopäätöstä, joista toinen koski kosmeettisen haitan korvausta (KKO 2012:100 ja KKO 2016:77¹⁵).

Lautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot määräytyvät haittaluokissa 1–15 siten, että normikorvaus kerrotaan haittaluokan lukuarvolla. Korvausasteikkoja on kaksi, *nuoren henkilön korvausasteikko* alle 18-vuotiaille ja *perusasteikko* yli 18-vuotiaille. Vuonna 2020 perusasteikon normikorvaus on 4 130 euroa haittaluokalta. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 5 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 20 650 euroa (5 × 4 130).

---

¹⁴ Pentti Lehtola, "Liikennevahinkolautakunnan suosituksista ja normeista", Lakimies 84, nro. 4–5 (1986), 587.

¹⁵ Neuvottelukunta on suositusten edellisessä painoksessa käsitellyt tarkemmin korkeimman oikeuden ratkaisua 2016:77, jossa korkein oikeus otti kantaa pysyvänä haittana korvattavan vahingon korvaustasoon (s. 110).

Haittaluokissa 16–20 korvaus määräytyy siten, että perusasteikon mukaista normikorvausta korotetaan 10 %-yksiköllä jokaista haittaluokan 15 ylittävää haittaluokkaa kohden. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 18 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 96 642 euroa ($18 \times 4\,130 \times 1,3$).

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen korvausmalli on pääosin aritmeettinen eli kahden perättäisen haittaluokan mukaisen korvauksen erotus on vakio. Haittaluokissa 16–20 korvausmalli on kaksinkertainen aritmeettinen jono. Ensimmäisen aritmeettisen jonon mukaiset jäsenet 16–20 kerrotaan toisen aritmeettisen jonon jäsenillä 1–5 (1,1; 1,2; ... 1,5). Korvausmalli eri korvaustasojen keskinäiset suhteet voidaan esittää seuraavasti:

HAITTA- LUOKKA	× 1. HAITTA- LUOKAN KORVAUS
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	17,6
17	20,4
18	23,4
19	26,6
20	30

Vahinkoa kärsineen ikä otetaan huomioon siten, että normikorvauksesta vähennetään 18–65 vuotiailla 1 % kutakin 18 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Ikäryhmässä 65–75 ikävähennys on 47 % ja 2 % kutakin 65 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Yli 75-vuotiailta tehdään maksimivähennys 67 %.

Korvausta määrittäessä vahingon kärsijän ikänä pidetään vahingontapahtumahetken ikää lisättynä yhdellä (*laskennallinen ikä*). Tämä perustuu siihen, että vammautuneen terveydentila vakiintuu tyypillisesti yhden vuoden kuluessa vammautumisesta, minkä jälkeen hänen jäljelle jäävä haittansa voidaan katsoa pysyväksi.

Pysyvän toiminnallisen haitan lisäksi liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet sisältävät erillisen normiston pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle toiminnallisen haitan lisäksi kosmeettista haittaa, korvaus kosmeettisesta haitasta suoritetaan toiminnallisen haitan korvauksen lisäksi.

Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle erityistä elämänlaadun heikentymistä, hänelle määrättävää korvausta voidaan korottaa liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa määriteltyjen korotuskertoimien perusteella (1,1; 1,3; 1,5).

Työtapaturma- ja ammattitautilaki

Työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella työntekijälle voidaan suorittaa haittarahaa vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvistä yleisestä haitasta.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä (toiminnanvajausta). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheuttaa jokapäiväisessä elämässä. Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä vahingoittuneen muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua vahinkopäivästä (83 §:n 2 momentti).

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokat määritetään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisimmän nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu (83 §:n 3 momentti).

Lain 84 §:ssä on yksityiskohtaiset säännökset haittaluokan määrittämisestä ja korottamisesta sekä kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokkien yhdistämisestä kokonaishaitan määrittämiseksi.

Haittaraha on korvausta aineettomasta vahingosta, kuten vahingonkorvauslaissa tarkoitettu pysyvän haitan korvauskin. Haittaraha ei sitä vastoin ole korvausta työkyvyn alentumisesta, hoidon ja avun tarpeesta eikä muustakaan vahingosta, josta on säädetty erikseen korvaus.

Haittarahan suuruus määräytyy haittarahaa koskevan perusmäärän mukaan. Tätä perusmäärää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä

tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Lakia (459/2015) säädettäessä perusrahan määrä oli 12 440 euroa. Vuonna 2020 se on 12 980 euroa.

Lain 86 §:ssä on taulukko, jossa haittaluokan suuruus määräytyy haittaluokan perusteella prosentteina perusmäärästä, seuraavasti:

HAITTAUOKKA	PROSENTTIOSUUS
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Taulukosta käy ilmi, että työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen korvausmalli on progressiivinen. Toisin sanoen korvaustasot kasvavat nopeammissa tahdissa kuin haittaluokat. Ero pienimmän ja suurimman korvauksen välillä on yli 50-kertainen, vaikka haittaluokitus on vain 20-portainen. Korvausmalli ei ole puhtaan geometrinen, mikä edellyttäisi sitä, että kahden peräkkäisen haittaluokan korvauksen suhde olisi vakio. Kokonaisuutena korvausmalli kuitenkin vastaa sellaista lukujonoa, jossa kahden peräkkäisen luvun suhde on 1,24.

Työtapaturma- ja ammattitautilain 87 §:n 1 momentin mukaan haittaluokissa 1-5 haittaraha maksetaan aina kertakorvauksena ja haittaluokassa 6-20 jatkuvana.¹⁶ Vahingonkorvauslain 5 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan kertakorvauksen maksaminen on sitä vastoin pääsääntö. Tämän lainkohdan mukaan kivusta ja säyrystä sekä muusta tilapäisestä haitasta määrätään maksettavaksi kertakorvaus. Korvaus pysyvästä haitasta voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi kokonaan

¹⁶ Pykälän 2 momentissa on erityissäännös haittarahan maksamisesta kertakaikkisena sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne pahenevat ja johtavat nopeasti kuolemaan. Näissä tapauksissa (käytännössä asbestista sairastuneille) maksetaan kertakaikkinen haittaraha haittaluokan 10 mukaisesti.

tai osittain toistuvina suorituksina, jos se on aiheellista ottaen huomioon vahinkoa kärsineen olosuhteet, korvauksen määrä ja korvausvelvollisen varallisuusolot. Lain esitöiden mukaan vahinkoa kärsineen olosuhteet voisivat puoltaa korvauksen määräämistä maksettavaksi toistuvina suorituksina esimerkiksi silloin, kun kysymyksessä on pysyvästi tajuton vammautunut tai pysyvästi laitoshoidossa oleva vaikean aivovamman saanut vanhus. Tällaisissa tilanteissa kertakorvauksella ei välttämättä voitaisi mitenkään parantaa vahinkoa kärsineen tilannetta (HE 167/2003). Perustelulausuma osoittaa, että kertakorvaukset on tarkoitettu varsinkin poikkeukselliseksi.

Työtaturma- ja ammattitutilain 87 §:n 3 momentin mukaan kertakaikkinen haittaraha lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen vahingoittuneen tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä vahingotapahtuman sattuessa. Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta jäljellä olevasta elinikästä. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta. Lainkohdassa on lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö valtuutettu antamaan tarkempia säännöksiä kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvon määräämisestä (sosiaali- ja terveysministeriön asetus työtaturma- ja ammattitutilain 87 §:n 3 momentin mukaisen haittarahan kertakorvauksen perusteista, 48/2019).

Suositusten jaksossa II (Pysyvä haitta) on ilmoitettu toiminnallisesta haitasta maksettavan korvauksen tai etuuden määrä liikennevahinkolautakunnan ohjeiden ja normien sekä työtaturma- ja ammattitutilain perusteella, kun vahingon kärsinyt on 18-vuotias. Tapaturmavakuutuskeskus on julkaissut taulukot haittarahan määrästä haittaluokittain eriteltyinä eri ikäisille (www.tvk.fi/korvaaminen/korvaukset/haittaraha). Kun haittarahan laskennalliset määrät ylemmissä haittaluokissa ovat taulukosta vaikeammin löydettävissä, on excel-muotoinen taulukko kaikkien haittaluokkien mukaisista haittarahoista otettu tämän julkaisun liitteeksi. Tätä taulukkoa voidaan siten myös käyttää hyväksi harkittaessa pysyvästä haitasta suoritettavan korvauksen määrää. Liikennevahinkolautakunnan korvaustaulukot löytyvät lautakunnan kotisivuilta (www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normit ja ohjeet > Pysyvä haitta)

1 Pysyvä toiminnallinen haitta

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvää toiminnallista haittaa koskevat korvaukset määräytyvät käytännössä liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti, jos haitan asteen määrittelyssä voidaan soveltaa haittaluokituksen mukaisia määrittelyjä. Aineiston perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, vastaako jotain tiettyä yksittäistä vammaa koskeva oikeuskäytäntö liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvää yleistä korvaustasoa.

Pysyvän haitan korvauksen määrittämisessä voidaan käyttää apuna liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita sekä työtaturma- ja ammattitautilain haittarahaa koskevia säännöksiä. Näiden järjestelmien korvaustasojen ja korvauksen määrittämisessä käytettävien laskusääntöjen välillä on merkittäviä eroja.¹⁷

Korvauksen lopullisen suuruuden määrittelyn tulee aina perustua tapauskohtaiseen harkintaan, jossa erilaisten vakuutusjärjestelmissä käytettyjen laskukaa-vojen ja kertoimien sijasta pääpainon tulisi olla sen arvioimisessa, millainen korvaus olisi tapausta *kokonaisuudessa* arvioiden oikeudenmukainen. Tuomioistuimen ulkopuolisen tahon antamat normit ovatkin vain korvausharkinnan yksi läh-
tökohta.

Esimerkiksi liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa käytetyt korotuskertoimet perustuvat liikennevahinkolautakunnan käsitykselle siitä, millainen vaikutus erityisellä elämänlaadun heikentymisellä tulisi olla korvaukseen. Työtaturma- ja ammattitautilaissa tällaista korotusperustetta ei edes tunneta. Kumpikaan seikka ei estä tuomioistuinta itse ratkaisemasta sitä, millaisella määrällä peruskorvausta korotetaan, jos tuomioistuin katsoo, että edellytykset korvauksen korottamiselle täyttyvät.

Huomionarvoista on se, että *kumpikin* edellä esitellyistä järjestelmistä kytkee pysyvän haitan korvaukset työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettuun haittaluokitukseen. Vaikka haittaluokitusta ei ole varsinaisesti tarkoitettu käytettäväksi vahingonkorvauslaissa tarkoitettun pysyvän haitan vakavuuden mittaamisessa, se soveltuu tähän tarkoitukseen yleisesti ottaen varsin hyvin. Haittaluokituksen mittaama työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettu *yleinen haitta* on yleisesti ottaen erittäin lähellä vahingonkorvauslaissa tarkoitettua *pysyvää haittaa*.

Jotta tuomioistuinten ratkaisuja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin hyödyntää neuvottelukunnan omien suositusten pohjana, pysyvää haittaa koskevien korvausratkaisujen perusteluihin olisi syytä kiinnittää riittävästi huomiota. Perusteluista olisi käytävä ilmi, millaiseen oikeudelliseen harkintaan tuomittu korvaus on perustunut. Perustelujen avoimuutta lisäisi se, jos niistä kävisi selvästi esille se, perustuuko ratkaisu jonkin korvausmallin soveltamiselle, sekä se, mikä on ollut ns. peruskorvaus ja millaisia korotuksia (erityinen elämänlaadun heikentyminen) ja alennuksia (ikävähennys) siihen on tehty ja miten niiden suuruus on määritelty.

2 Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta

Hieman alle puolet käräjäoikeuksissa tuomituista toiminnallisen haitan korvauksista pohjautuu haittaluokituksen mukaiseen määrittelyyn. Haitan arvioiminen käytössä olevan haittaluokituksen mukaan jättää kuitenkin arvioinnin ulkopuo-

---

¹⁷ Ks. *Jarkko Männistö*, ”Pysyvän haitan korvaustasot”, *Lakimies* 107, nro 5 (2009), 799–830.

lelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteista toiminnallista haittaa. Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi.

Vähäisen pysyvän toiminnallisen haitan ryhmittely perustuu haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.¹⁸

Haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei myöskään ole huomioitu suosituksia annettaessa. Iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi korvausta korottavana tai laskevana tekijänä.

Vähäistä pysyvää toiminnallista haittaa koskevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa *pysyvän toiminnallisen haitan vaikeusaste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin*. Lisäksi on syytä korostaa, että suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatyytit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei erillistä suositusta ole annettu.

2.1 Nenäruston rakenteellinen muutos

Nenäruston rakenteellinen muutos syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Suosituksessa tarkoitettu nenäruston rakenteellinen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle voi aiheutua ajoitain esiintyvää nenän tukkoisuutta, lisääntyntä kuorsailua tai vähäistä hengityksen vaikeutumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	10	1411	923	1136	1557	445	3226

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
445	452	520	1136	2077	3153	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät nenäruston rakenteellisen muutoksen myötä aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenäruston rakenteellisen muutoksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

¹⁸ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

2.2 Huulen kudostekenteen muutos

Huulen kudostekenteen muutoksesta aiheutunut toiminnallinen haitta on seurausta vammoista, jotka ovat syntyneet suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu huulen kudostekenteen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vähäistä toiminnallista haittaa aiheuttava arpi. Toiminnallinen haitta voi ilmetä esimerkiksi syötäessä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1069	1211	528	2215	105	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
105	105	230	528	2445	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät huulen kudostekenteen muutoksesta aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste huulen kudostekenteiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.3 Hammasvauriot

Hampaiston toiminnallinen haitta syntyy tyypillisesti suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu hammasvaurion aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa takaisinistutettu hammas tai hammasimplantti ei täysin vastaa hampaan toiminnallisuutta ennen vammaa.¹⁹

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	28	1161	785	1022	1011	204	3639

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	470	514	1022	1525	2185	3126

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät hammasvauriot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hammasvaurioiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

¹⁹ Ks. Helsingin hovioikeus 22.10.2010 n:o 2791 (FHOT 2010:10)

2.4 Sormen toiminnallinen vajaus

Sormen toiminnallinen vajaus syntyy sormen murtuman, sijoiltaanmenon tai hermo- tai jännevamman seurauksena. Suosituksessa tarkoitettut sormen toiminnalliset vajaukset ilmenevät sormen poikkeavana asentona, jäykkyytenä tai ojennusvajauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	40	1449	860	1111	1110	445	3432

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
511	524	850	1111	1960	3052	3332

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät sormen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste sormen toiminnallisen vajauksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Muu yläraajan toiminnallinen vajaus

Yläraajojen muiden osien kuin sormien toiminnalliset vajaukset ovat seurausta erilaisista yläraajojen murtumista, sijoiltaanmenoista tai hermo- tai jännevammoista. Suosituksessa tarkoitettut toiminnalliset vajaukset ilmenevät ranteen, olka- tai kyynärnivelen vähäisenä jäykkyytenä, ojennusvajauksena tai jonkin tietyn liikkeen tai asennon aiheuttamana vähäisenä kipuna

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	2229	774	2272	1328	1000	3226

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1000	1644	2272	2972	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ranteen, olka- sekä kyynärnivelen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläraajan toiminnallisen vajauksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.6 Kasvohermon vamma

Kasvohermon vamma syntyy päähän kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu kasvohermon vamman aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa kasvojen alueen iholle on jäänyt pieni tunnoton alue tai tunnon-alenema, lievät kiputilat, jotka kytkeytyvät tiettyihin tilanteisiin tai toimintoihin kuten kylmänarkuuteen, sekä muut toiminnalliset haitat, kuten kasvojen jonkin osan vähäiset toiminnalliset vajaukset.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	22	1582	943	1500	1205	223	3577

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
252	446	953	1500	2158	3236	3541

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät kasvohermon vammat, painottuen vammoihin, joista on aiheutunut tunnoton alue kasvoihin. Otaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvohermon vamman perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kosmeettinen haitta

Toisin kuin pysyvästä toiminnallisesta haitasta pysyvästä kosmeettisesta haitasta on annettu varsin runsaasti ratkaisuja.

Kosmeettisen haitan laadullinen ryhmittely perustuu kosmeettisen haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.²⁰

Aineistoon sisältyvät tapaukset ovat kuitenkin hyvin samankaltaisia. Aineistossa esiintyvät kosmeettiset haitat ovat lähinnä pahoinpitelyn seurauksena syntyneitä yksittäisiä vähäisiä ihoarpia, lieviä nenävammoja sekä erilaisia hampaisiin kohdistuvia vammoja.

Kosmeettista haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei ole myöskään huomioitu suosituksissa, vaan iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi suositusta sovellettaessa joko korvausta korottavana tai sitä alentavana seikkana.

Pysyvän kosmeettisen haitan korvaukset ovat perinteisesti perustuneet liikenevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiseen korvaustasoon, mikä hei-

²⁰ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokittukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

jastuu edelleen myös neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin. Edellä käsitellyt liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisten korvaustasojen erot ulottuvat myös kosmeettisen haitan korvaamiseen.

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot (1.1.2020 alkaen) pysyvistä kosmeettisesta haitasta ovat seuraavat:

HAITTA	KORVAUS
lievä kosmeettinen haitta (1)	800 - 2 300 €
lievää suurempi kosmeettinen haitta (2)	2 300 - 6 200 €
huomattava kosmeettinen haitta (3)	6 200 - 12 600 €
hyvin huomattava kosmeettinen haitta (4)	12 600 - 24 800 €
poikkeuksellisen huomattava kosmeettinen haitta (5)	24 800 € -

Työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) perusteella korvattavan yksittäisen kosmeettisen haitan korvaukset vaihtelevat 5 399–47 650 euron välillä (18-vuotias, haittaluokat 1–10, vuoden 2017 taso). Koska lain mukaiset korvaustasot kasvavat progressiivisesti, korvauksen suuruus riippuu kosmeettisen haitan vakavuuden lisäksi siitä, millaiseen toiminnalliseen haittaan se mahdollisesti yhdistyy. Pelkkä haittaluokan 1 mukainen kosmeettinen haitta (esimerkiksi merkittävästi rumentavat arvet vartalon ja raajojen alueella) oikeuttaa 18-vuotiaan 5 399 euron korvaukseen. Jos esimerkkihenkilön kosmeettinen haitta yhdistyy haittaluokan 10 mukaiseen toiminnalliseen haittaan, hänen kokonaishaittansa on 11. Haittaluokan muutos haittaluokasta 10 haittaluokkaan 11 johtaa 13 253 euroa suurempaan korvaukseen.

3.1 Kasvoarpi

Kasvoarpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät kasvoarvet ovat syntyneet ennen kaikkea päähän kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	120	1193	1250	725	1185	50	7000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	315	725	1500	2980	4190

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset kasvoarvet painottuen heikosti erottuviin ja erottuviin kasvoarpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvoarvista tuomittujen

korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Vartalon arpi

Vartalon arprien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät vartalon arvet ovat syntyneet ennen kaikkea puukotuksen tai vamman vaatiman leikkauksen seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	70	1032	1302	500	800	100	7000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	300	500	1100	2000	3538

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vartalon arvet painottuen erottuviin ja selvästi erottuviin vartalon arpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vartalon arvista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.3 Nenän epämuotoisuus

Nenän epämuotoisuus (vinous, muodonmuutos) syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Nenäluun murtumasta seuraava nenän vinous on yleensä suhteellisen vähäinen. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman seurauksena syntynyt ”nyrkkeilijän nenä” on yleensä laadultaan vaikeampi kosmeettinen haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	61	985	672	837	692	105	3137

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	308	511	837	1203	2092	2332

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset nenän epämuotoisuudet painottuen lievimpiin nenän epämuotoisuuksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.4 Hampaan värimuutos

Yksittäisen hampaan värimuutos voi olla seurausta hampaaseen kohdistuneesta traumasta, jolloin hammas muuttuu ensin punertavaksi verenvuodon seurauksena ja väri tummuu vähitellen. Juurihoidettu hammas voi tietyissä tapauksissa värjäytyä samalla mekanismilla.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	6	769	511	701	630	169	1689

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
169	169	426	701	1056	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan värimuutosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

Säännökset kärsimyskorvauksesta

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n perusteella loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä voidaan tuomita loukatulle korvaus. Kärsimyksen korvaamisen perusteena ja tavoitteena on loukatun *ihmisarvolle* ja *itsetunnolle* aiheutuneen loukkauksen hyvittäminen.

Lainkohdan perusteella oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on sillä

- jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädetyllä teolla loukattu
- jota on rangaistavaksi säädetyllä teolla syrjitty
- jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu
- jonka ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu muulla, 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on, että loukkaus on aiheutettu *suojeltuun oikeushyvään* kohdistuvalla rikoksella. Korvauksen tuomitseminen ei kuitenkaan edellytä, että teosta tuomitaan rangaistus, vaan riittävää on loukkaavan teon tunnusmerkistön mukaisuus. Muilta osin korvausvastuun edellytykset määräytyvät vahingonkorvausoikeudellisen arvioinnin perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on loukkauksen *vakauus*. Suosituksissa ei oteta kantaa siihen, täyttääkö määrätynlaatuinen teko korvausvastuulle asetetun edellytyksen.

Korvauksen tuomitseminen *ei edellytä selvitystä* loukatulle aiheutuneesta tunnereaktiosta, vaan korvauksen suuruus arvioidaan yksinomaan teon luonteen perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan korvaus määrätään sen kärsimyksen perusteella, jonka loukkaus *on omiaan aiheuttamaan* ottaen erityisesti huomioon:

- loukkauksen laatu
- loukatun asema
- loukkaajan ja loukatun välinen suhde
- loukkauksen julkisuus

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen loukkauksen osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuin suhteuttaa korvausvaatimuksen

taustalla olevan loukkauksen vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun loukkaukseen ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä loukkauksesta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettun loukkauksen keskeinen tunnusmerkistö, joka muodostuu teon ulkoisista piirteistä kuten loukkauksen tekotavasta, sisällöstä tai kestosta.

Tunnusmerkistö ei määrittele loukkausta tyhjentävästi. Tunnusmerkistöllä ei ole myöskään tarkoitettu ottaa kantaa muunlaisten loukkausten korvattavuuteen. Kärsimyskorvaukseen oikeuttava loukkaus voi siis tapahtua muutenkin kuin suosituksessa kuvatulla tavalla. Tällöin suositus ei kuitenkaan sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus määrätään kokonaisharkinnan perusteella ja koska yksittäiseen loukkaukseen saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Kärsimyskorvauksen määrää koskevat suositukset on ryhmitelty sen perusteella, mihin *oikeushyvään* loukkaus ensisijaisesti kohdistuu. Tiettyyn oikeushyvään kohdistuvat loukkaukset on luokiteltu *loukkauksen laadun* perusteella. Luokitteluperusteena on pääsääntöisesti käytetty rikoslain rikostunnusmerkistöjä. Käytetyt luokitteluperusteet on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Käytännössä monet teot muodostavat kokonaisuuden, jossa loukkaus kohdistuu yhtä useampaan oikeushyvään. Esimerkiksi ryöstössä loukkaus voi kohdistua tahdonvapauden lisäksi myös henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Samoin raiskauksessa loukkaus kohdistuu seksuaalisen itsemääräämisoikeuden lisäksi ainakin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yksittäinen suositus voikin käsitellä kaikki teon sisältämät loukkaukset.

Aina yksi suositus ei kuitenkaan käsitä kaikkia samaan tekokokonaisuuteen sisältyviä loukkauksia. Esimerkiksi laittomaan uhkaukseen liittyy usein myös jonkinasteista väkivaltaa. Vapaudenriistoon liittyy taas usein joko uhkailua tai väkivaltaa tai molempia. Tällöinkin eri loukkauksia voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena, ja niistä voidaan määrätä *yksi yhteinen korvaus*.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu se suositus, jonka osalta loukkausta voidaan pitää *vakavimpana*. Muut tekoon sisältyvät loukkaukset voidaan ottaa huomioon niitä koskevien suositusten mukaisesti tuomittavaa korvausta korottavana tekijänä.

Neuvottelukunnan aineistoon perustuva tarkastelu on toteutettu nyt siten, että kunkin suosituksen perustana oleva aineisto sisältää vain tapaukset, joissa korvaus on tuomittu yksittäisen rikoksen perusteella. Jäljempänä esitettävät tunnusluvut eivät siis sisällä useasta rikoksesta tuomittuja yhteisiä korvauksia. Tästä on poikettu seuraavissa suosituskohdissa: raiskaus, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, vapaudenriisto ja panttivangin ottaminen. Kyseisten rikosten osalta tekokokonaisuuteen liittyy hyvin yleisesti myös muita rikoksia tai tekoapaja.

Yleinen korvaustaso

Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 15 287 kärsimyksestä tuomittua korvausta, joista 2 137 vuonna 2018. Tuomitut korvaukset vaihtelevat koko aineistossa 1 eurosta noin 72 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät loukkaukset vaihtelevat toisen osapuolen halventamisesta kahdenkeskisessä kanssakäymisessä aina vuosia kestäneeseen väkivaltaiseen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Tutkimusaineistoon sisältyvät loukkaukset painottuvat melko lieviin loukkauksiin, joskaan painotus ei ole aivan yhtä voimakas kuin tilapäisen haitan osalta. Vuoden 2018 aineistossa puolet kaikista kärsimyksestä tuomituista vahingonkorvauksista oli määrältään korkeintaan 1 000 euroa. Vuonna 2018 tuomittujen korvausten arvo oli samalla tasolla kuin vuoden 2015 inflaatiokorjattu korvaustaso.

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	300	500	1000	2000	4000	6000

Edellä soveltamisohjeita koskevassa jaksossa on esitetty yleisluonteinen korvaustasojen luokittelu vammojen vakavuuden perusteella tilapäisen haitan osalta. Vastaavanlaista luokittelua ei ole mahdollista esittää kärsimyskorvausten osalta. Kun kärsimyskorvausta voidaan tuomita eri oikeushyviin kohdistuvien ja siten hyvin erilaisten tekojen perusteella, ei tekojen välillä ole käytettävissä mitään yleisesti soveltuvaa objektiivista arviointikriteeriä, jolloin yleisen korvaustason esittäminen ei ole mahdollista. Jopa samaan oikeushyvään kohdistuvat teot ovat keskenään niin erilaisia, että yleistä korvaustasoa on mahdotonta esittää edes oikeushyvittäin jaoteltuna.

1 Vapaus

Vapaudella tarkoitetaan vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa henkilön fyysistä vapautta, tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Säännös kattaa myös seksuaalisen itsemääräämisoikeuden.^{21,22}

Seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 20 luvun säännöksiin. Fyysistä vapautta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 1–6 §:n säännöksiin. Tahdonvapautta ja muuta kuin seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien

²¹ Ks. RL 20:5a (seksuaalinen ahdistelu, 509/2014).

²² Ks. KKO 2012:14. Taksin matkustajana ollut mies tuomittiin pahoinpitelystä hänen lähennellyään seksuaalisesti naispuolista kuljettajaa matkan aikana. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että oikeus kärsimyskorvaukseen ei määräydy vain sen perusteella, mikä rikos teki-jän syyksi on luettu, vaan tätä olennaisempi merkitys on sillä, mitä oikeushyviä teolla on loukattu. Kyseessä olevalla teolla oli loukattu kuljettajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta, joka kuului vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin vapautteen kohdistuviin loukkauksiin. Kuljettajalla oli oikeus kärsimyskorvaukseen.

loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §:n sekä rikoslain 31 luvun säännöksiin.

Vapautta loukkaavissa teoissa loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten vapauden loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon (raiskaus), loukatun liikkumisvapauden rajoittaminen (vapaudenriisto), omaisuuden anastaminen (ryöstö) tai pelkotilan aiheuttaminen (laiton uhkaus).

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun vapautta rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi fyysinen pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai loukatun riippuvaisen aseman hyväksikäyttö.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Ajallisen ulottuvuuden laajuus ja merkittävyys vaihtelee suuresti. Esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa teon kesto saattaa mitata jopa vuosissa. Samoin kiristys voi merkitä ajallisesti hyvin pitkäkestoista loukkausta. Toisissa teoissa, esimerkiksi vapaudenriistossa, teon kesto mitataan useimmiten tunneissa. Joissakin tapauksissa, kuten raiskauksissa, teon kestolla on olennaista merkitystä vain silloin, kun se on kestänyt huomattavan paljon pidempään kuin muut vastaavanlaatuiset teot.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Nämä olosuhteet sekä niiden merkitys saattavat vaihdella suuresti esimerkiksi teon laadusta tai tekijän ja loukatun välisestä suhteesta riippuen.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

1.1 Raiskaus

Suositus käsittää raiskauksen (RL 20:1) ja törkeän raiskauksen (RL 20:2) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) sekä raiskauksen (RL 20:1) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) yrityksen.²³ Yrityksen asteelle jääneet teot on erotettu omaksi alakohdaksi. Jos raiskaus kohdistuu lapseen, korvaus on tarkoitus määrätä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella (1.4).

---

²³ Rikoslain 20 luvun 3 § on kumottu 1.9.2014 voimaan tulleella lailla (27.6.2014/509).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivaltatapa, jolla loukatun kehoon on tunkeuduttu
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Kaksi tekijää ovat yrittäneet raiskata naisen toisen pahoinpideltyä hänet. Toinen tekijä on käskenyt toista laittaa peniksensä uhrin emättimeen, mutta teko ei ole onnistunut. Tekijät on tuomittu raiskauksen yrityksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on uhrin kielloista ja vastusteluista huolimatta työntänyt sormensa tämän emättimeen ja ollut emätinyhdynnässä tämän kanssa. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on työntänyt sormen ja vibraattorin naisen emättimeen, sitonut kädet ja jalat ja laittanut kangaspussin päähän. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Tekijä on kielloista huolimatta ollut anaalilyhdynnässä kumppaninsa kanssa pitäen tätä samalla väkivaltaisesti paikallaan. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.4 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Kaksi tekijää ovat raiskanneet naisen puistossa repimällä tämän vaatteita, painamalla tämän polvilleen, lyömällä tätä takaraivoon ja repimällä hiuksista sekä olemalla samanaikaisesti suojaamattomassa sukupuoliyhdyntäessä tämän emättimeen ja suuhun vaihtaen tilanteessa ainakin kahdesti osia. Tekijät on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.5 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on työntänyt sormensa nukkuvan naisen sukupuolielimeen. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.6 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Alaikäinen tekijä on toisen alaikäisen henkilön kanssa työntänyt sormiaan alaikäisen uhrin emättimeen tämän ollessa päihtymyksen vuoksi tiedoton. Tämän jälkeen uhria on kuvattu luvattomasti. Tekijä on tuomittu raiskauksesta ja salakatselusta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
1.1.1	18	8	1600	529	1500	925	1000	2500
1.1.2–6	18	80	4139	2839	3000	2500	1000	16000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.1.1	1000	1000	1075	1500	2000	.	.
1.1.2–6	2000	2000	2500	3000	5000	7000	10950

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset raiskaukset painottuen suosituksen kohdissa, 1.1.2 ja 1.1.3 ja 1.1.5 tarkoitettuihin tekoihin. Noin joka kolmannessa raiskausrikoksessa teko oli kohdistunut henkilöön, joka ei päihtymyksen tai muun syyn takia ollut ollut kykenevä ilmaisemaan tahtoaan tai puolustamaan itseään. Raiskauksen yritykset kattavat vakavuudeltaan tyypilliset raiskauksen (RL 20:1) yritykset. Raiskauksen yritykset eivät sisällä törkeän raiskauksen yrityksiä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

Suositus käsittää seksuaaliseen tekoon pakottamisen (RL 20:4) sekä seksuaaliseen tekoon pakottamisen yrityksen tapauksissa, joissa käytetty väkivalta tai uhkaus on ollut teon laatuun nähden suhteellisen lievää. Teot, joissa käytetty väkivalta on suhteettoman voimakasta, eivät kuulu suosituksen soveltamisalueelle. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan korottavaa vaikutusta korvaukseen voidaan arvioida henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella. Suositus käsittää teot, jotka on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa.

Jos seksuaaliseen tekoon pakottaminen kohdistuu lapseen, korvaus on tarkoitettu määrätä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella (1.4)²⁴

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

²⁴ Ks. KKO 2015:50. Tuomio selostettu tarkemmin lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä (1.4) koskevassa kohdassa alaviitteessä 26.

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- seksuaalisen teon sisältö
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on baarissa tunkenut kätensä loukatun housujen sisään ja kosketellut sukuelimiä loukatun kielloista huolimatta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on katkaissut saksilla asuntonsa wc-tiloissa nukkuneen, päihteistä tiedottoman uhrin alushousut sekä koskettanut tätä sukupuolielinten alueelta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	54	1278	552	1175	533	512	3577

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
588	708	1000	1175	1533	1900	2300

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaaliseen tekoon pakottamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus teosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu

Suositus käsittää seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:5), joka vastaa sisällöltään 1.1.2, 1.1.3 tai 1.2:ssä tarkoitettuja tekoja, sekä uutena suosituksena seksuaalisen ahdistelun (RL 20:5a). Tärkeimmät, käytännössä harvinaiset tekemuodot jäävät suosituksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvioitaessa aiheutuneen kärsimyksen määrää seksuaalinen hyväksikäyttö eroaa raiskauksesta ja seksuaaliseen tekoon pakottamisesta siinä suhteessa, että teko ei perustu väkivaltaan tai uhkaukseen, vaan osapuolten asemassa tai toimintakyvyssä olevan eron hyväksikäyttöön.²⁵ Itse teon sisällön osalta (esim. seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon) erot tekojen välillä eivät kuitenkaan välttämättä ole kovin suuria, mikä heijastuu myös suositeltujen korvausten suuruuteen.

²⁵ Ks. KKO 2014:17, kohdat 41 ja 42

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- teko-olosuhteet
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Esimiesasemassa oleva henkilö on hieronut alaisensa sukupuolielimiä ja rintoja. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Kansanparantajana toiminut tekijä on hoidon aikana laittanut sormensa uhrin emättimeen ja penikSENSÄ uhrin suuhun. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on seurannut kadulla kävellyttä loukattua, sanonut rakastavansa tätä, tarjonnut rahaa, ehdottanut seksiä, laittanut takkinsa loukatun päälle, hivellyt takapuolesta, kosketellut vartaloa, nuolaissut kaulaan ja suudellut poskelle. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta ahdistelusta.

Tekijä on hieronut naista teltassa takapuolesta ja vienyt naisen käden erektiossa olevalle siittimelleen. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta ahdistelusta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
1.3.1	12, 15, 18	10	1383	835	1046	969	613	3137
1.3.2	12, 15, 18	8	2838	1114	2840	2402	1464	4183
1.3.3	15,18	33	675	340	600	309	675	2044

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.3.1	613	625	810	1046	1779	3085	.
1.3.2	1464	1464	1650	2840	4052	.	.
1.3.3	100	404	500	600	809	1000	1313

Suosituksen taustalla olevan aineiston tarkkuutta on pyritty parantamaan rajamalla seksuaalisista hyväksikäytöistä pois tapaukset, jotka ovat kohdistuneet eri syistä puolustuskyvyttömään henkilöön. Rajauksen perusteena on rikoslain muutos (495/2011), jonka myötä puolustuskyvyttömään henkilöön kohdistunut teko katsotaan nykyään joko raiskaukseksi tai pakottamiseksi seksuaaliseen tekoon. Näin muodostuneeseen aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä uuden tunnusmerkistön mukaista seksuaalista hyväksikäyttöä. Otaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus sukupuoliyhteyden ja muun seksuaalisen teon sisältävästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä seksuaalisesta ahdistelusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

*1.4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö**

Suositus käsittää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6), törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) sekä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) yrityksen. Suositusta sovelletaan myös niihin tekoihin, joista tekijä on tuomittu sekä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä että raiskauksesta tai seksuaaliseen tekoon pakottamisesta.²⁶

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- lapsen ikä ja kypsyys
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on yrittänyt houkutella 15-vuotiasta lasta autoonsa. Tätä ennen tekijä oli lähettänyt lapselle 73 viestiä 2,5 kuukauden aikana. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

---

²⁶ Ks. KKO 2015:50. Tekijä oli ottanut puhelimella videokuvaa ja valokuvia 7-vuotiaan alaruumiista ja sukupuolielimestä tämän nukkuessa. Lapsi ei ollut tullut tietoiseksi teosta. Tekijä tuomittiin lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Teko täytti tekoaikana voimassa olleen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön (563/1998) sekä tällä hetkellä voimassa olevan pakottamisen seksuaaliseen tekoon (495/2011) tunnusmerkistön. Tekoon sovellettiin tekoajan lakia. Kärsimyskorvauksen osalta korkein oikeus totesi, että menettelyn on sinänsä katsottu loukkanneen lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, koska tämä on tekojen aikaan nukkuessaan ollut avuttomassa tilassa. Korkein oikeus katsoi kuitenkin, ettei korvausvelvollisuutta voitu perustaa yksinomaan siihen oletukseen, että teoista tietämätön lapsi mahdollisesti myöhemmin saa tiedon menettelystä. Kärsimyskorvauksen tuomitsemiselle ei siten ollut perusteita.

21-vuotias tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan tyttöystävänsä kanssa sillä seurauksella, että tyttö on tullut raskaaksi. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on laittanut kätensä 15-vuotiaan uhrin reidelle, hieronut ylöspäin kohti nivusia, kysynyt uhrin seksuaalisesta suuntautumisesta sekä ottanut uhrin kädestä kiinni ja laittanut sen reidelleen. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

28-vuotias tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan uhrin kanssa ainakin 7 kertaa. Uhri on mieltänyt seurustelevansa tekijän kanssa. Tekijä on lähettänyt uhrille seksuaalissävytteisiä viestejä ja saanut uhrin lähettämään samansisältöisiä viestejä itselleen. Tekijä on myös lähettänyt uhrille videoita itsestään masturboimassa ja kuvia omasta sukupuolielimestään, saanut uhrin kuvaamaan videoita ja ottamaan valokuvia itsestään koskettelemassa sukupuolielimiään sekä lähettämään kyseiset videot ja kuvat tekijälle. Teot ovat sijoittuneet noin 9 kuukautta kestäneelle ajanjaksolle, jonka aikana uhri ja tekijä ovat tavanneet toisensa noin 10 kertaa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

17-vuotias tekijä on harrastanut kahden viikon aikana kaksi kertaa seksiä 12-vuotiaan tytön kanssa uimarannan pukukopissa. Hän on suostutellut tyttöä WhatsApp-viesteillä. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.4 tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

20-21-vuotias tekijä on 1,5 vuoden aikana ollut ainakin 100 kertaa oraalisisä, vaginaalisessa ja anaalisessa sukupuoliyhteydessä 13-15-vuotiaan uhrin kanssa ja kuvannut tilanteita ainakin 10 kertaa. Yhdynnät ovat lähes poikkeuksetta olleet suojaamattomia, mikä on johtanut tytön raskaaksi tulemiseen ja keskenmenoon. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on seksuaalisesti hyväksikäyttänyt 6-13-vuotiasta tytärtään koskettelemalla tätä käsin ja sukupuolielimellään sekä olemalla yhdynnässä tämän peräaukkoon. Tekokertoja on ollut lukuisia useiden vuosien ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

23-vuotias tekijä on ollut emätinyhdyntäessä ja oraalisisä yhdyntäessä 13-vuotiaan uhrin kanssa kaksi kertaa. Toinen kerroista on ollut väkivaltainen. Uhrilla on psyykinen kehitysviivästymä, joten hän on ikäistään nuoremman oloinen. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on mennyt yöllä puolisonsa 13-vuotiaan lapsen huoneeseen, asettunut sängyssä maanneen lapsen jalkojen päälle ja riisunut tämän housut sekä työntänyt sormiaan tämän emättimeen. Tekijä on tuomittu raiskauksesta ja törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	Q1	MIN	MAX
1.4.1	18	3	933	115	1000	.	800	1000
1.4.2-4	18	185	4416	4310	3000	3500	300	30000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.4.1	800	800	800	1000	.	.	.
1.4.2-4	800	1000	1500	3000	5000	9000	12000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt painottuen suosituksen 1.4.2 ja 1.4.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.5 Vapaudenriisto

Suositus käsittää vapaudenriiston (RL 25:1), törkeän vapaudenriiston (RL 25:2) sekä tuottamuksellisen vapaudenriiston (RL 25:6). Suositusta voidaan soveltaa myös, jos tekoon liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Näiden seikkojen merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Vapaudenriiston laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan tai uhkauksen vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi näitä loukkauksia koskevien suositusten (1.9, 6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on kieltäytynyt päästämästä naisystävänsä pois autosta ja ajanut puoli tuntia ympäriinsä pitäen välillä ovesta kiinni. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Kaksi tekijää on oikeudettomasti riistänyt kolmannen liikkumisvapauden aamuyöstä alkaen iltaan saakka. Tekijät ovat oleskelleet uhrin asunnolla ja uhkaavasti käyttäytymällä sekä väkivaltaa käyttämällä estäneet uhria poistumasta asunnostaan ilman heidän läsnäoloaan. Tekijät on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on useita päiviä uhria pahoinpideltyään estänyt vuorokauden ajan tämän poistumisen asunnosta ja osan ajasta sulkenut tämän komeroon sitoen tämän siimalla paikalleen. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	88	1338	865	1022	1250	200	4088

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	409	750	1022	2000	2556	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset vapaudenriistot painottuen suosituksen 1.5.1 ja 1.5.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Otaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.6 Panttivangin ottaminen

Suositus käsittää panttivangin ottamisen (RL 25:4), jossa loukatun henkeen ja terveyteen kohdistetaan loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi lisäksi liittyä vakavaa väkivaltaa. Suositus soveltuu *panttivangiksi otetun* vapautteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa sille henkilölle aiheutuneen kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen, jota on pyritty teolla pakottamaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on siepannut loukatun ja uhannut tätä aseella. Loukattu on pidetty vankina 12 päivää. Hänet on sidottu ketjuin ja hänelle on juotettu likaista vettä, mikä on aiheuttanut viikon kestäneen vatsataudin. Tekijä on tuomittu panttivangin ottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	6	26998	18737	22250	29372	11260	61188

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
11260	11260	11269	22250	40632	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset panttivangin ottamiset. Tapauksiin liittyy tyypillisesti vakavaa väkivaltaa tai vakavan väkivallan uhkaa. Neuvottelukunnan antama korvaussuositus kattaa sekä panttivangiksi ottamisen että tekoon liittyvän väkivallan. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Lapsen omavaltainen huostaanotto

Suositus käsittelee lapsen omavaltaisen huostaanoton (RL 25:5) ja lapsikaappauksen (RL 25:5 a). Suositus soveltuu *lapsen* vapauteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa lapsen lailliselle huoltajalle aiheutuneesta kärsimyksestä tuomittavan korvauksen suuruuteen.²⁷

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

²⁷ Ks. KKO 2011:11. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että perus- ja ihmisoikeutena turvattuun lapsen vanhemman yksityiselämään kuuluu yleensä myös perhe-elämän suojaan liittyvä oikeus osallistua lapsen huoltoon ja pitää yhteyttä lapseensa. Kun lapsen vanhempi on viemällä yhteishuollossa olleen lapsen omavaltaisesti ulkomaille syyllistynyt RL 25 luvun 5 a §:n 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyyn lapsikaappaukseen, hän on teollaan loukannut toisen vanhemman yksityiselämää. Korkein oikeus ei katsonut olevan perustetta alentaa alempien oikeuksien kärsimyksestä tuomitsemaa 3 700 euron korvausta. Loukattu oli joutunut olemaan yhteensä yli 2 vuotta erossa lapsestaan.

- tapa, jolla omavaltainen huostaanotto on toteutettu
- olosuhteet, joissa lasta on pidetty
- omavaltaisen huostaanoton kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on hakenut lapsensa heidän sijoituspaikastaan ilman lupaa, vinyt heidät kotiinsa ja pitänyt siellä muutaman päivän. Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

13-vuotiaan lapsen vanhempi ja tämän puoliso ovat pitäneet lasta kaksi kuukautta luonaan asunassa, vaikka tämän olisi pitänyt asua toisella vanhemmallaan. Lapsi ei ole käynyt koulussa tänä aikana. Tekijät on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

Isä on vinyt 3-vuotiaan lapsen Ruotsiin ilman toisen vanhemman lupaa. Teko on kestänyt noin kaksi vuotta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	25	1426	1256	1046	1633	100	5563

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
133	268	517	1046	2150	3004	4895

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lapsen omavaltaista huostaanottoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapaus-ten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.8 Ihmiskauppa

Suositus käsittää ihmiskaupan (RL 25:3) ja törkeän ihmiskaupan (RL 25:3 a), joissa loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön. Suosituksessa tarkoitettulta loukkaukselta edellytetään lisäksi, ettei sitä voida pitää loukkauksen sisältöön nähden lyhytaikaisena. Suosituksella ei oteta kantaa kärsimyskorvauksen suuruuteen tapauksissa, joissa tavoitteena on loukatun elin- mien tai kudosten poistaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa.

Ihmiskauppaa koskevat tapaukset ovat oikeuskäytännössä ainakin toistaiseksi harvinaisia, minkä vuoksi selkeää kuvaa tyypillisestä ihmiskauppatapauksesta ei ole vielä syntynyt. Näin ollen esitetystä suosituksesta saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon mahdollisesti liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- olosuhteet, joihin loukattu on joutunut
- loukkauksen kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on rekrytoinut yritystensä kautta Thaimaasta marjanpöimijoita, joiden hyväksikäyttö on täyttänyt ihmiskaupan tunnusmerkistön tekijän pidettyä heitä velkasuhteella määräsvallassaan ja pakkotyössä. Tekijä on tuomittu ihmiskaupasta.

Tekijät ovat vaatineet loukattua maksamaan 5 000 euroa, jotta tämä voisi tulla töihin Suomeen. Loukattu on työskennellyt ravintolassa keskimäärin 9 tuntia päivässä ja voinut pitää vain yhden vapaapäivän joka toinen viikko. Tekijät ovat vaatineet loukattua tekemään ylitöitä ja yksi tekijöistä on siirtänyt tämän palkkatulot omalle tililleen. Tekijät on tuomittu ihmiskaupasta.

Tekijät ovat pakottaneet 19-vuotiaan loukatun mukaansa Ruotsiin, eivät ole päästäneet häntä liikkumaan vapaasti ja ovat pakottaneet hänet tekemään kotitöitä. Lisäksi loukattu oli saatettu raskaaksi neljä kertaa ja häneen oli kohdistettu väkivaltaa. Teko on kestänyt neljä vuotta. Tekijät on tuomittu törkeästä ihmis-
kaupasta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	39	10425	8530	6000	4752	5110	36603

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6000	6000	6000	6000	10752	26145	31374

Syynä tapausmäärien suureen kasvuun on enimmäkseen se, että vuoden 2018 aineistossa oli mukana tuomio, jossa oli 26 asianomistajaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.9 Laiton uhkaus

Suositus käsittää laittoman uhkauksen (RL 25:7), joka kohdistuu loukatun tai toisen henkilön henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Suosituksella ei oteta kantaa omaisuuteen kohdistuneella uhkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen.

Suosituksista voidaan soveltaa myös, jos siihen liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- uhkauksen sisältö
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Uhrin lapsi on puhelimitse uhannut pahoinpidellä isänsä. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on vienyt perheen parvekkeelle käsinkirjoitetun tappouhkauksen ja kissan ulostetta. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tuntematon tekijä on tunkeutunut naisen ja miehen huoneistoon ja uhannut heitä puukolla. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on työpaikallaan sattuneen riita-/tappelutilanteen jälkeen hakenut oikeaa asetta muistuttavan kuula-aseen tai oikean aseeseen, ladannut sen ja osoittanut aseella kohti kahta työkaveriaan. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on ajanut toisen perässä autolla kevyen liikenteen väylällä ja tämän väistettyä pysähtynyt ja ottanut pari askelta tätä kohti vesuri kädessä. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	368	627	342	500	400	100	2200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	400	500	800	1000	1227

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset laittomat uhkaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomitujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.10 Pakottaminen

Suositus käsittää pakottamisen (RL 25:8), johon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Pakottamiseen voi liittyä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Pakottamisen sisältöön nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Pakottamista koskevat tapaukset ovat harvinaisia, sillä rikos on toissijainen. Loukkauksen sisältö saattaa tunnusmerkistön kattavuuden vuoksi sisältää hyvin erilaisia tekoja, joten suosituksesta saattaa yksittäistapauksessa olla aihetta poiketa olennaisestikin. Tarvittaessa johtoa korvauksen suuruuden arviointiin voidaan hakea esimerkiksi ryöstöä tai kiristystä koskevista suosituksista.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus
- teko, johon loukattu on pakotettu

Oikeuskäytännössä tuomitujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhkaavalla käyttäytymisellä pakottanut loukatun nostamaan tälle rahaa pankkiautomaatilta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Vanhempi on pakottanut alaikäisen lapsensa seisomaan useita tunteja yhtäjaksoisesti paikallaan ja määrännyt tämän kirjoittamaan samaa lausetta useita tuhansia kertoja peräkkäin ja lisännyt määrää, jollei lapsi ole totellut. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on väkivallalla uhkaamalla yrittänyt pakottaa toisen kirjoittamaan asiakirjaan väärän omistajan nimen. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijät ovat pakottaneet loukatun kävelemään kilometrien matkan rëntäsateessa tekijöiden seuratussa autolla hiljaa perässä. Tekijät on tuomittu pakottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	32	755	380	671	420	209	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
273	379	500	671	920	1364	1675

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä pakottamista, johon liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapaus-ten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.11 Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen

Suositus käsittää oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisen (RL 15:9). Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamiseen voi liittyä myös henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida uhkauksen uskottavuuden kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut toista henkilöä väkivallalla tai tappamisella, jos tämä tekee hänestä rikosilmoituksen. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on uhannut loukattua puhelimessa väkivallalla, ellei tämä peruuta tekijää vastaan nostamiaan syytteitä. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on tunkeutunut loukatun kotiin keskellä yötä ja uhannut tappamisella, ellei tämä muuta tai peru oikeudenkäynnissä lausumaansa. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta ja kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	74	918	478	827	523	184	2555

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	409	523	827	1046	1533	2044

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä oikeudenkäytössä kuul-tavan uhkaamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaka-vuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.12 Ryöstö

Suositus käsittää ryöstön (RL 31:1) ja törkeän ryöstön (RL 31:2). Tekoon liittyvän väkivallan tai uhkauksen vakavuus on huomioitu suosituksessa, joten sen merki-tys voidaan lähtökohtaisesti arvioida tämän suosituksen puitteissa.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.1 kohdassa tar-koitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on anastanut kaupasta Long Drink -tölkkejä, uhkaillut myyjää lyömisellä ja poistuessaan töninyt myyjää. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Tekijä on vaatinut naista luovuttamaan reppunsa ja yrittänyt ot-taa repun naiselta. Kun nainen ei ole päästänyt irti, on tekijä uhannut tappaa naisen. Lopulta tekijä on riuhtaissut repun nai-selta siten, että repun kantohihnat ovat katkenneet ja naiselle on tullut ihorikkoa sormiin ja suuret mustelmat yläraajoihin. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.2 kohdassa tarkoitet-tuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pahoinpidellyt toista henkilöä uimarannalla yrittä-mällä lyödä tätä, jahtaamalla tätä, kaatamalla tämän maahan, lyömällä tätä nyrkillä päähän useita kertoja sekä kuristamalla tätä ns. triangeliotteella samaan aikaan, kun muut seurueessa ol-leet ovat anastaneet tämän taskuista omaisuutta. Tekijä on tuo-mittu ryöstöstä.

Kaksi tekijää ovat tunkeutuneet miehen asuntoon velkojen pe-rintää varten, ajautuneet pystypainiin tämän kanssa, uhkailleet sanallisesti ja puukolla sekä oikeaa ampuma-asetta muistutta-valla leikkiasella ja anastaneet tältä omaisuutta. Tekijät on tuo-mittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.3 kohdassa tarkoitet-tuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pimeällä kadulla illalla tarttunut naista olkapäistä, painanut veitsen terän tämän rintaa vasten ja ryöstänyt tältä tämän mukana olleen omaisuuden. Tekijä on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Kolme tekijää ovat pahoinpidelleet uhria asunnossa lyömällä tätä ainakin kaksi kertaa nyrkillä päähän, kaatamalla lattialle ja potkimalla lukuisia kertoja ympäri vartaloa sekä ryöstäneet tältä rahaa ja uhanneet tähän kohdistuvan lisää väkivaltaa, mikäli tämä ei luovuttaisi heille 10 000 euroa seuraavana päivänä. Tekijät on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	132	1370	832	1100	1075	100	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	800	1100	1875	2500	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot, painotuen suosituksen 1.12.1 ja 1.12.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.13 Kiristys

Suositus käsittää kiristyksen (RL 31:3) ja törkeän kiristyksen (RL 31:4).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus
- taloudellisen edun arvo, josta loukattu on pakotettu luopumaan
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Mies on vaatinut entiseltä puolisoltaan useita tuhansia euroja uhkaamalla paljastaa arkaluontoisia ja yksityiselämää koskevia tietoja tästä. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Kaksi miestä on sopinut seksuaalisessa tarkoituksessa tapahtuvasta tapaamisesta. Toinen miehistä on kiristänyt toista antamaan rahaa, jotta hän ei kertoisi miehen vaimolle ja lapsille asiasta. Tekijä on tuomittu törkeästä kiristyksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	103	1128	698	1022	1046	204	4183

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	500	523	1022	1569	2092	2092

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kiris-tystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittu- jen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Rauha

Rauhalla tarkoitetaan kotirauhaa ja muita siihen rinnastettavia rauhoitettuja pii- rejä. Rauhaan kohdistuvien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 24 luvun 1–4 §:ään sekä 16 luvun 9 a §:ään.

Rauhaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikut- tavat tekijät ovat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten rauhan loukkaus konkreetti- sesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi kotiin tunkeutuminen tai lähestymiskiellon määräysten rikkominen.

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun rauhaa rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi metelöinti, puheluiden soittaminen, kieltäytyminen poistua asunnosta tai asuntoon murtautu- minen.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Tekojen ajallinen ulottuvuus voi vaihdella suuresti esimerkiksi lyhytaikaisesta kotiin tun- keutumisesta vuosia kestäneeseen puhelinhäirintään.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuh- teisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Merkitystä voi olla esimerkiksi sillä, onko loukatun kotiin tunkeuduttu tämän ollessa siellä yksin.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukkauksen sisältönä on kotiin tunkeutuminen, tekotapana on asuntoon murtautuminen, loukkaus on kestänyt suhteellisen pitkään ja se on tapahtunut olosuhteissa, joissa loukatulla on

ollut perusteltu syy pelätä turvallisuutensa puolesta. Lievimmillään loukkaus on ollut esimerkiksi silloin, kun sen sisältönä ja tekotapana on ollut puheluiden soittaminen, häirintä rajoittuu yksittäisiin tekoihin, eikä teko-olosuhteisiin liity mitään poikkeuksellista.

2.1 Kotirauhan rikkominen

Suositus käsittää kotirauhan rikkomisen (RL 24:1) ja törkeän kotirauhan rikkomisen (RL 24:2). Kotirauhan rikkomiseen voi sisältyä myös väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Väkivallan tai sillä uhkaamisen merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida kotirauhan häirinnän sisällön kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin kotirauhaa on häiritty
- tapa, jolla kotirauhan piiriin on tunkeuduttu
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu
- kotirauhan häirinnän kesto
- teolla aiheutetut aineelliset vahingot

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tunkeutunut miehen ja naisen pihaan kielloista huolimatta. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on riehunut entisen kumppaninsa pihalla myöhään illalla hakkaamalla ja potkimalla tämän asunnon taka- ja etuovea sekä huutamalla oven takana. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tunkeutunut toisen asuntoon oven kirveellä rikkomalla, jolloin tämä on joutunut pakenemaan asunnosta parvekkeen kautta. Tekijä on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Kaksi tekijää tunkeutui oikeudettomasti asuntoon periaikseen velkaa toisen näistä ollessa varustautuneena veitsellä. Tekijät on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	208	860	782	750	637	100	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
123	200	363	750	1000	1500	1910

Aineistoon eivät sisälly teot, joissa kotirauhan rikkominen on tapahtunut viestivälineellä. Kyse on 1.1.2014 voimaan tulleesta lainmuutoksesta (879/2013), jolla rikoslakiin lisättiin säännös viestintärauhan rikkomisesta (RL 24:1 a §). Viestintärauhan rikkomista koskeva aineisto ja suositus esitetään tämän suosituskokoelman kohdassa 2.4.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 *Varkaus*

Suositus käsittää varkauden (RL 28:1) ja törkeän varkauden (RL 28:2), joka täyttää samalla kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön (RL 24:1).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat ainakin:

- teolla aiheutetut aineelliset vahingot
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Kolme henkilöä ovat tunkeutuneet naisen asuntoon tämän nukkuessa ja anastaneet asunnosta omaisuutta. Tekijät on tuomittu varkaudesta.

Henkilö on mennyt asianomistajan asuntoon löydettyään avaimen asunnon ulkopuolelta ja anastanut tämän omaisuutta noin 7000 euron edestä. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	132	645	375	600	318	51	2500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
153	204	500	600	818	1023	1389

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kotirauhan suojaamaan piiriin kohdistuvaa varkautta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.3 Lähestymiskiellon rikkominen*

Suositus käsittää lähestymiskiellon rikkomisen (RL 16:9 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekijän aikaisempi menettely, jonka vuoksi lähestymiskielto on määrätty
- millä tavoin lähestymiskieltoa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Mies on käynyt lastensa kodin ulkopuolella, soittanut ovikelloa ja lähettänyt kirjeitä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Mies on rikkonut naista vastaan asetettua lähestymiskieltoa ajamalla pyörällä tämän kodin ohitse ja oleskelemalla kodin läheisyydessä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Mies on rikkonut entistä puolisoaan kohtaan määrättyä lähestymiskieltoa menemällä tämän pihalle. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Nainen on rikkonut hänelle määrättyä lähestymiskieltoa toista naista kohtaan lähettämällä tälle välikäden kautta valokuvia tai silvottuja valokuvia tämän perheestä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	92	389	278	300	150	100	2100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	250	300	400	670	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lähestymiskiellon rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Viestintärauhan rikkominen

Suositus käsittää viestintärauhan rikkomisen (RL 24:1 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin viestintärauhaa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt
- minkälaista yhteydenpidon sisältö ja kuinka tiivistä yhteydenpito on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt uhrille noin 200 tekstiviestiä siitä huolimatta, että uhri on pyytänyt tekijää lopettamaan. Tekijä on tuomittu viestintärauhan rikkomisesta.

Tekijä on yhden kuukauden aikana lähettänyt loukatulle noin tuhat tekstiviestiä. Tekijä on tuomittu viestintärauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	55	486	287	409	596	51	1022

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	203	204	409	800	1009	1022

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä viestintärauhan rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Vainoaminen*

Suositus käsittää vainoamisen (RL 25:7 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin vainoaminen on tapahtunut (tekotavat)
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt
- kuinka tiivistä vainoaminen on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt entiselle seurustelukumppanilleen eron jälkeen satoja tekstiviestejä ja sähköposteja sekä lähestynyt tätä Facebookin kautta ja puhelimitse. Valtaosassa yhteydenotoista sisältö on ollut naista halventava ja loukkaava. Yhteydenotot ovat tapahtuneet noin kahden kuukauden aikana. Tekijä on tuomittu vainoamisesta.

Tekijä on vainonnut entistä seurustelukumppaniaan usean kuukauden ajan lähettämällä tälle lukuisia viestejä ja seuraamalla ja tarkkailemalla tätä tämän kotona, työpaikalla, lapsen koulun lähetyksillä ja kaupungilla. Tekijä on tuomittu vainoamisesta.

Tekijä on soittanut entiselle puolisolleen lukuisia kertoja, lähettänyt satoja halventavia ja alatyylisiä WhatsApp-, teksti- ja sähköpostiviestejä ja lisäksi seurannut loukattua sekä pyrkinyt tunkeutumaan tämän kotiin. Tekijä on tuomittu vainoamisesta, kotirauhan rikkomisesta ja lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	100	1119	864	818	1022	204	4088

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
311	409	511	818	1533	2044	3925

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä tunnusmerkistön mukaista vainoamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kunnia

Kunniaan kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu siihen, millaisella teolla loukatun kunniaa on rikottu.²⁸

Kunniaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- kunniaa loukanneen väitteen sisältö
- väitteen uskottavuus sekä
- väitteen saama julkisuus

Väitteen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, minkä laatuinen tiedon tai vihjauksen tekijä on esittänyt.

²⁸ Ks. esimerkiksi KKO 2012:74. Vastaaja tuomittiin pahoinpitelystä hänen lyötyään asianomistajaa useita kertoja nyrkillä päähän ja vartaloon, syötettyään hänelle mäntysuopasaippuaa, suihkutettuaan hänen päälleen vettä ja pidettyään hänen rinnuksistaan kiinni. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, ettei asianomistajan henkilökohtaista koskemattomuutta ollut vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tavoin taikka ihmisarvoa säännöksen 4 kohdassa tarkoitettu tavoin vakavasti loukattu. Korkein oikeus on kuitenkin katsonut, että teolla on asianomistajaa nöyrytetty usean henkilön tieton ja hänen kunniaansa kohdistunut loukkaus on ollut laadultaan ja kestoltaan sellainen, että se on ollut omiaan aiheuttamaan kärsimystä. Asianomistajalla oli oikeus korvaukseen kärsimyksestä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Väitteen *uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka todennäköisenä normaalilla huolellisuudella ja arviointikyvyllä varustettu ihminen pitää tiedon tai vihjauksen todenperäisyyttä.

Väitteen saamalla *julkisuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus on levinnyt tai, mikäli tästä ei ole mahdollista esittää selvitystä, kuinka laajan henkilöpiiriin tietoon se on omiaan tulemaan.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukatun on väitetty menetelleen erityisen moitittavasti, väite on esitetty uskottavasti ja se on esitetty tiedotusvälineessä. Lievimmillään loukkaus on esimerkiksi silloin, kun väite ei ole erityisen vakava eikä uskottava ja se on esitetty vain muutamien ihmisten edessä.

3.1 Kunnianloukkaus

Suositus käsittää kunnianloukkauksen (RL 24:9) ja törkeän kunnianloukkauksen (RL 24:10).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa esitetty tieto tai vihjaus on omiaan loukatulle aiheuttamaan ja
- miten uskottavana tietoa tai vihjausta on pidettävä

Loukkausten ryhmittely vakavuuden mukaan perustuu sille, miten suurta julkisuutta tieto tai vihjaus on saanut. Neuvottelukunnan aineistosta voidaan todeta lisääntyvä sosiaalisen median ja muiden uusien tiedonvälityskeinojen (esim. Facebook, Twitter, Youtube, blogit) käyttö kunnianloukkausten välineenä. Sosiaalisen median voidaan katsoa hämärtävän perinteisen median ja yksityisen viestinnän välistä rajanvetoa muun muassa sen suhteen, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus voi tulla.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on herjannut loukattua pedofiiliksi siten, että muutama henkilö on kuullut sen. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on esiintynyt toisena henkilönä ja käräjäoikeudelle lähettämässään sähköpostissa nimittänyt kolmatta henkilöä rasistiksi. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt ELY-keskukselle viestin, jonka mukaan taksinkuljettajana toimiva mies käyttäytyy rikollisesti ja on luonteeltaan psykopaatti-narsisti. Tapaus on edennyt esitutkintaan, ja tekijä on jatkanut valheellisten väitteiden antamista mieheen kohdistuvassa esitutkinnassa, jonka johdosta miehen taksilupa peruutettiin puoleksitoista päiväksi. Tekijä tuomittiin kunnianloukkauksesta.

Tekijä on nimitellyt naista Facebook-ryhmässä erilaisilla halventavilla ilmaisuilla sekä julkaissut videon, jossa naisen nimi mainitaan halventavassa merkityksessä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on halventanut toista henkilöä kirjoittamalla internetin Suomi 24 -palstalle tätä halventavia tekstejä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.4 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on halventanut entisen puolisonsa uutta miestä luomalla tämän ja tämän yrityksen nimissä 18 eri sosiaalisen median profiilia ja sähköpostia, joissa hän on levittänyt miehestä loukkauksia ja valheellista tietoa mm. tämän asiakkaille. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	115	875	925	600	650	100	6000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	350	600	1000	1620	2420

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painotuen suosituksen 3.1.1 ja 3.1.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Väärä ilmianto*

Suositus käsittää väärän ilmiannon (RL 15:6) teosta, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus. Lisäksi edellytetään, että ilmianto on johtanut vähintään esitutinnan suorittamiseen. Suositukseen on otettu uusi kohta sellaisia vakavia tapauksia varten, joissa loukkaus on erityisen vahingollinen. Kysymyksessä voi olla väärä ilmianto vakavasta rikoksesta, teko on voinut johtaa syyksi lukevaan tuomioon ja tapaus on voinut herättää laajaa huomiota.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta halveksuntaa väitettyyn tekoon syyllistyminen on ollut omiaan loukattuun kohdistamaan
- miten uskottava väärä ilmianto on ollut
- miten suurta julkisuutta asia on saanut

Väärässä ilmiannossa loukkaus kohdistuu henkilön kunnian lisäksi myös hänen oikeudelliseen turvallisuuteensa. Tältä osin loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat vielä:

- miten vakava rangaistus loukattua on uhannut
- miten pitkälle asian käsittely on edennyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on antanut esitutkintaviranomaiselle väärän tiedon siitä, että loukattu olisi raiskannut hänet, minkä vuoksi loukattu on ollut pidätettynä kaksi vuorokautta. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on ilmoittanut valheellisesti hätäkeskukseen, että loukattu oli pahoinpidelty ja raiskannut hänet, minkä seurauksena poliisit ovat ottaneet loukatun kiinni ja toimittaneet poliisilaitokselle ja tehneet hänelle seksuaalirikostutkimuksen. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijät ovat valheellisesti ilmiantaneet loukatun tekijäksi törkeään pahoinpitelyyn ja törkeään pahoinpitelyn yritykseen, mikä on johtanut tämän vangitsemiseen. Tekijät on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on valheellisesti ilmoittanut poliisille henkilön raiskanneen hänet ja kertonut tämän myös käräjäoikeuden ja hovioikeuden istunnoissa. Syytetty henkilö on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, ja hän on suorittanut vankeusrangaistuksensa. Asiasta on seurannut myös oleskelulupaan, suojeluseuran lakkauttamiseen ja maasta karkottamiseen liittyvä hallintoprosessi. Henkilön nimeä on lisäksi levitetty laajasti luetuilla keskustelupalstoilla. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	86	1989	1454	1591	1764	102	6500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	500	1017	1591	2781	4027	5283

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat varsin vakavista teoista tehtyjä vääriä ilmiäntojoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus vääärstä ilmiännosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Yksityisyys

Yksityisyyteen kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 24 luvun ja 38 luvun säännöksiin.

Yksityisyyttä loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- millaiseen yksityiselämää koskevaan seikkaan loukkaus on kohdistunut
- kuinka laajaa yksityiselämään kohdistunut loukkaus on ollut
- kuinka laajalle yksityiselämää koskevat tiedot ovat levinneet

Vakavimmillaan teko on esimerkiksi silloin, kun loukatun intiimejä terveyteen liittyviä asioita on levitetty laajan joukon tietoisuuteen tiedotusvälinettä käyttämällä. Lievimmillään teko on esimerkiksi silloin, kun tekijä on käyttänyt henkilörekisteriä rekisterin käyttötarkoituksen vastaisesti omiin tarkoituksiinsa.²⁹

4.1 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Suositus käsittää yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8) ja törkeän yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8 a §).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- kuinka arkaluonteinen loukatun yksityiselämää koskeva tieto on ollut
- miten suurta julkisuutta tieto on saanut
- kuinka suurta kärsimystä tai vahinkoa on aiheutettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ottanut puhelimella kuvan ja videokuvaa loukatun sukupuolielimestä sekä alastomasta tanssiesityksestä ja lähettänyt sen ainakin kolmeen WhatsApp-ryhmään. Kuva ja video ovat

²⁹ Ks. KKO 2011:11 ja alaviite 27.

olleet yhteensä ainakin 30 henkilön nähtävillä. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä on kirjoittanut suosituille internetin keskustelupalstalle tuntemiensa naisen ja miehen hedelmöityshoidoista ja niiden kestosta. Uhrin ovat tekijän entisen naisystävän ystäviä, ja teko on tehty kostoksi entiselle naisystävälle. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä on tehnyt työnantajansa puolison nimellä ilmoituksen internet-palveluun, jossa on haettu seksiseuraa. Ilmoitus on aiheuttanut satoja yhteydenottoja loukatun työ- ja yksityispuhelimien. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	49	1691	1668	1500	900	300	11125

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	511	1000	1500	1900	3000	4706

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä. Tapauksiin liittyy usein tietoja tai kuvia seksuaalisesta kanssakäymisestä. Suurimmissa korvauksissa on tyypillisesti kyse hyvin arkaluontoisista ja verraten laajan piiriin tulleista tiedoista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Salassapitorikos

Suositus käsittää salassapitorikoksen (RL 38:1) ja salassapitorikkomuksen (RL 38:2).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- salassa pidettävän tiedon arkaluonteisuus
- tiedon levinneisyys

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on oikeudenkäynnin asianosaisasemassa saanut tiedon esitutkinta-aineistosta ja lähettänyt esitutkintapöytäkirjasta kuvan tapauksen ulkopuoliselle henkilölle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tekijä on kertonut yksityiskohtaisesti työntekijän raskauden keskeytymisen syistä yhtiön noin 10 hengen henkilökunnalle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	8	664	396	658	355	223	1351

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
223	223	307	658	976	.	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä salassapitorikosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Vuoden 2018 aineistoon ei sisälly salassapitorikostapauksia.

4.3 Salakuuntelu ja salakatselu

Suositus käsittää salakuuntelun (RL 24:5) ja salakatselun (RL 24:6).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaiseen loukatun toimintaan salakuuntelu tai -katselu on kohdistunut
- kuinka laajalti salakuuntelu tai -katselu on loukatun elämään kohdistunut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tallentanut loukatun kolmannen kanssa käymän keskustelun videokameralle sekä saattanut keskustelun muiden tietoon. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Tekijä on tallentanut loukatun asunnossaan käymiä keskusteluja piilottamalla ääninauhurin loukatun asuntoon ollessaan siellä käymässä. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on kolmella eri kerralla kuvannut kameralla naapureitaan heidän ollessaan omalla pihamaallaan. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on salaa kuvannut videon loukatusta harrastaessaan seksiä tämän kanssa. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kolme salakuuntelun perusteella tuomittua korvausta (2 × 117 ja 313 euroa). Kaikki vuoden 2018 aineiston tapaukset koskivat salakatselua.

Tutkimusaineisto (salakatselu)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	48	647	370	556	412	105	1569

Salakatselusta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
109	149	425	556	837	1113	1538

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan erilaista salakuuntelua ja salakatselua. Suuremmissa salakatselua koskevissa korvauksissa on ollut kyse esimerkiksi suihku- tai pukeutumistilan kuvaamisesta, kun taas pienemmissä korvauksissa on ollut pääsääntöisesti kyse esimerkiksi asunnon pihapiiriin kohdistuvasta kuvaamisesta.

Salakuuntelun ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella salakuuntelusta tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisina yleiseen korvaustasoon nähden. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus salakatselusta tuomittujen korvausten voidaan sen sijaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.4 Viestintäsalaisuuden loukkaus

Suositus käsittää viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL 38:3) ja törkeän viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL38:4).

Viestintäsalaisuuden loukkaamista koskevat teot ovat harvinaisia. Loukkausten sisältö saattaa vaihdella suuresti, minkä vuoksi suosituksesta saattaa olla aiheetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaisiin tietoihin viestintäsalaisuuden loukkauksella on päästy käsiksi
- kuinka laaja viestintäsalaisuuden loukkaus on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on tarkastellut entisen puolisonsa sähköposteja käyttämällä tämän salasanaa ja kopioinut tämän verotuspäätöksen itselleen. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Tekijä on katsonut entisen puolisonsa puhelimesta tämän ja kolmannen osapuolen välisiä viestejä sekä katsellut puhelimesta entisen puolison ottamia kuvia. Tekijä on myös ottanut kuvia

näistä viesteistä ja kuvista omalla puhelimellaan. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	38	660	561	517	354	102	3226

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
199	209	387	517	741	1090	2148

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan erilaisia viestintäsalaisuuden loukkauksia, painottuen esimerkin kaltaisiin viestintäsalaisuuden loukkauksiin. Aineiston korkeimmat korvaukset ovat tapauksia, joissa menettely on ollut toistuvaa tai jatkunut vuosia. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.5 Tietosuojarikos*

Suositus käsittää tietosuojarikoksen (RL 38:9). Entinen henkilökisteririkosta koskeva säännös on korvattu tietosuojarikosta koskevalla säännöksellä (1051/2018). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttaa erityisesti se, millaisiin tietoihin loukkauksella on päästy käsiksi.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi alla olevat. Nämä esimerkit ovat ajalta ennen 1.1.2019 voimaan tullutta lainsäädäntömuutosta.

Tekijä on katsonut nykyisen puolisonsa entisen puolison potilastietoja ilman hoitosuhdetta tähän. Tekijä on tuomittu henkilökisteririkoksesta.

Tekijä on toimiessaan terveydenhoitajana tehnyt työtehtäviinsä liittymättömiä kyselyjä terveydenhuollon asiakastietoja sisältävään potilastietorekisteriin ja katsellut sieltä naapureidensa henkilö- ja terveystietoja. Tekijä on tuomittu henkilökisteririkoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	180	449	248	400	294	100	1669

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	125	307	400	600	800	800

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkilörekisteririkosta (nykyinen tietosuojarikos). Sekä vuoden 2015 että vuoden 2018 aineistossa on poikkeuksellisen paljon henkilörekisteririkoksen perusteella tuomittuja korvauksia (61 kpl vuonna 2015 ja 94 kpl vuonna 2018), joista valtaosa liittyy samaan tekokokonaisuuteen. Tämän suosituksen aineistona on käsitelty myös kolmea tuomiota, joissa on käsitelty henkilötietojen luvaton tarkastelua ja joissa tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.6 Identiteettivarkaus*

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	13	588	275	500	475	200	1000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	240	325	500	800	1000	.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käyttänyt useita kertoja toisen henkilön henkilötietoja tilatessaan verkkokaupoista itselleen tuotteita. Tekijä on tuomittu identiteettivarkaudesta.

Tekijä on jouduttuaan poliisin pysäyttämäksi esittänyt toisen henkilön ajokortin. Henkilö, jonka ajokorttia tilanteessa on käytetty, on joutunut poliisikuulusteluihin ja on määrätty väliaikaiseen ajokieltoon. Lisäksi hänen terveystietoihinsa on tullut merkintöjä huumausaineen käytöstä. Tekijä on tuomittu identiteettivarkaudesta.

Kaksi henkilöä ovat käyttäneet kolmannen henkilön nimeä ja verkkopankkitunnuksia saadakseen luottoa ja ostaakseen tuotteita. Uhri on joutunut perintätöimien kohteeksi tämän vuoksi. Tekijät on tuomittu identiteettivarkaudesta.

5 Syrjintä

Syrjinnässä loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 11 luvun 11 §:n ja rikoslain 47 luvun 3 tai 3 a §:n säännöksiin.

Yhdenvertaisuutta loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- elämänaalue, jonka yhteydessä syrjintä ilmenee
- syrjinnän voimakkuus

Elämänaalueella tarkoitetaan sitä asiayhteyttä, jossa syrjintä ilmenee. Mitä tärkeämpään asiaan syrjintä syrjityn näkökulmasta kohdistuu, sitä vakavammasta teosta on kyse. *Syrjinnän voimakkuudella* tarkoitetaan puolestaan sitä, miten selkeästi syrjintä ilmenee.

5.1 Syrjintä

Suositus käsittää syrjinnän (RL 11:11). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeästä palvelusta, julkisesta tehtävästä tai tilaisuudesta loukatun kannalta on ollut kyse
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Koska oikeuskäytäntö on varsin niukkaa ja keskittynyt käytännössä vain yhteen tapausryhmään, ei yleisiä syrjintää koskevia suosituksia voida antaa kuin tämän tapausryhmän osalta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tarjoilijana toimiessaan jättänyt palvelematta henkilöä tämän etnisen alkuperän takia. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt päättämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	20	671	271	634	572	209	1022

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
217	366	450	634	1022	1022	1022

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä syrjintää. Syrjinnän ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella syrjinnästä tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Työsyrjintä

Suositus käsittää työsyryjinnän (RL 47:3) ja kiskonnantapaisen työsyryjinnän (RL 47:3a), joissa loukattua on syrjitty joko työhön valittaessa tai työsuhteen aikana.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeään työelämää koskevaan etuun syrjintä on loukatun kannalta kohdistunut
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Esimiesasemassa oleva henkilö on irtisanonut työntekijän koeaikana raskauden takia. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Työnantaja on lomauttanut työntekijän tämän oltua yhteydessä ammattiliittoon työnantajan laiminlyöntien vuoksi. Tekijä on tuomittu työsyryjinnästä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pitänyt kielitaidotonta ja työläinsäädäntöä tuntematonta loukattua ravintolassaan töissä 4 kuukauden ajan, laiminlyöden palkanmaksu- ja työaikasääntelyvelvoitteet ja uhaten lähettää tämän takaisin kotimaahansa, mikäli loukattu kertoo tilanteesta ulkopuolisille. Tekijä on tuomittu kiskonnantapaisesta työsyryjinnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	38	1378	969	1034	756	200	5116

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
507	553	813	1034	1569	3073	3432

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä työsyryjintää ja kiskonnantapaista työsyryjintää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Henkilökohtainen koskemattomuus

Henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta voidaan tuomita kärsimyskorvaus silloin, kun henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu.

Loukkauksen vakavuutta arvioidaan ennen kaikkea sen perusteella, miten teko loukkaa ihmisarvoa. Korvausta ei siis tuomita suoraan aiheutettujen vammojen vaan sen kärsimyksen perusteella, jota henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaus on omiaan aiheuttamaan.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksen korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädetyllä teolla.

Toisaalta korvattavuudelle on edellä mainituista lainkohdista poiketen asetettu tietty laadullinen vaatimus. Kärsimyskorvaus voidaan tuomita vain henkilökohtaisen koskemattomuuden *vakavasta* loukkauksesta.

Suosituksilla ei oteta kantaa siihen, merkitseekö tietynlaatuinen teko laissa tarkoitettua henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta vai ei.

6.1 Henkirikoksen yritys*

Suositus käsittää kaikki henkirikoksen yritykset, joiden seurauksena loukatulle aiheutuu henkilövahinko.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on puukottanut loukattua selkään. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Mies on tunkeutunut yöllä toisen kotiin ja hakannut tätä silmitömästi golfmailalla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua veitsellä rintaan ja selkään, lyönyt nyrkillä ja avokämmenellä päähän ja vartaloon, potkinut päähän ja vartaloon sekä polkenut päätä. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on potkinut loukattua ympäri vartaloa ja lyönyt tätä päähän useita kertoja pitkävartisella katuharjalla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä (KKO 2009:82).^{30,31}

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15, 18	129	3843	1601	3577	1334	153	11243

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2022	2044	3066	3577	4400	5111	7800

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkiriikoksen yritystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.2 Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki ruumiillisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset, joiden tarkoituksena ei ole ollut loukatun surmaaminen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- vammojen aiheuttamistapa
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

³⁰ Korkein oikeus tuomitsi tapauksessa henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavasta loukkauksesta 8 000 euron kärsimyskorvauksen. Korkein oikeus totesi ratkaisun perusteluissa muun muassa seuraavaa: "Hovioikeuden oikeaksi arvioiman korvauksen määrä 8 000 euroa ylittää sen suositustason, jonka henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on esittänyt tapon yrityksen normaalitapauksia varten. A:n syyksi luetun teon loukkaavuutta kuitenkin lisäävät tekotavan edellä kuvattu erityinen raakuus ja julmuus samoin kuin teon arvaamattomuus ja sattumanvaraisuus."

³¹ Ks. myös KKO 2012:100. Vastaaja tuomittiin tapon yrityksestä hänen lyötyään asianomistajaa kirveen teräosalla päähän. Kärsimyskorvauksen osalta korkein oikeus on lausumillaan perusteilla katsonut, että tapon yritystä on yleensä aina pidettävä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vakavana henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksena. Käräjäoikeuden tuomitsemaa 2 000 euron korvausta ei voitu pitää asianmukaisena tämänkaltaisesta, hyvin vakavasta henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta. Huomioon otetaan myös teon olosuhteet, tekotapa ja teon tosiasiallinen vaarallisuus, on korkein oikeus pitänyt asianomistajan vaatimaa 4 500 euron korvausta määrältään oikeana. Asiassa oli kysymys myös kivun ja säryn sekä tilapäisen haitan ja kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Tekijä on asunnossa viiltänyt miestä puukolla kaulaan. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on pahoinpidellyt puolisoaan heidän hääpäivänään lyömällä tätä useita kertoja nyrkillä kasvoihin ja yrittämällä heittää tämän asunnon portaikkoon. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijä on pahoinpidellyt naisystävänsä lyömällä tätä kymmeniä kertoja nyrkillä kasvoihin ja eri puolille vartaloa, polttamalla tupakalla tämän rintakehään, käsiin ja käsivarsiin palovammoja ja viiltämällä veitsellä ulkosynnyttimiin haavan. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
18	212	1456	1009	1000	1300	100	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
250	400	700	1000	2000	3000	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan hyvin erilaiset teot. Aineisto on painottunut lievempänä pidettäviin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.3 Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki henkisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi pitkään jatkunut koulu- tai työpaikkakiusaaminen.

Tutkimusaineistosta voidaan löytää kaksi samaan tekokokonaisuuteen liittyvää tapausta, joissa tuomioistuimien ratkaisua antaessaan viitannut suosituksen kohtaan 6.3 vahingonkorvauksen perusteena. Molemmissa tapauksissa teko on ollut sisällöllisesti samankaltainen ja vahingonkorvaus on molemmissa tapauksissa ollut 2044 euroa.

Tekijä on alistanut ja eristänyt loukatun muusta työyhteisöstä, nimitellyt varkaaksi, sanonut estävänsä loukatun työllistymisen

muualla, soittanut tälle toistuvasti humalassa ja ilmoittanut irtisanovansa tämän. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus

Myös muusta ihmisarvon loukkauksesta voidaan tuomita korvaus silloin, kun loukatun ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädettyllä teolla. Säännöksen soveltamisala on toisaalta tarkoitettu suppeaksi. Korvaukseen oikeuttavan loukkauksen tulisi kohdistua nimenomaan loukatun *ihmisarvoon*, loukkauksen tulisi olla rinnastettavissa vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin ja lisäksi loukkauksen tulisi olla vakava.

7.1 Henkirikoksen yritys

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa *henkirikoksen yrityksestä ei aiheudu loukatulle ruumiinvammaa*. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on taajamassa ampunut yhden laukauksen hirvikiväärillä kohti loukattua, joka on lähestynyt loukattua henkilöautolla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on yrittänyt tappaa poliisin ampumalla tätä ja tämän käyttämää poliisiautoa konepistoolilla. Ampuminen on päättynyt konepistoolin patruunoiden loppumiseen, minkä jälkeen tekijä on pudottanut aseensa ja mennyt maahan makaamaan. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	23	3273	1260	3378	2252	784	5229

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
837	1241	2252	3378	4504	4504	5084

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkiriikoksen yrittystä, jossa loukatulle ei ole aiheutunut ruumiinvammaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Vaaran aiheuttaminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukattua uhanneen ruumiinvamman vakavuus
- loukatun vahingoittumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ampunut yhden laukauksen kohti loukatun jalkoja.
Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut katkaistulla haulikolla siten, että laukaus on lävistänyt loukatun vieressä olleen oven. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on raikannut toisen henkilön ilman ehkäisyä tietäen sairastavansa c-hepatiittia, joka saattaa yhdynnässä tarttua. Tekijä on tuomittu myös vaaran aiheuttamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	44	1151	638	1124	920	256	2615

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
256	337	613	1123	1533	2353	2615

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä vaaran aiheuttamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Heitteillepano

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähtenyt yöllä humalassa ravintolaan ja jättänyt useaksi tunniksi yksin kotiin 2 kuukauden ikäiset kaksosvauvansa, 3-vuotiaan poikansa ja 5-vuotiaan poikansa. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijät ovat jättäneet humalaisen henkilön syksyllä ilta-aikaan metsätielle ilman puhelinta tämän poistuttua autosta. Tekijät on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 3-vuotiaan lapsensa yksin autoon -10 asteen lämpötilaan riittämättömissä vaatteissa ja mennyt noin tunniksi ravintolaan juomaan useita alkoholiannoksia, minkä vuoksi lapsi on poistunut yksin autosta. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	51	842	276	818	422	300	1533

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	502	600	818	1022	1221	1513

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä heitteillepanoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustason nähden.

7.4 Pelastustoimen laiminlyönti

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun

henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet

Suosituksessa tarkoitettusta loukkauksesta on kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa pelastustoimen laiminlyöntiin syyllistynyt on havainnut, kuinka kolmas henkilö on aiheuttanut loukatulle vakavan ruumiinvamman, mutta jättänyt hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua. Vuoden 2018 aineistoon sisältyy kolme tapusta, jossa kärsimyskorvausta on maksettu pelastustoimen laiminlyönnin perusteella (200, 300, 400 euroa).

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Kaksi henkilöä on pahoinpidelty uhrin siten, että tämä on saanut hengenvaarallisia vammoja. Pahoinpitelyn jälkeen uhri on jätetty autosta tienvarteen pakkaseen sisävaatteissa. Tilanteessa mukana ollut neljäs henkilö, joka ei ole osallistunut pahoinpitelyyn, on jättänyt auttamasta miestä eikä ole soittanut hätänumeroon. Tekijä on tuomittu pelastustoimen laiminlyönnistä.

7.5 Määräysvallan väärinkäyttäminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa esimiehen, opettajan tai muun määräysvaltaa käyttävän henkilön menettely rikkoo olennaisella tavalla loukatun ihmisarvoa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukkaajan ja loukatun aseman välinen ero
- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Varusmiesesimiehenä toiminut on käskyttänyt loukatun suojaan epäsuoralta tulelta kesken varustarkastuksen. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Armeijan kantahenkilökuntaan kuuluva tekijä on käskenyt loukattua punnertamaan 50 kertaa kuraisessa maassa ja lyönyt loukattua avokämmenellä kypärään. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Syytetty on kastellut loukatun vesiletkulla tämän ollessa putkassa. Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	7	605	415	523	901	113	1200

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
113	113	225	523	1126	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan verraten lievää määräysvallan väärinkäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS

Surmansa saaneen erityisen läheisellä henkilöllä on vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n perusteella oikeus korvaukseen kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Tuomitun korvauksen suuruuteen vaikuttavat surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen läheisyyden lisäksi teon laatu sekä muut olosuhteet. Ottaen huomioon, että tapausten välillä saattaa olla erittäin suuri eroja kaikkien edellä mainittujen seikkojen osalta, tuomittujen korvausten hajonta voi olla erittäin suuri.

Tyypillisesti sekä surmansa saanut että korvausta vaativat henkilöt ovat olleet täysi-ikäisiä. Surmansa saanut on menehtynyt henkikirikoksen uhrina. Rikosnimikkeenä on useimmiten tappo tai törkeä kuolemantuottamus. Surmansa saaneen läheinen on saanut tiedon kuolemantapauksesta tyypillisesti viranomaisen välittämänä. Tapaukset, joissa surmansa saaneen läheinen on ollut läsnä tapahtumahetkellä tai joissa tämä on itse löytänyt surmansa saaneen, ovat harvinaisia.

Yksittäistapauksiin liittyy kuitenkin suurta vaihtelua. Tästä johtuen suosituksissa ei ole ollut mahdollista huomioida edellä mainittujen seikkojen erilaisia yhdistelmiä, vaan suositukset ovat yleispiirteiset ja tapausten luokittelu perustuu yksinomaan surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatuun. Edellä mainitut korvauksen suuruuteen vaikuttavat seikat on tarkoitettu huomioitavaksi suosituksen mukaisen vaihteluvälin sisällä. Mikäli tapauksessa on samanaikaisesti läsnä useampi korvausta korottava tekijä, esitettyjä suosituksia korkeampi korvaus voi olla perusteltu.

Suhteen läheisyys on paitsi korvauksen suuruuteen vaikuttava tekijä myös korvausvastuun edellytys. Vaikka surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatu toimii seuraavassa suositusten luokitteluperusteena, suosituksilla ei oteta kantaa siihen, täyttääkö tietynlaatuinen suhde korvausvastuun edellytyksen.

1.1 Lapsen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen vanhemmalle tuomittavan korvauksen lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tappanut naisystävänsä puukottamalla tätä 10 kertaa rintakehään ja 30 kertaa muualle vartaloon. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit.

Tekijä on terrorististen puukotusten sarjassa tappanut naisen iskemällä tätä veitsellä lukuisia kertoja ylävartaloon. Tekijä on tuomittu terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta.

Surmansa saanut on kuollut liikenneonnettomuudessa. Tekijä on ajanut linja-autoa huomattavalla ylinopeudella ja joutunut väistämään vastaantulevien kaistalle. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit ja he ovat pitäneet yhteyttä lähes päivittäin.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	76	8464	4853	7320	5771	2000	30663

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2486	4183	5229	7320	11000	13080	16471

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä lapsen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Vanhemman kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen lapselle tuomittavan korvauksen vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla rintaan. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa lapsi on ollut 2 vuotta vanha.

Tekijä on terrorististen puukotusten sarjassa tappanut vahingonkorvausta hakeneen henkilön äidin iskemällä tätä veitsellä kolme kertaa ylävartaloon. Tekijä on tuomittu terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta.

Tekijä on yksityisasunnossa lyönyt naista päähän, minkä johdosta nainen on kaatunut ja menettänyt tajuntansa. Tämän jälkeen tekijä on mennyt naisen päälle niin, että oikea polvi on ollut naisen rinnan päällä, ja kuristanut uhria kaksi käsin voimakkaasti. Uhri on kuollut kuristamiseen. Kuoleman jälkeen mies on yhdessä kolmen muun miehen kanssa käsitellyt hautaamontonta ruumista epäkunnioittavasti. Tekijä on tuomittu taposta ja hautarauhan rikkomisesta. Korvausta vaativa täysi-ikäinen lapsi oli ollut erittäin läheinen äitinsä kanssa ja yhteydenpito oli ollut

päivittäistä. Uhri oli myös hoitanut tyttärensä lasta säännöllisesti.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	155	8678	5026	7321	5347	500	31374

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2082	3401	5110	7321	10458	15332	19688

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä vanhemman kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Sisaruksen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen sisarukselle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Mies on ajanut autollaan ylinopeutta ja törmännyt edellä ajaneeseen autoon, jonka kyydissä ollut nainen on kuollut. Tekijä on tuomittu kuolemantuottamuksesta. Läheisellä ja surmansa saaneella on ollut terveydentilasta johtuen erityisen läheinen yhteys.

Surmattu on tapettu työpaikallaan lyömällä vasaralla päähän. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativa on ollut uhrin sisarus, joka ei ole asunut samassa taloudessa, mutta suhde sisarukseen on ollut tavanomaista tiiviimpi.

Surmattu on työnnetty alas ravintolan parvekkeelta. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativa on ollut surmatun sisarus, joka on asunut samassa taloudessa ja ollut korvausta vaatineelle isähahmon kaltainen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	81	5345	3127	5111	3571	511	13595

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2000	2092	3066	5111	6637	11243	13360

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä sisaruksen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Puolison kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen puolisolle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä. Puolisolla tarkoitetaan suosituksessa surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu ampumalla katkaistulla haulikolla rintaan. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa on ollut surmatun avopuoliso, joka on asunut surmatun kanssa yhdessä ja jolla on ollut kaksi lasta surmatun kanssa.

Tekijä on terrorististen puukotusten sarjassa tappanut vahingonkorvausta hakeneen henkilön vaimon iskemällä tätä veitsellä lukuksia kertoja ylävartaloon. Tekijä on tuomittu terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	18	8995	2751	8272	3066	5000	15687

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5000	5900	7155	8272	10221	14439	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä puolison kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

LIITE: YLEINEN KORVAUSTASO 2007–2018

Liitetaulukko 1. Yleinen korvaustaso, tilapäinen fyysinen haitta, 2007–2018 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2012	2015	2018
Nimellisarvot	10 %	100	100	150	150	150
	25 %	200	200	250	300	300
	50 %	350	450	500	500	500
	75 %	700	800	1000	1000	1000
	90 %	1500	2000	2000	2000	2500
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	117	113	157	153	150
	25 %	234	225	261	307	300
	50 %	410	507	523	511	500
	75 %	820	901	1046	1022	1000
	90 %	1758	2252	2046	2044	2500

Liitetaulukko 2. Yleinen korvaustaso, tilapäinen psyykkinen haitta, 2007–2018 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2012	2015	2018
Nimellisarvot	10 %	200	214	400	400	500
	25 %	400	500	800	700	800
	50 %	800	1500	1500	1500	1500
	75 %	2242	3000	3000	3000	3000
	90 %	5895	5000	5000	5000	5000
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	234	241	418	409	500
	25 %	469	563	837	715	800
	50 %	937	1689	1569	1533	1500
	75 %	2627	3378	3137	3066	3000
	90 %	6908	5630	5229	5111	5000

Liitetaulukko 3. Yleinen korvaustaso, kärsimys, 2007–2018 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TILI	2007	2009	2012	2015	2018
Nimellisarvot	10 %	150	200	250	300	300
	25 %	300	400	500	500	500
	50 %	500	700	900	900	1000
	75 %	1000	1500	1800	1500	2000
	90 %	2500	3000	3500	3000	4000
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	176	225	261	307	300
	25 %	352	450	523	511	500
	50 %	586	788	941	920	1000
	75 %	1172	1689	1882	1533	2000
	90 %	2930	3378	3660	3066	4000

Liitetaulukko 4. Yleinen korvaustaso, pysyvä kosmeettinen haitta, 2007–2018 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TILI	2007	2009	2012	2015	2018
Nimellisarvot	10 %	200	200	200	200	200
	25 %	400	300	300	300	400
	50 %	700	600	700	600	800
	75 %	1310	1000	1400	1300	1500
	90 %	2500	2000	2500	2820	3000
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	234	225	209	204	200
	25 %	469	338	314	307	400
	50 %	820	676	732	613	800
	75 %	1535	1126	1464	1329	1500
	90 %	2930	2252	2614	2882	3000

Liitetaulukko 5. Yleinen korvaustaso, pysyvä toiminnallinen haitta, 2007–2018
(nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2010	2011	2012	2015*	2018*
Nimellisarvot	10 %	350	500	710	1340	500	340	500
	25 %	600	1200	1630	2600	1000	700	1000
	50 %	2000	3000	3250	5521	3652	2000	2500
	75 %	5470	9447	10250	13000	10886	5325	4541
	90 %	30000	24800	19775	32835	23355	10695	12240
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	410	563	790	1441	523	348	500
	25 %	703	1351	1813	2796	1046	715	1000
	50 %	2344	3378	3616	5936	3819	2044	2500
	75 %	6410	10637	11403	13978	11384	5443	4541
	90 %	35154	27925	22000	35304	24425	10931	12240

Tarkastelussa ei ole huomioitu ikävähennyksiä, sillä aineistossa ovat mukana kaikki tapaukset (osassa puuttuva ikätieto). Tästä syystä tarkastelu on tulkittavissa ainoastaan viitteellisenä.

* Vuosien 2015 ja 2018 aineistot eivät tietojärjestelmäüudistuksen vuoksi ole täysin vertailukelpoisia aikaisempaan nähden. Aineistot sisältävät vain rikosasiat, joten esim. potilas- ja liikennevahingot eivät sisälly aineistoon. Tämä laskee keskimääräistä korvaustasoa olennaisesti, sillä vaikeita vammoja on aineistossa aiempaa vähemmän.

Liitetaulukko 6. Yleinen korvaustaso, läheiskärsimys, 2007–2018 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2010	2011	2012	2015	2018
Nimellisarvot	10 %	2000	2100	3000	3000	3000	2985	2000
	25 %	3525	3000	3000	4000	4000	5000	5000
	50 %	5000	5000	5000	6000	6000	6000	7000
	75 %	8000	7000	8000	8500	10000	10000	10000
	90 %	12000	10000	12000	10000	13000	13600	12460
Vuoden 2018 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	2344	2365	3338	3226	3137	3051	2000
	25 %	4131	3378	3338	4301	4183	5111	5000
	50 %	5859	5630	5563	6451	6275	6133	7000
	75 %	9374	7882	8900	9139	10458	10221	10000
	90 %	14062	11260	13350	10752	13595	13901	12460

**LIITE: PYSYVÄN HAITAN MEDIAANIKORVAUKSET SUHTEESSA
 LIIKENNEVAHINKOLAUTAKUNNAN NORMEIHIN JA OHJEISIIN
 HAITTALUOKITTAIN**

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet 2011 (Taulukko 1) ja 2018 (Taulukko 2) suhteessa neuvottelukunnan aineiston mediaanikorvauksiin

TAULUKKO 1

HAITTA- LUOKKA	TAPAUK- SIA (N)	LIIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OHJEET 2011 (EUR)¹	NEUVOTTELU- KUNNAN AI- NEISTO (MEDI- AANI, EUR)²
1	50	3 400	3 125
2	63	6 800	6 311
3	39	10 200	9 900
4	44	13 600	13 071
5	14	17 000	14 490
6	10	20 400	19 516
7	5	23 800	23 100
8	9	27 200	24 240
9	5	30 600	29 188
10	8	34 000	32 323
11	6	37 400	31 680
12	6	40 800	40 088
13	1	44 200	42 125
14	1	47 600	49 700
15	5	51 000	48 750
16	5	59 840	54 867
17	1	69 360	69 188
18	3	79 560	74 691
19	1	90 440	90 323
20	12	102 000	98 901

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2011, 18-vuotias.

² Korvausten mediaani, ikävähennys poistettu. Jos ikä ei selvinnyt tuomiosta, oletettiin vahinkoa kärsineen iäksi 37 vuotta (aineiston keskiarvo).

TAULUKKO 2

HAITTA- LUOKKA	TAPAUK- SIA (N)	LIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OHJEET 2018 (EUR)³	NEUVOTTELU- KUNNAN AI- NEISTO (MEDI- AANI, INFLAATIO- KORJATUT AR- VOT, EUR)⁴
1	50	4 020	3 477
2	63	8 040	6 789
3	39	12 060	10 644
4	44	16 080	14 115
5	14	20 100	16 059
6	10	24 120	21 712
7	5	28 140	25 591
8	9	32 160	26 880
9	5	36 180	30 525
10	8	40 200	34 754
11	6	44 220	34 049
12	6	48 240	42 164
13	1	52 260	44 054
14	1	56 280	50 798
15	5	60 300	53 222
16	5	70 752	59 500
17	1	82 008	74 390
18	3	94 068	87 523
19	1	106 932	94 459
20	12	120 600	106 338

³ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2018, 18-vuotias.

⁴ Korvausten mediaani, ikävähennys poistettu. Jos ikä ei selvinnyt tuomiosta, oletettiin vahinkoa kärsineen iäksi 37 vuotta (aineiston keskiarvo).

LIITE: HAITTARAHA KERTASUORITUKSENA 2020

Voimassa olevien laskuperusteiden mukaisena (1.1.2020 ja sen jälkeen sattuneet vahinkotapahtumat)

Taulukko sivuilla 173 – 181.

TyTAL (459/2015) 86 §:n mukainen haittarahan perusmäärä (euroa) vuonna 2020: 12980

Pääoma-arvojen laskennassa käytetty korkokanta: 2%

Ikä	Pääoma-kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		1 1,15	2 2,27	3 3,36	4 4,42	5 5,45	6 6,45	7 7,42
0	42,09	6 282,36	12 400,83	18 355,42	24 146,11	29 772,92	35 235,84	40 534,87
1	41,68	6 221,03	12 279,77	18 176,22	23 910,38	29 482,26	34 891,85	40 139,15
2	41,51	6 196,22	12 230,80	18 103,74	23 815,04	29 364,70	34 752,72	39 979,10
3	41,34	6 170,58	12 180,18	18 028,82	23 716,48	29 243,17	34 608,89	39 813,64
4	41,16	6 144,11	12 127,94	17 951,48	23 614,75	29 117,73	34 460,43	39 642,86
5	40,98	6 116,62	12 073,68	17 871,18	23 509,11	28 987,48	34 306,28	39 465,52
6	40,79	6 088,62	12 018,40	17 789,35	23 401,46	28 854,74	34 149,19	39 284,81
7	40,60	6 060,59	11 963,08	17 707,47	23 293,75	28 721,94	33 992,02	39 103,99
8	40,41	6 031,93	11 906,50	17 623,72	23 183,59	28 586,10	33 831,25	38 919,06
9	40,21	6 002,40	11 848,22	17 537,45	23 070,10	28 446,16	33 665,64	38 728,53
10	40,01	5 972,46	11 789,12	17 449,98	22 955,03	28 304,28	33 497,73	38 535,37
11	39,42	5 884,56	11 615,62	17 193,16	22 617,19	27 887,72	33 004,73	37 968,23
12	39,20	5 851,89	11 551,12	17 097,70	22 491,62	27 732,88	32 821,48	37 757,42
13	38,98	5 818,90	11 486,00	17 001,30	22 364,80	27 576,51	32 636,42	37 544,53
14	38,76	5 785,29	11 419,65	16 903,10	22 235,63	27 417,23	32 447,92	37 327,68
15	38,53	5 750,98	11 351,94	16 802,86	22 103,77	27 254,65	32 255,50	37 106,33
16	38,30	5 716,97	11 284,81	16 703,50	21 973,06	27 093,48	32 064,76	36 886,90
17	38,07	5 682,76	11 217,27	16 603,54	21 841,56	26 931,33	31 872,86	36 666,14
18	37,84	5 648,58	11 149,81	16 503,69	21 710,21	26 769,38	31 681,19	36 445,65
19	37,61	5 614,37	11 082,28	16 403,73	21 578,72	26 607,25	31 489,31	36 224,91
20	37,38	5 579,76	11 013,96	16 302,60	21 445,68	26 443,21	31 295,17	36 001,57
21	36,64	5 469,70	10 796,71	15 981,03	21 022,67	25 921,62	30 677,88	35 291,45
22	36,39	5 432,27	10 722,83	15 871,67	20 878,81	25 744,23	30 467,95	35 049,95
23	36,14	5 394,46	10 648,20	15 761,22	20 733,51	25 565,07	30 255,91	34 806,02
24	35,88	5 356,39	10 573,06	15 649,99	20 587,18	25 384,65	30 042,39	34 560,39
25	35,63	5 318,66	10 498,56	15 539,72	20 442,14	25 205,80	29 830,72	34 316,89
26	35,37	5 280,34	10 422,93	15 427,78	20 294,88	25 024,23	29 615,83	34 069,68
27	35,11	5 240,71	10 344,71	15 311,99	20 142,55	24 836,41	29 393,55	33 813,97
28	34,84	5 199,83	10 264,02	15 192,56	19 985,45	24 642,69	29 164,29	33 550,23
29	34,56	5 158,48	10 182,39	15 071,73	19 826,50	24 446,70	28 932,34	33 283,40
30	34,28	5 116,27	10 099,07	14 948,41	19 664,28	24 246,68	28 695,61	33 011,07

Ikä	Pääoma- kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		8 8,36	9 9,27	10 10,15	11 13,00	12 16,00	13 19,00	14 22,00
0	42,09	45670,02	50641,28	55448,65	71017,98	87406,74	103795,50	120184,27
1	41,68	45224,16	50146,89	54907,33	70324,66	86553,42	102782,19	119010,96
2	41,51	45043,84	49946,93	54688,39	70044,24	86208,30	102372,36	118536,41
3	41,34	44857,41	49740,22	54462,05	69754,35	85851,51	101948,66	118045,82
4	41,16	44665,00	49526,86	54228,44	69455,14	85483,25	101511,36	117539,47
5	40,98	44465,19	49305,30	53985,85	69144,44	85100,85	101057,26	117013,66
6	40,79	44261,59	49079,54	53738,65	68827,83	84711,18	100594,52	116477,87
7	40,60	44057,87	48853,64	53491,31	68511,04	84321,28	100131,52	115941,76
8	40,41	43849,50	48622,59	53238,33	68187,02	83922,49	99657,96	115393,43
9	40,21	43634,84	48384,57	52977,71	67853,22	83511,66	99170,09	114828,53
10	40,01	43417,21	48143,24	52713,48	67514,80	83095,14	98675,47	114255,81
11	39,42	42778,22	47434,70	51937,67	66521,16	81872,19	97223,23	112574,26
12	39,20	42540,71	47171,33	51649,30	66151,82	81417,62	96683,43	111949,23
13	38,98	42300,85	46905,37	51358,09	65778,83	80958,57	96138,30	111318,03
14	38,76	42056,52	46634,45	51061,45	65398,90	80490,95	95583,01	110675,06
15	38,53	41807,13	46357,90	50758,65	65011,08	80013,64	95016,20	110018,76
16	38,30	41559,90	46083,77	50458,49	64626,64	79540,48	94454,33	109368,17
17	38,07	41311,18	45807,97	50156,52	64239,87	79064,46	93889,05	108713,63
18	37,84	41062,75	45532,50	49854,90	63853,56	78589,00	93324,44	108059,87
19	37,61	40814,05	45256,73	49552,95	63466,83	78113,02	92759,21	107405,40
20	37,38	40562,42	44977,71	49247,44	63075,54	77631,43	92187,32	106743,21
21	36,64	39762,33	44090,53	48276,04	61831,38	76100,16	90368,94	104637,72
22	36,39	39490,24	43788,82	47945,68	61408,27	75579,40	89750,54	103921,68
23	36,14	39215,41	43484,07	47612,01	60980,90	75053,41	89125,93	103198,44
24	35,88	38938,66	43177,20	47276,00	60550,54	74523,75	88496,95	102470,15
25	35,63	38664,32	42872,99	46942,92	60123,94	73998,69	87873,44	101748,20
26	35,37	38385,78	42564,14	46604,75	59690,81	73465,62	87240,42	101015,22
27	35,11	38097,68	42244,68	46254,96	59242,81	72914,23	86585,64	100257,06
28	34,84	37800,53	41915,18	45894,19	58780,73	72345,51	85910,30	99475,08
29	34,56	37499,90	41581,82	45529,18	58313,24	71770,14	85227,04	98683,94
30	34,28	37193,07	41241,59	45156,65	57836,11	71182,90	84529,70	97876,49

Ikä	Pääoma- kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)					
		15	16	17	18	19	20
		25,00	32,00	39,00	46,00	53,00	60,00
0	42,09	136573,03	174813,48	213053,93	251294,37	289534,82	327775,27
1	41,68	135239,72	173106,85	210973,97	248841,09	286708,21	324575,34
2	41,51	134700,47	172416,60	210132,73	247848,86	285564,99	323281,13
3	41,34	134142,98	171703,01	209263,05	246823,08	284383,11	321943,15
4	41,16	133567,57	170966,50	208365,42	245764,34	283163,26	320562,18
5	40,98	132970,07	170201,69	207433,31	244664,93	281896,55	319128,18
6	40,79	132361,21	169422,35	206483,49	243544,63	280605,77	317666,91
7	40,60	131752,00	168642,56	205533,12	242423,68	279314,23	316204,79
8	40,41	131128,89	167844,98	204561,07	241277,16	277993,25	314709,34
9	40,21	130486,97	167023,32	203559,67	240096,02	276632,37	313168,72
10	40,01	129836,15	166190,27	202544,39	238898,51	275252,64	311606,76
11	39,42	127925,30	163744,38	199563,47	235382,55	271201,63	307020,72
12	39,20	127215,03	162835,24	198455,45	234075,66	269695,87	305316,08
13	38,98	126497,76	161917,13	197336,50	232755,88	268175,25	303594,62
14	38,76	125767,11	160981,91	196196,70	231411,49	266626,28	301841,07
15	38,53	125021,32	160027,28	195033,25	230039,22	265045,19	300051,16
16	38,30	124282,01	159080,97	193879,93	228678,89	263477,86	298276,82
17	38,07	123538,22	158128,92	192719,62	227310,33	261901,03	296491,73
18	37,84	122795,31	157178,00	191560,68	225943,37	260326,06	294708,75
19	37,61	122051,59	156226,03	190400,48	224574,92	258749,37	292923,81
20	37,38	121299,11	155262,86	189226,61	223190,35	257154,10	291117,85
21	36,64	118906,50	152200,32	185494,14	218787,96	252081,79	285375,61
22	36,39	118092,82	151158,81	184224,80	217290,79	250356,78	283422,77
23	36,14	117270,96	150106,83	182942,69	215778,56	248614,43	281450,30
24	35,88	116443,35	149047,49	181651,63	214255,77	246859,91	279464,05
25	35,63	115622,95	147997,38	180371,81	212746,23	245120,66	277495,08
26	35,37	114790,03	146931,23	179072,44	211213,65	243354,85	275496,06
27	35,11	113928,48	145828,45	177728,43	209628,40	241528,37	273428,35
28	34,84	113039,87	144691,03	176342,19	207993,36	239644,52	271295,68
29	34,56	112140,84	143540,27	174939,71	206339,15	237738,58	269138,02
30	34,28	111223,28	142365,80	173508,32	204650,84	235793,36	266935,88

Ikä	Pääoma- kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		1	2	3	4	5	6	7
		1,15	2,27	3,36	4,42	5,45	6,45	7,42
31	33,35	4978,77	9827,67	14546,68	19135,81	23595,06	27924,43	32123,92
32	33,05	4933,97	9739,22	14415,76	18963,59	23382,71	27673,11	31834,81
33	32,75	4888,81	9650,08	14283,82	18790,03	23168,70	27419,83	31543,44
34	32,44	4842,28	9558,25	14147,89	18611,21	22948,21	27158,89	31243,25
35	32,12	4794,23	9463,39	14007,48	18426,51	22720,47	26889,37	30933,20
36	31,80	4746,07	9368,33	13866,78	18241,42	22492,25	26619,27	30622,48
37	31,47	4697,47	9272,41	13724,80	18054,64	22261,95	26346,71	30308,92
38	31,14	4648,14	9175,03	13580,66	17865,03	22028,15	26070,01	29990,61
39	30,80	4596,83	9073,74	13430,74	17667,81	21784,97	25782,22	29659,54
40	30,44	4543,71	8968,89	13275,54	17463,65	21533,23	25484,29	29316,81
41	29,31	4375,60	8637,06	12784,37	16817,54	20736,56	24541,43	28232,16
42	28,96	4322,37	8531,98	12628,83	16612,92	20484,26	24242,84	27888,66
43	28,59	4267,38	8423,44	12468,18	16401,59	20223,68	23934,44	27533,89
44	28,21	4211,57	8313,27	12305,10	16187,07	19959,17	23621,40	27173,77
45	27,84	4156,30	8204,18	12143,63	15974,65	19697,25	23311,43	26817,18
46	27,47	4100,69	8094,41	11981,16	15760,93	19433,73	22999,55	26458,40
47	27,10	4044,88	7984,25	11818,10	15546,42	19169,23	22686,52	26098,30
48	26,72	3988,92	7873,77	11654,57	15331,31	18903,99	22372,61	25737,18
49	26,34	3931,48	7760,40	11486,77	15110,57	18631,81	22050,49	25366,61
50	25,94	3872,12	7643,23	11313,32	14882,41	18350,48	21717,54	24983,59
51	24,64	3678,53	7261,09	10747,69	14138,34	17433,02	20631,73	23734,49
52	24,25	3619,89	7145,34	10576,37	13912,96	17155,12	20302,84	23356,14
53	23,86	3560,84	7028,79	10403,85	13686,02	16875,29	19971,68	22975,17
54	23,45	3500,96	6910,59	10228,89	13455,87	16591,51	19635,82	22588,81
55	23,04	3439,09	6788,46	10048,11	13218,05	16298,27	19288,78	22189,58
56	22,61	3375,35	6662,64	9861,88	12973,07	15996,21	18931,29	21778,33
57	22,18	3311,45	6536,52	9675,19	12727,49	15693,40	18572,92	21366,05
58	21,76	3248,21	6411,69	9490,43	12484,43	15393,70	18218,23	20958,03
59	21,33	3183,84	6284,62	9302,34	12237,01	15088,62	17857,17	20542,67
60	20,88	3116,85	6152,39	9106,62	11979,55	14771,16	17481,46	20110,46
61	19,47	2906,12	5736,43	8490,93	11169,61	13772,49	16299,55	18750,80
62	19,02	2838,93	5603,80	8294,61	10911,37	13454,06	15922,70	18317,27
63	18,57	2771,29	5470,28	8096,97	10651,38	13133,48	15543,30	17880,82
64	18,11	2703,58	5336,63	7899,15	10391,14	12812,61	15163,55	17443,96
65	17,64	2632,45	5196,22	7691,32	10117,75	12475,51	14764,59	16985,00
66	17,14	2557,98	5049,22	7473,74	9831,52	12122,58	14346,91	16504,50
67	16,64	2483,40	4902,03	7255,86	9544,91	11769,18	13928,66	16023,36
68	16,14	2409,87	4756,88	7041,02	9262,30	11420,71	13516,25	15548,93
69	15,64	2334,09	4607,30	6819,62	8971,04	11061,58	13091,23	15059,98
70	15,12	2256,74	4454,60	6593,60	8673,72	10694,97	12657,35	14560,86

Ikä	Pääoma-kerroin	Haittaluokka ja haittarahhan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		8 8,36	9 9,27	10 10,15	11 13	12 16	13 19	14 22
31	33,35	36 193,52	40 133,25	43 943,09	56 281,79	69 269,90	82 258,00	95 246,11
32	33,05	35 867,79	39 772,06	43 547,61	55 775,27	68 646,48	81 517,70	94 388,92
33	32,75	35 539,50	39 408,04	43 149,04	55 264,78	68 018,19	80 771,60	93 525,01
34	32,44	35 201,29	39 033,01	42 738,41	54 738,85	67 370,89	80 002,94	92 634,98
35	32,12	34 851,96	38 645,65	42 314,28	54 195,63	66 702,31	79 208,99	91 715,68
36	31,80	34 501,87	38 257,46	41 889,24	53 651,24	66 032,29	78 413,35	90 794,40
37	31,47	34 148,60	37 865,73	41 460,32	53 101,89	65 356,17	77 610,45	89 864,73
38	31,14	33 789,96	37 468,06	41 024,90	52 544,20	64 669,79	76 795,37	88 920,96
39	30,80	33 416,95	37 054,44	40 572,02	51 964,16	63 955,89	75 947,62	87 939,34
40	30,44	33 030,80	36 626,25	40 103,18	51 363,68	63 216,84	75 069,99	86 923,15
41	29,31	31 808,74	35 271,17	38 619,46	49 463,35	60 877,97	72 292,58	83 707,20
42	28,96	31 421,73	34 842,03	38 149,58	48 861,54	60 137,27	71 413,01	82 688,75
43	28,59	31 022,01	34 398,81	37 664,28	48 239,96	59 372,26	70 504,56	81 636,86
44	28,21	30 616,27	33 948,90	37 171,67	47 609,03	58 595,73	69 582,43	80 569,13
45	27,84	30 214,50	33 503,40	36 683,87	46 984,27	57 826,79	68 669,32	79 511,84
46	27,47	29 810,27	33 055,17	36 193,09	46 355,68	57 053,14	67 750,61	78 448,07
47	27,10	29 404,55	32 605,28	35 700,50	45 724,78	56 276,65	66 828,52	77 380,39
48	26,72	28 997,68	32 154,13	35 206,51	45 092,09	55 497,95	65 903,82	76 309,68
49	26,34	28 580,17	31 691,17	34 699,60	44 442,84	54 698,88	64 954,92	75 210,96
50	25,94	28 148,62	31 212,65	34 175,66	43 771,78	53 872,96	63 974,14	74 075,32
51	24,64	26 741,29	29 652,12	32 466,99	41 583,34	51 179,50	60 775,65	70 371,81
52	24,25	26 315,01	29 179,44	31 949,44	40 920,46	50 363,65	59 806,83	69 250,01
53	23,86	25 885,77	28 703,48	31 428,30	40 252,99	49 542,15	58 831,30	68 120,45
54	23,45	25 450,46	28 220,79	30 899,78	39 576,08	48 709,02	57 841,96	66 974,90
55	23,04	25 000,65	27 722,02	30 353,67	38 876,62	47 848,14	56 819,67	65 791,20
56	22,61	24 537,30	27 208,23	29 791,11	38 156,10	46 961,35	55 766,60	64 571,86
57	22,18	24 072,81	26 693,17	29 227,15	37 433,79	46 072,35	54 710,92	63 349,49
58	21,76	23 613,09	26 183,42	28 669,00	36 718,92	45 192,52	53 666,12	62 139,71
59	21,33	23 145,11	25 664,49	28 100,82	35 991,20	44 296,86	52 602,52	60 908,18
60	20,88	22 658,15	25 124,52	27 509,59	35 233,96	43 364,87	51 495,79	59 626,70
61	19,47	21 126,24	23 425,86	25 649,68	32 851,80	40 432,99	48 014,18	55 595,36
62	19,02	20 637,79	22 884,25	25 056,65	32 092,26	39 498,16	46 904,07	54 309,97
63	18,57	20 146,04	22 338,97	24 459,61	31 327,58	38 557,02	45 786,46	53 015,90
64	18,11	19 653,84	21 793,19	23 862,02	30 562,19	37 615,00	44 667,81	51 720,63
65	17,64	19 136,74	21 219,81	23 234,20	29 758,09	36 625,34	43 492,60	50 359,85
66	17,14	18 595,37	20 619,51	22 576,92	28 916,25	35 589,23	42 262,21	48 935,19
67	16,64	18 053,27	20 018,40	21 918,75	28 073,27	34 551,72	41 030,17	47 508,62
68	16,14	17 518,74	19 425,68	21 269,76	27 242,06	33 528,69	39 815,32	46 101,95
69	15,64	16 967,85	18 814,83	20 600,92	26 385,42	32 474,36	38 563,30	44 652,25
70	15,12	16 405,50	18 191,26	19 918,16	25 510,94	31 398,08	37 285,22	43 172,36

Ikä	Pääoma-kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)					
		15 25,00	16 32,00	17 39,00	18 46,00	19 53,00	20 60,00
31	33,35	108234,22	138539,80	168845,38	199150,96	229456,54	259762,12
32	33,05	107260,13	137292,97	167325,81	197358,64	227391,48	257424,32
33	32,75	106278,42	136036,38	165794,34	195552,30	225310,26	255068,21
34	32,44	105267,02	134741,79	164216,55	193691,32	223166,08	252640,85
35	32,12	104222,36	133404,62	162586,88	191769,14	220951,40	250133,66
36	31,80	103175,46	132064,58	160953,71	189842,84	218731,97	247621,10
37	31,47	102119,01	130712,34	159305,66	187898,99	216492,31	245085,63
38	31,14	101046,54	129339,57	157632,61	185925,64	214218,67	242511,70
39	30,80	99931,07	127911,77	155892,47	183873,17	211853,87	239834,58
40	30,44	98776,31	126433,67	154091,04	181748,41	209405,77	237063,14
41	29,31	95121,82	121755,93	148390,04	175024,15	201658,26	228292,37
42	28,96	93964,49	120274,55	146584,61	172894,66	199204,72	225514,78
43	28,59	92769,16	118744,53	144719,89	170695,26	196670,63	222645,99
44	28,21	91555,83	117191,46	142827,09	168462,72	194098,35	219733,98
45	27,84	90354,36	115653,59	140952,81	166252,03	191551,25	216850,47
46	27,47	89145,54	114106,29	139067,04	164027,79	188988,54	213949,29
47	27,10	87932,26	112553,30	137174,33	161795,37	186416,40	211037,43
48	26,72	86715,55	110995,91	135276,26	159556,61	183836,97	208117,32
49	26,34	85467,00	109397,77	133328,53	157259,29	181190,05	205120,81
50	25,94	84176,50	107745,92	131315,34	154884,76	178454,18	202023,60
51	24,64	79967,96	102358,99	124750,02	147141,05	169532,08	191923,11
52	24,25	78693,20	100727,29	122761,39	144795,48	166829,58	188863,67
53	23,86	77409,60	99084,29	120758,98	142433,67	164108,36	185783,05
54	23,45	76107,84	97418,04	118728,23	140038,43	161348,62	182658,82
55	23,04	74762,72	95696,29	116629,85	137563,41	158496,97	179430,54
56	22,61	73377,11	93922,70	114468,29	135013,88	155559,47	176105,06
57	22,18	71988,05	92144,71	112301,36	132458,02	152614,67	172771,33
58	21,76	70613,31	90385,04	110156,76	129928,49	149700,22	169471,94
59	21,33	69213,84	88593,71	107973,59	127353,46	146733,34	166113,21
60	20,88	67757,61	86729,74	105701,87	124674,01	143646,14	162618,27
61	19,47	63176,55	80865,98	98555,41	116244,85	133934,28	151623,72
62	19,02	61715,88	78996,32	96276,77	113557,21	130837,66	148118,10
63	18,57	60245,34	77114,03	93982,73	110851,42	127720,12	144588,81
64	18,11	58773,44	75230,00	91686,57	108143,13	124599,69	141056,26
65	17,64	57227,10	73250,69	89274,28	105297,86	121321,45	137345,04
66	17,14	55608,17	71178,46	86748,74	102319,03	117889,32	133459,61
67	16,64	53987,07	69103,44	84219,82	99336,20	114452,58	129568,96
68	16,14	52388,58	67057,38	81726,18	96394,98	111063,79	125732,59
69	15,64	50741,19	64948,72	79156,25	93363,79	107571,32	121778,85
70	15,12	49059,50	62796,16	76532,82	90269,48	104006,14	117742,80

Ikä	Pää- oma- kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		1 1,15	2 2,27	3 3,36	4 4,42	5 5,45	6 6,45	7 7,42
71	13,68	2042,66	4032,04	5968,13	7850,93	9680,45	11456,67	13179,62
72	13,17	1965,92	3880,56	5743,92	7555,99	9316,77	11026,27	12684,49
73	12,65	1888,06	3726,86	5516,41	7256,70	8947,75	10589,53	12182,07
74	12,14	1811,91	3576,55	5293,93	6964,03	8586,88	10162,45	11690,75
75	11,63	1736,58	3427,85	5073,83	6674,50	8229,87	9739,93	11204,70
76	11,12	1659,82	3276,33	4849,55	6379,47	7866,09	9309,41	10709,43
77	10,61	1583,23	3125,16	4625,79	6085,12	7503,14	8879,87	10215,29
78	10,10	1507,73	2976,13	4405,20	5794,94	7145,34	8456,42	9728,16
79	9,60	1432,43	2827,48	4185,18	5505,50	6788,45	8034,04	9242,26
80	9,09	1357,49	2679,56	3966,22	5217,47	6433,30	7613,72	8758,73
81	7,92	1182,30	2333,76	3454,38	4544,16	5603,09	6631,18	7628,43
82	7,47	1114,33	2199,60	3255,79	4282,92	5280,97	6249,96	7189,87
83	7,01	1046,17	2065,05	3056,64	4020,93	4957,94	5867,65	6750,08
84	6,57	980,64	1935,69	2865,17	3769,06	4647,37	5500,10	6327,25
85	6,15	917,61	1811,28	2681,01	3526,81	4348,67	5146,59	5920,57
86	5,74	856,41	1690,48	2502,21	3291,59	4058,64	4803,34	5525,70
87	5,35	798,14	1575,47	2331,97	3067,65	3782,51	4476,55	5149,76
88	4,98	743,15	1466,91	2171,29	2856,27	3521,88	4168,09	4794,92
89	4,63	691,20	1364,37	2019,50	2656,61	3275,68	3876,73	4459,74
90	4,30	641,87	1267,00	1875,38	2467,01	3041,91	3600,05	4141,46
91	3,98	594,46	1173,42	1736,86	2284,80	2817,23	3334,16	3835,57
92	3,68	549,42	1084,51	1605,27	2111,69	2603,79	3081,54	3544,97
93	3,41	508,35	1003,45	1485,28	1953,85	2409,16	2851,20	3279,99
94	3,16	471,34	930,39	1377,14	1811,60	2233,76	2643,62	3041,19
95	2,90	433,01	854,72	1265,14	1664,26	2052,08	2428,61	2793,85
96	2,61	389,98	769,78	1139,41	1498,87	1848,16	2187,27	2516,21
97	2,35	350,05	690,96	1022,74	1345,39	1658,91	1963,30	2258,56
98	2,10	313,11	618,06	914,84	1203,44	1483,88	1756,16	2020,26
99	1,87	279,05	550,83	815,32	1072,54	1322,47	1565,13	1800,51
100	1,66	247,72	488,99	723,78	952,12	1174,00	1389,41	1598,36
101	1,47	218,96	432,20	639,74	841,56	1037,67	1228,07	1412,76
102	1,29	192,58	380,13	562,66	740,16	912,64	1080,10	1242,54
103	1,13	168,38	332,37	491,97	647,17	797,98	944,40	1086,42
104	0,98	146,17	288,53	427,07	561,80	692,72	819,82	943,11
105	0,84	125,73	248,18	367,35	483,24	595,84	705,17	811,22
106	0,72	106,84	210,88	312,15	410,62	506,31	599,21	689,32
107	0,60	89,27	176,20	260,81	343,09	423,05	500,67	575,96
108	0,49	72,80	143,70	212,70	279,80	345,00	408,31	469,71
109	0,38	57,27	113,04	167,32	220,11	271,40	321,20	369,51
110	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
111	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
112	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
113	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
114	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
115	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
116	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
117	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
118	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
119	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
120	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14

Ikä	Pääoma-kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (TyTAL 86 §)						
		8	9	10	11	12	13	14
		8,36	9,27	10,15	11,13	12,16	13,19	14,22
71	13,68	14 849,27	16 465,64	18 028,72	23 090,97	28 419,66	33 748,34	39 077,03
72	13,17	14 291,42	15 847,06	17 351,42	22 223,50	27 352,00	32 480,50	37 608,99
73	12,65	13 725,35	15 219,38	16 664,15	21 343,25	26 268,61	31 193,98	36 119,34
74	12,14	13 171,79	14 605,57	15 992,07	20 482,45	25 209,17	29 935,89	34 662,61
75	11,63	12 624,16	13 998,32	15 327,18	19 630,87	24 161,08	28 691,28	33 221,48
76	11,12	12 066,15	13 379,57	14 649,69	18 763,15	23 093,10	27 423,06	31 753,02
77	10,61	11 509,41	12 762,23	13 973,75	17 897,41	22 027,58	26 157,75	30 287,92
78	10,10	10 960,56	12 153,64	13 307,38	17 043,94	20 977,15	24 910,37	28 843,59
79	9,60	10 413,12	11 546,60	12 642,72	16 192,64	19 929,41	23 666,17	27 402,94
80	9,09	9 868,33	10 942,51	11 981,28	15 345,49	18 886,75	22 428,02	25 969,28
81	7,92	8 594,83	9 530,39	10 435,11	13 365,17	16 449,44	19 533,71	22 617,98
82	7,47	8 100,72	8 982,50	9 835,20	12 596,81	15 503,77	18 410,73	21 317,68
83	7,01	7 605,21	8 433,05	9 233,59	11 826,28	14 555,42	17 284,56	20 013,70
84	6,57	7 128,81	7 904,80	8 655,20	11 085,48	13 643,66	16 201,85	18 760,04
85	6,15	6 670,62	7 396,73	8 098,90	10 372,97	12 766,73	15 160,50	17 554,26
86	5,74	6 225,73	6 903,41	7 558,75	9 681,15	11 915,27	14 149,38	16 383,49
87	5,35	5 802,16	6 433,73	7 044,49	9 022,49	11 104,61	13 186,72	15 268,84
88	4,98	5 402,36	5 990,42	6 559,09	8 400,81	10 339,45	12 278,10	14 216,75
89	4,63	5 024,72	5 571,67	6 100,58	7 813,56	9 616,68	11 419,81	13 222,94
90	4,30	4 666,12	5 174,03	5 665,20	7 255,92	8 930,36	10 604,81	12 279,25
91	3,98	4 321,48	4 791,88	5 246,77	6 720,00	8 270,77	9 821,54	11 372,31
92	3,68	3 994,06	4 428,82	4 849,25	6 210,86	7 644,14	9 077,42	10 510,69
93	3,41	3 695,51	4 097,77	4 486,78	5 746,61	7 072,75	8 398,89	9 725,03
94	3,16	3 426,47	3 799,44	4 160,12	5 328,24	6 557,83	7 787,42	9 017,01
95	2,90	3 147,78	3 490,42	3 821,77	4 894,88	6 024,46	7 154,05	8 283,64
96	2,61	2 834,97	3 143,56	3 441,98	4 408,45	5 425,79	6 443,12	7 460,45
97	2,35	2 544,68	2 821,67	3 089,53	3 957,04	4 870,20	5 783,36	6 696,52
98	2,10	2 276,20	2 523,96	2 763,56	3 539,54	4 356,36	5 173,18	5 989,99
99	1,87	2 028,60	2 249,42	2 462,96	3 154,53	3 882,49	4 610,46	5 338,43
100	1,66	1 800,85	1 996,87	2 186,43	2 800,36	3 446,59	4 092,83	4 739,07
101	1,47	1 591,73	1 764,99	1 932,54	2 475,18	3 046,37	3 617,57	4 188,77
102	1,29	1 399,95	1 552,33	1 699,69	2 176,95	2 679,32	3 181,69	3 684,07
103	1,13	1 224,06	1 357,30	1 486,15	1 903,44	2 342,69	2 781,95	3 221,20
104	0,98	1 062,59	1 178,25	1 290,11	1 652,35	2 033,66	2 414,98	2 796,29
105	0,84	913,99	1 013,48	1 109,69	1 421,28	1 749,27	2 077,26	2 405,24
106	0,72	776,65	861,19	942,94	1 207,71	1 486,41	1 765,11	2 043,81
107	0,60	648,93	719,57	787,87	1 009,10	1 241,97	1 474,84	1 707,71
108	0,49	529,22	586,82	642,53	822,94	1 012,86	1 202,77	1 392,68
109	0,38	416,32	461,64	505,46	647,39	796,79	946,18	1 095,58
110	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
111	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
112	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
113	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
114	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
115	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
116	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
117	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
118	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
119	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
120	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61

Ikä	Pääoma- kerroin	Haittaluokka ja haittarahan määrä prosentteina perussummasta (Ty- TAL 86 §)					
		15 25	16 32	17 39	18 46	19 53	20 60
71	13,68	44405,72	56839,32	69272,92	81706,52	94140,12	106573,72
72	13,17	42737,49	54703,99	66670,49	78636,99	90603,49	102569,98
73	12,65	41044,71	52537,22	64029,74	75522,26	87014,78	98507,30
74	12,14	39389,34	50418,35	61447,36	72476,38	83505,39	94534,40
75	11,63	37751,68	48322,15	58892,62	69463,09	80033,56	90604,03
76	11,12	36082,97	46186,20	56289,44	66392,67	76495,90	86599,13
77	10,61	34418,09	44055,16	53692,22	63329,29	72966,36	82603,42
78	10,10	32776,80	41954,31	51131,81	60309,32	69486,82	78664,33
79	9,60	31139,70	39858,82	48577,93	57297,05	66016,17	74735,28
80	9,09	29510,55	37773,50	46036,46	54299,41	62562,36	70825,32
81	7,92	25702,25	32898,88	40095,51	47292,14	54488,77	61685,40
82	7,47	24224,64	31007,54	37790,44	44573,34	51356,23	58139,13
83	7,01	22742,84	29110,84	35478,83	41846,83	48214,83	54582,82
84	6,57	21318,22	27287,32	33256,43	39225,53	45194,63	51163,73
85	6,15	19948,02	25533,47	31118,91	36704,36	42289,80	47875,25
86	5,74	18617,60	23830,53	29043,46	34256,39	39469,32	44682,25
87	5,35	17350,95	22209,22	27067,48	31925,75	36784,01	41642,28
88	4,98	16155,39	20678,91	25202,42	29725,93	34249,44	38772,95
89	4,63	15026,07	19233,37	23440,67	27647,97	31855,27	36062,57
90	4,30	13953,69	17860,73	21767,76	25674,80	29581,83	33488,87
91	3,98	12923,08	16541,55	20160,01	23778,47	27396,94	31015,40
92	3,68	11943,97	15288,28	18632,59	21976,90	25321,21	28665,53
93	3,41	11051,17	14145,50	17239,83	20334,16	23428,48	26522,81
94	3,16	10246,61	13115,66	15984,71	18853,76	21722,81	24591,86
95	2,90	9413,23	12048,93	14684,63	17320,34	19956,04	22591,74
96	2,61	8477,79	10851,57	13225,35	15599,13	17972,91	20346,70
97	2,35	7609,69	9740,40	11871,11	14001,82	16132,54	18263,25
98	2,10	6806,81	8712,72	10618,62	12524,53	14430,44	16336,34
99	1,87	6066,40	7764,99	9463,58	11162,17	12860,76	14559,35
100	1,66	5385,30	6893,19	8401,08	9908,96	11416,85	12924,73
101	1,47	4759,96	6092,75	7425,54	8758,33	10091,12	11423,91
102	1,29	4186,44	5358,64	6530,85	7703,05	8875,25	10047,45
103	1,13	3660,46	4685,39	5710,31	6735,24	7760,17	8785,10
104	0,98	3177,60	4067,33	4957,06	5846,79	6736,51	7626,24
105	0,84	2733,23	3498,54	4263,84	5029,15	5794,45	6559,75
106	0,72	2322,51	2972,81	3623,12	4273,42	4923,72	5574,03
107	0,60	1940,57	2483,94	3027,30	3570,66	4114,02	4657,38
108	0,49	1582,59	2025,71	2468,83	2911,96	3355,08	3798,21
109	0,38	1244,98	1593,57	1942,16	2290,76	2639,35	2987,94
110	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
111	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
112	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
113	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
114	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
115	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
116	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
117	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
118	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
119	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
120	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30

LIITE: ICD-10-KOODIT

Suosituksissa esiintyvät ICD-10-koodit

F32	Masennustila
F43.0	Akuutti stressireaktio
F43.00	Akuutti stressireaktio lieväästeinen häiriö
F43.01	Akuutti stressireaktio keskivaikea häiriö
F43.02	Akuutti stressireaktio vaikea-asteinen häiriö
F43.1	Traumaperäinen stressireaktio
F43.2	Sopeutumishäiriöt
F45.4	Pitkäaikainen kipuoireyhtymä
G56.4	Kausalgia (CRPS II)
I61.9	Traumaattinen intracerebraalivuoto
M79.2	Määrittämätön hermosärky tai hermotulehdus
M79.6	Raajakipu
M89.0	Algoneurodystrofia (CRPS I)
R52.0	Akuutti kipu
R52.1	Pitkäaikainen sietämätön kipu
R52.2	Muu pitkäaikainen kipu
R52.9	Määrittämätön kipu
S00	Pinnallinen päävamma
S00.0	Pinnallinen päänahan vamma
S00.1	Silmäluomien ja silmän seudun ruhje
S00.2	Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma
S00.3	Pinnallinen nenävamma
S00.4	Pinnallinen korvavamma
S00.5	Pinnalliset huuli- ja/tai suuontelovammat
S00.50	Pinnallinen posken limakalvon vamma
S00.51	Pinnallinen suuontelon muun osan vamma
S00.52	Pinnallinen huulen vamma
S00.59	Tarkemmin määrittämätön pinnallinen huulen tai suuontelon vamma
S00.7	Useat pinnalliset päävammat
S00.8	Pään muun osan pinnallinen vamma
S00.9	Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma
S01	Pään haava
S01.0	Päänahan haava
S01.1	Silmäluomen tai silmän seudun haava
S01.2	Nenän haava
S01.3	Korvan haava
S01.4	Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava
S01.40	Posken haava
S01.41	Ohimo-leukaseudun haava
S01.50	Suuontelon haava
S01.51	Huulen haava
S01.59	Huulen ja suuontelon haava
S01.7	Useat pään haavat
S01.8	Pään muun osan haava
S01.9	Sijainniltaan määrittämätön pään haava

S02	Kallon ja kasvojen luiden murtumat
S02.0	Kallonlaen murtuma
S02.1	Kallonpohjan murtuma
S02.2	Nenäluun murtuma
S02.3	Silmäkuopan pohjan murtuma
S02.4	Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma
S02.5	Hampaan murtuma
S02.6	Alaleukaluun murtuma
S03	Pään nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S03.0	Leukanivelen sijoiltaanmeno
S03.2	Hampaan siirtymä
S03.4	Leuan nyrjähdys tai venähdys
S04	Aivohermojen vammat
S04.0	Näköhermon ja/tai näköradan vamma
S04.1	Silmän liikehermon vamma
S04.2	Telähermon vamma
S04.3	Kolmoishermon vamma
S04.4	Loitontajahermon vamma
S04.5	Kasvohermon vamma
S04.6	Kuulo-tasapainohermon vamma
S04.7	Lisähermon vamma
S04.8	Kieli-kitahermon vamma
S04.81	Kielen liikehermon vamma
S04.88	Muun aivohermon vamma
S04.9	Määrittämättömän aivohermon vamma
S05	Silmän ja/tai silmäkuopan vamma
S05.0	Sidekalvon vamma tai sarveiskalvon naarmu ilman mainintaa vierasesineestä
S05.3	Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiin työntymistä tai menetystä
S06	Kallonsisäinen vamma
S06.0	Aivotärähdys
S06.1	Traumaattinen aivoturvotus
S06.2	Diffuusi aivovamma
S06.3	Paikallinen aivovamma
S06.4	Traumaattinen epiduraaliverenvuoto
S06.5	Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto
S06.6	Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto
S06.7	Kallonsisäinen vamma ja pitkittynyt tajuttomuus
S06.8	Muu kallonsisäinen vamma
S06.9	Määrittämätön kallonsisäinen vamma
S08	Pään osan irti repeäminen
S08.0	Päänahan irti repeäminen
S08.1	Korvalehden irti repeäminen
S09	Muut tai määrittämättömät päävammat
S09.2	Tärykalvon traumaattinen repeämä
S10	Kaulan pinnallinen vamma
S10.0	Kaulan etuosan ruhje
S10.1	Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
S10.7	Useat kaulan pinnalliset vammat
S10.8	Kaulan muun osan pinnallinen vamma
S10.9	Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma

S11	Kaulan haava
S11.0	Kurkunpään ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava
S11.1	Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava
S11.2	Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosan ulottuva kaulahaava
S11.7	Useat kaulan haavat
S11.8	Kaulan muun osan haava
S11.9	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava
S12	Kaularanganmurtuma
S12.0	Kannattajanikaman murtuma
S12.1	Kiertonikaman murtuma
S12.2	Muun kaulanikaman murtuma
S12.7	Useat kaulanikamamurtumat
S12.8	Kaulan muun osan murtuma
S12.9	Määrittämätön kaulan alueen murtuma
S13.0	Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä
S13.1	Kaulanikaman sijoiltaanmeno
S13.2	Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno
S13.4	Kaularangan nyrjähdys tai venähdys
S14	Kaulan alueen hermojen ja selkäytimen vammat
S14.0	Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen
S14.1	Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma
S14.2	Kaularangan hermojuurivamma[t]
S15	Kaulan verisuonivamma
S15.0	Kaulavaltimon vamma
S15.1	Nikamavaltimon vamma
S15.2	Ulomman kaulalaskimon vamma
S15.3	Sisemmän kaulalaskimon vamma
S15.7	Useiden kaulan alueen verisuonien vamma
S15.8	Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma
S15.9	Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma
S16	Kaulan lihaksen ja/tai jänteen vamma
S20	Rintakehän pinnallinen vamma
S20.0	Rinnan tai rintarauhasen ruhje
S20.1	Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma
S20.2	Rintakehän ruhje
S20.3	Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma
S20.4	Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma
S20.7	Useat pinnalliset rintakehän vammat
S20.8	Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma
S21	Rintakehän haava
S21.0	Rintarauhasen haava
S21.1	Rintakehän etuseinämän haava
S21.2	Rintakehän takaseinän haava
S21.7	Useat rintakehän seinämän haavat
S21.8	Rintakehän muun osan haava
S21.9	Määrittämättömän rintakehän osan haava
S22	Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma
S22.0	Rintanikaman murtuma
S22.1	Useat rintarangan murtumat
S22.2	Rintalastan murtuma

S22.3	Kylkiluun murtuma
S22.4	Useat kylkiluunmurtumat
S22.5	Varstarinta
S23	Rintakehän alueen niveltien tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S23.0	Rintarangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
S23.1	Rintanikaman sijoiltaanmeno
S23.3	Rintarangan nyrjähdys tai venähdys
S24	Rintakehän alueen hermojen ja selkäytimen vammat
S24.0	Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen
S24.1	Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma
S24.2	Rintarangan hermojuurivamma
S24.3	Rintakehän ääreishermon vamma
S24.4	Rintakehän sympaattisten hermojen vamma
S24.5	Muun rintakehän hermon vamma
S24.6	Määrittämättömän rintakehän hermon vamma
S25	Rintakehän verisuonien vamma
S25.0	Rinta-aortan vamma
S25.1	Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma
S25.2	Yläonttolaskimon vamma
S25.3	Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma
S25.4	Keuhkoverisuonien vamma
S25.5	Kylkivälisuonten vamma
S25.7	Useiden rintakehän verisuonien vamma
S25.8	Muun rintakehän verisuonen vamma
S25.9	Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma
S26	Sydämen vamma
S26.0	Sydämen vamma ja verenvuoto sydänpussiin (hemoperikardium)
S26.8	Muu sydämen vamma
S26.9	Määrittämätön sydämen vamma
S27	Muiden tai määrittämättömien rintaontelon elinten vamma
S27.0	Traumaattinen ilmarinta
S27.1	Traumaattinen veririnta
S27.2	Traumaattinen veri-ilmarinta
S27.3	Muu keuhkon vamma
S27.4	Keuhkoputkien vamma
S27.5	Henkitorven rintakehäosan vamma
S27.6	Keuhkopussin vamma
S27.7	Useat rintakehän sisäelinten vammat
S27.8	Muun rintakehän sisäelimen vamma
S27.9	Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma
S29.0	Rintakehän alueen lihas- ja/tai jännevamma
S30	Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma
S30.0	Alaselän ja/tai lantion ruhje
S30.1	Vatsanpeitteiden ruhje
S30.2	Ulkoisten sukupuolielinten ruhje
S30.7	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat
S30.8	Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma
S30.9	Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma
S31	Vatsan, alaselän tai lantion haava
S31.0	Alaselän ja/tai lantion haava

S31.1	Vatsanpeitteiden haava
S31.2	Siittimen haava
S31.3	Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava
S31.4	Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava
S31.5	Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava
S31.7	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat
S31.8	Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava
S32	Lannerangan tai lantion murtuma
S32.0	Lannenikaman murtuma
S32.7	Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat
S32.8	Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma
S33	Lannerangan ja/tai lantion nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S33.0	Lannerangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
S33.1	Lannenikaman sijoiltaanmeno
S33.3	Lannerangan ja/tai lantion muun tai määrittämättömän osan sijoiltaanmeno
S33.5	Lannerangan nyrjähdys
S33.7	Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys
S34	Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma
S34.0	Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen
S34.1	Muu selkäytimen lanneosan vamma
S34.2	Lanne- ja alaselän hermojuurivamma
S34.3	Cauda equina -alueen vamma
S34.4	Lanne-ristipunoksen vamma
S34.5	Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma
S34.6	Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma
S34.8	Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma
S35	Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma
S35.0	Vatsa-aortan vamma
S35.1	Alaonttolaskimon vamma
S35.2	Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma
S35.3	Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma
S35.4	Munuaisen verisuonivamma
S35.5	Lonkkaverisuonien vamma
S35.7	Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma
S35.8	Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma
S35.9	Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma
S36	Vatsansisäisten elinten vamma
S36.0	Pernan vamma
S36.1	Maksan ja/tai sappirakon vamma
S36.2	Haiman vamma
S36.3	Mahalaukun vamma
S36.4	Ohutsuolen vamma
S36.5	Umpisuolen ja/tai koolonin vamma
S36.6	Peräsuolen vamma
S36.7	Useiden vatsaontelon elinten vamma
S36.8	Muun vatsaontelon elimen vamma
S36.9	Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma
S37.0	Munuaisvamma

S39.0	Vatsan, alaselän ja/tai lantion lihas- tai jännevamma
S40	Pinnallinen hartianseudun ja/tai olkavarren vamma
S40.0	Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje
S40.7	Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat
S40.8	Muu pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
S40.9	Määrittämätön pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
S41	Hartianseudun ja/tai olkavarren haava
S41.0	Hartianseudun haava
S41.1	Olkavarren haava
S41.7	Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat
S41.8	Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava
S42	Hartianseudun tai olkavarren murtuma
S42.0	Solisluu murtuma
S42.2	Olkaluun yläosan murtuma
S42.3	Olkaluun varren murtuma
S42.4	Olkaluun alaosan murtuma
S43	Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S43.0	Olkanivelen sijoiltaanmeno
S43.1	Olkalisäke-solisluu nivelen sijoiltaanmeno
S44	Hartianseudun ja olkavarren hermovammat
S44.0	Kyynärhermon vamma olkavarren alueella
S44.1	Keskihermon vamma olkavarren alueella
S44.2	Värttinähermon vamma olkavarren alueella
S44.3	Kainalohermon vamma
S44.4	Lihäs-ihohieron vamma
S44.5	Ihon tuntohermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S44.7	Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S44.8	Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
S44.9	Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S45	Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat
S45.0	Kainalovaltimon vamma
S45.1	Olkavarsivaltimon vamma
S45.2	Kainalolaskimon tai olkavarsilaskimon vamma
S45.3	Pinnallisen laskimon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S45.7	Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S45.8	Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
S45.9	Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
S46	Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat
S46.0	Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä
S46.1	Hauislihaksen pitkän päään lihas- tai jännevamma
S46.2	Hauislihaksen muun osan lihas- tai jännevamma
S46.3	Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma
S46.7	Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai jänteiden vamma
S46.8	Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma
S46.9	Määrittämätön hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma
S50	Kyynärvarren pinnallinen vamma
S50.0	Kyynärpään ruhje
S50.1	Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje
S50.7	Useat kyynärvarren pinnalliset vammat
S50.8	Muu kyynärvarren pinnallinen vamma

S50.9	Määrittämätön kyynärvarren pinnallinen vamma
S51	Kyynärvarren haava
S51.0	Kyynärpään haava
S51.7	Useat kyynärvarren haavat
S51.8	Kyynärvarren muun osan haava
S51.9	Määrittämättömän kyynärvarren osan haava
S52	Kyynärvarren murtuma
S52.0	Kyynärluun yläosan murtuma
S52.1	Värttinäluun yläosan murtuma
S52.2	Kyynärluun varren murtuma
S52.3	Värttinäluun varren murtuma
S52.4	Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma
S52.5	Värttinäluun alaosan murtuma
S52.6	Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma
S52.7	Useat kyynärvarren murtumat
S52.8	Kyynärvarren muun osan murtuma
S52.9	Määrittämätön kyynärvarren murtuma
S54	Kyynärvarren alueen hermovammat
S54.0	Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella
S54.1	Keskihermon vamma kyynärvarren alueella
S54.2	Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella
S54.3	Ihon tuntohermon vamma kyynärvarren alueella
S54.7	Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella
S54.8	Muun hermon vamma kyynärvarren alueella
S54.9	Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella
S55	Kyynärvarren alueen verisuonivammat
S55.0	Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella
S55.1	Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella
S55.2	Laskimon vamma kyynärvarren alueella
S55.7	Useiden verisuonien vamma kyynärvarren alueella
S55.8	Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella
S55.9	Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella
S56	Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma
S56.0	Peukalon pitkän koukistajalihaksen ja/tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
S56.1	Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
S56.2	Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
S56.3	Peukalon ojentaja- ja/tai loitontajalihasten [jänteiden] vamma kyynärvarren alueella
S56.4	Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
S56.5	Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihásjänteen vamma kyynärvarren alueella
S56.7	Useiden lihasten ja/tai jänteiden vamma kyynärvarren alueella
S56.8	Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella
S60	Ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
S60.0	Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa
S60.1	Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma
S60.2	Ranteen ja käden muun osan ruhje
S60.7	Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat
S60.8	Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma
S60.9	Määrittämätön ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma

S61	Ranteen tai käden haava
S61.0	Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa
S61.1	Sormen tai sormien haava ja kynsivamma
S61.7	Useat ranteen ja/tai käden haavat
S61.8	Ranteen tai käden muun osan haava
S61.9	Määrittämätön ranteen ja/tai käden haava
S62	Ranteen tai käden murtuma
S62.0	Ranteen veneluun murtuma
S62.2	Ensimmäisen kämmenluun murtuma
S62.3	Muun kämmenluun murtuma
S62.4	Useat kämmenluiden murtumat
S62.5	Peukalon murtuma
S62.6	Muun sormen murtuma
S62.7	Useat sormimurtumat
S63	Ranteen ja käden nivelten ja siteiden sijoiltaanmenot, nyrjähdykset ja/tai venähdykset
S63.1	Sormen sijoiltaanmeno
S63.5	Ranteen nyrjähdys tai venähdys
S63.6	Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys
S64	Ranteen ja/tai käden hermovamma
S64.0	Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.1	Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.2	Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.3	Peukalon hermovamma
S64.4	Muun sormen hermovamma
S64.7	Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella
S64.8	Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.9	Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella
S65	Ranteen tai käden verisuonivamma
S65.0	Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.1	Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.2	Pinnallisen valtimokaaren vamma
S65.3	Syvän valtimokaaren vamma
S65.4	Peukalon verisuon[i]en vamma
S65.5	Muun sormen verisuonivamma
S65.7	Useiden verisuonien vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.8	Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella
S65.9	Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella
S66	Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
S66	Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
S66.0	Peukalon pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.1	Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.2	Peukalon ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.3	Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.4	Peukaloon tai sen kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen [jänteen] vamma
S66.5	Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma
S66.6	Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella

S66.7	Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella
S66.8	Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.9	Määrittämätön lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella
S68	Ranteen tai käden amputoituminen
S68.0	Peukalon täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.1	Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.2	Kahden tai useamman sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.3	Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa
S68.4	Käden amputoituminen ranteesta
S68.8	Ranteen tai käden muun osan amputoituminen
S68.9	Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen
S70	Lonkan ja/tai reiden pinnallinen vamma
S70.0	Lonkan ruhje
S70.1	Reiden ruhje
S70.7	Useat lonkan ja/tai reiden pinnalliset vammat
S70.8	Muu lonkan tai reiden pinnallinen vamma
S70.9	Määrittämätön pinnallinen lonkan tai reiden vamma
S71	Lonkan ja/tai reiden haava
S71.0	Lonkan haava
S71.1	Reiden haava
S71.7	Useat lonkan ja/tai reiden haavat
S71.8	Lonkan tai reiden alueen muun tai määrittämättömän osan haava
S72	Reisiluun murtuma
S72.0	Reisiluun kaulan murtuma
S72.1	Reisiluun sarvennoisten kautta kulkeva (perrokanteerinen) murtuma
S72.3	Reisiluun varren murtuma
S72.4	Reisiluun alaosan murtuma
S74	Lonkan ja/tai reiden alueen hermovamma
S74.0	Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S74.1	Reisihieron vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S74.2	Ihon tuntohermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S74.7	Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella
S74.8	Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella
S74.9	Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S75	Lonkan ja/tai reiden verisuonivamma
S75.0	Reisivaltimon vamma
S75.1	Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S75.2	Isosafeenan vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S75.7	Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella
S75.8	Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella
S75.9	Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella
S76	Lonkan tai reiden lihas- tai jännevamma
S76.0	Lonkan lihas- tai jännevamma
S76.1	Nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen vamma
S76.2	Reiden lähentäjäliahasten tai niiden jänteiden vamma
S76.3	Reiden takaosan lihasten tai niiden jänteiden vamma
S76.4	Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai jänteen vamma
S76.7	Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat
S78	Lonkan tai reiden amputoituminen

S78.0	Alaraajan amputoituminen lonkkanivelestä
S78.1	Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä
S78.9	Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen
S80	Polven ja/tai säären pinnallinen vamma
S80.0	Polven ruhje
S80.1	Säären ruhje tai polven ja säären alueen määrittämätön ruhje
S80.7	Useat pinnalliset polven ja/tai säären vammat
S80.8	Muu pinnallinen polven tai säären vamma
S80.9	Määrittämätön pinnallinen polven tai säären vamma
S81	Polven ja/tai säären haava
S81.0	Polven haava
S81.7	Useat polven ja/tai säären haavat
S81.8	Säären muun osan haava
S81.9	Määrittämätön polven ja/tai säären haava
S82	Polven ja/tai säären murtuma
S82.0	Polvilumpion murtuma
S82.1	Sääriluun yläosan murtuma
S82.2	Sääriluun varren murtuma
S82.3	Sääriluun alaosan murtuma
S82.5	Sisäkehräksen murtuma
S82.6	Ulkokehräksen murtuma
S82.7	Useat polven ja/tai säären murtumat
S82.8	Polven tai säären muun osan murtuma
S82.9	Määrittämätön polvi- ja/tai säärимurtuma
S83	Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S83.0	Polvilumpion sijoiltaanmeno
S83.2	Polven nivelkierukan (tuore) repeämä
S83.3	(Tuore) polven nivelruston repeämä
S83.4	Polven sisäisivusiteen/ulkosivusiteen revähdys
S83.5	Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys
S83.6	Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys
S83.7	Useiden polven osien vamma
S84	Polven ja/tai säären alueen hermovamma
S84.0	Säärihermon vamma polven tai säären alueella
S84.1	Pohjehermon vamma polven tai säären alueella
S84.2	Ihon tuntohermon vamma polven tai säären alueella
S84.7	Usean hermon vamma polven tai säären alueella
S84.8	Muun hermon vamma polven tai säären alueella
S84.9	Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella
S85	Polven ja säären alueen verisuonivammat
S85.0	Polvitaivevaltimon vamma
S85.1	Säärivalentimon vamma
S85.2	Pohjjevaltimon vamma
S85.3	Isosafeenan vamma polven tai säären alueella
S85.4	Pikkusafeenan vamma
S85.5	Polvitaivelaskimon vamma
S85.7	Useiden verisuonien vamma polven ja/tai säären alueella
S85.8	Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella
S85.9	Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella
S86	Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma
S86.0	Kantajänteen (akillesjänteen) vamma

S86.1	Muu takimmaisien säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.2	Etumaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.3	Pohjelilihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.7	Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S86.8	Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S86.9	Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S88	Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta
S88.0	Alaraajan amputoituminen polvesta
S88.1	Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä
S88.9	Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä
S90	Nilkan ja jalkaterän pinnalliset vammat
S90.0	Nilkan alueen ruhje
S90.1	Varpaan tai varpaiden ruhje ilman kynsivammaa
S90.2	Varpaan tai varpaiden ruhje ja kynsivamma
S90.3	Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje
S90.7	Useat nilkan ja/tai jalkaterän pinnalliset vammat
S90.8	Muu nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
S90.9	Määrittämätön nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
S91	Nilkan ja jalkaterän alueen haavat
S91.0	Nilkan alueen haava
S91.1	Varpaan tai varpaiden haava ilman kynsivammaa
S91.2	Varpaan tai varpaiden haava ja kynsivamma
S91.3	Jalkaterän muun osan haava
S91.7	Nilkan tai jalkaterän useat haavat
S92	Jalkaterän luiden murtumat
S92.0	Kantaluun murtuma
S92.1	Telaluun murtuma
S92.2	Muun nilkkaluun murtuma
S92.3	Yhden tai usean jalkapöytäluun murtuma
S92.4	Isovarpaan murtuma
S92.5	Muun varpaan murtuma
S92.7	Useat jalkaterän luiden murtumat
S93	Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S93.4	Nilkan nyrjähdys
S94	Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat
S94.0	Ulomman jalkapohjahermon vamma
S94.1	Sisemmän jalkapohjahermon vamma
S94.2	Syvän pohjahermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
S94.3	Nilkan tai jalkaterän alueen ihon tuntohermon vamma
S94.7	Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella
S94.8	Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S94.9	Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
S95	Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat
S95.0	Jalanselän valtimon vamma
S95.1	Ulomman tai sisemmän jalkapohjavalTIMON vamma
S95.2	Jalan selän laskimon vamma
S95.7	Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
S95.8	Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
S95.9	Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
S96	Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat

S96.0	Varpaiden pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S96.1	Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S96.2	Nilkan tai jalkaterän luuhun liittyvän pikkulihaksen tai pikkulihásjänteen vamma
S96.7	Usean lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S96.8	Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S96.9	Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
S98	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä
S98.0	Jalkaterän amputoituminen nilkasta
S98.1	Yhden varpaan amputoituminen
S98.2	Kahden tai useamman varpaan amputoituminen
S98.3	Jalkaterän muiden osien amputoituminen
S98.4	Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen
T00	Useiden kehonosien pinnalliset vammat
T00.0	Pintavamma pään ja kaulan alueella
T00.1	Pintavamma rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion alueella
T00.2	Pintavamma usealla alueella yläraajoissa
T00.3	Pintavamma usealla alueella alaraajoissa
T00.6	Pintavamma sekä yläraajoissa että alaraajoissa
T00.8	Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma
T00.9	Lukuisat määrittämättömät pinnalliset vammat
T01	Vammat, joihin liittyy useisiin kehonalueisiin ulottuvia syviä haavoja
T01.0	Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä
T01.1	Rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion haavojen yhdistelmä
T01.2	Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä
T01.3	Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä
T01.6	Yläraajojen ja alaraajojen haavojen yhdistelmä
T01.8	Muu eri alueiden haavojen yhdistelmä
T01.9	Lukuisten määrittämättömien haavojen yhdistelmä
T09	Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat
T09.3	Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma
T09.5	Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen vamma
T11	Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat
T11.3	Yläraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
T11.4	Yläraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
T11.5	Yläraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
T13	Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat
T13.3	Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
T13.4	Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
T13.5	Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
T14	Määrittämättömän kehonosan vamma
T14.4	Määrittämättömän kehonosan hermovamma
T14.5	Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma
T14.6	Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma
T20	Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät
T20.0	Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T20.1	Pään tai kaulan ensimmäisen asteen palovamma

T20.2	Pään tai kaulan toisen asteen palovamma
T20.3	Pään tai kaulan kolmannen asteen palovamma
T20.4	Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T20.5	Pään tai kaulan ensimmäisen asteen syöpymä
T20.6	Pään tai kaulan toisen asteen syöpymä
T20.7	Pään tai kaulan kolmannen asteen syöpymä
T21	Vartalon palovammat ja syöpymät
T21.0	Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T21.1	Vartalon ensimmäisen asteen palovamma
T21.2	Vartalon toisen asteen palovamma
T21.3	Vartalon kolmannen asteen palovamma
T21.4	Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T21.5	Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä
T21.6	Vartalon toisen asteen syöpymä
T21.7	Vartalon kolmannen asteen syöpymä
T22	Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät
T22.0	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T22.1	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma
T22.2	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen palovamma
T22.3	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma
T22.4	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T22.5	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T22.6	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen syöpymä
T22.7	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä
T23	Ranteen ja käden alueen palovammat ja syöpymät
T23.0	Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T23.1	Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen palovamma
T23.2	Ranteen tai käden alueen toisen asteen palovamma
T23.3	Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen palovamma
T23.4	Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T23.5	Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T23.6	Ranteen tai käden alueen toisen asteen syöpymä
T23.7	Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen syöpymä
T24	Lonkan, reiden ja säären palovammat ja syöpymät
T24.0	Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T24.1	Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen palovamma
T24.2	Lonkan tai alaraajan toisen asteen palovamma
T24.3	Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen palovamma
T24.4	Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T24.5	Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen syöpymä
T24.6	Lonkan tai alaraajan toisen asteen syöpymä
T24.7	Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen syöpymä
T25	Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät
T25.0	Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T25.1	Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen palovamma
T25.2	Nilkan tai jalkaterän toisen asteen palovamma

T25.3	Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen palovamma
T25.4	Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T25.5	Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen syöpymä
T25.6	Nilkan tai jalkaterän toisen asteen syöpymä
T25.7	Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen syöpymä
T26	Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät
T26.0	Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma
T26.1	Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma
T26.2	Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma
T26.3	Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma
T26.4	Määrittämätön silmän tai sen apuelinten palovamma
T26.5	Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä
T26.6	Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä
T26.7	Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä
T26.8	Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä
T26.9	Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä
T27	Hengityselinten palovammat ja syöpymät
T27.0	Kurkunkpään ja/tai henkitorven palovamma
T27.1	Kurkunkpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma
T27.2	Hengityselinten muiden osien palovamma
T27.3	Määrittämätön hengityselinten palovamma
T27.4	Kurkunkpään ja/tai henkitorven syöpymä
T27.5	Kurkunkpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä
T27.6	Hengityselinten muiden osien syöpymä
T27.7	Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä
T28	Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä
T28.0	Suun tai nielun palovamma
T28.1	Ruokatorven palovamma
T28.2	Ruuansulatuselinten muun osan palovamma
T28.3	Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma
T28.4	Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma
T28.5	Suun tai nielun syöpymä
T28.6	Ruokatorven syöpymä
T28.7	Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä
T28.8	Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä
T28.9	Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä
T29	Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät
T29.0	Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma
T29.1	Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma
T29.2	Usean alueen osittain toisen asteen palovamma
T29.3	Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma
T29.4	Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä
T29.5	Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T29.6	Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä
T29.7	Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä
T30	Sijainniltaan määrittämättömät palovammat ja syöpymät
T30.0	Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön palovamma
T30.1	Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen palovamma
T30.2	Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen palovamma
T30.3	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen palovamma
T30.4	Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön syöpymä

T30.5	Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen syöpymä
T30.6	Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen syöpymä
T30.7	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen syöpymä
T31	Palaneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut palovammat
T31.0	Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.1	10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.2	20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.3	30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.4	40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.5	50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.6	60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.7	70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.8	80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.9	90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä palovamma
T32	Syöpyneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut syöpymät
T32.0	Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.1	10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.2	20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.3	30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.4	40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.5	50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.6	60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.7	70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.8	80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.9	90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T95	Palovammojen, syöpymien ja paleltumavammojen myöhäisvaikutukset
X74	Tahallinen itsensä ampuminen
X93	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla pistoolilla tai revolverilla
X94	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla kiväärillä, haulikolla tai järeällä aseella
X95	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella ampumalla
Y24	Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä

HAKEMISTO

- Ainoastaan ihoalueen laajuuden suhteen luokiteltavissa olevan palovamman tai syöpymän myöhäisvaikutukset; 4
- Aivohermojen vammat; 3
- Aivotärähdys; 8
- Akuutti kipu; 24
- Akuutti stressireaktio; 25
- Alaleukaluun murtuma; 6
- Alaonttolaskimon vamma; 3
- Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä; 24
- Alaraajan amputoituminen lonkanivelestä; 24
- Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä; 23
- Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä; 24
- Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta; 24
- Alaraajan amputoituminen polvesta; 24
- Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma; 3
- Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma; 2
- Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma; 3
- Alaraajan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 4
- Alaselän ja/tai lantion haava; 1
- Alaselän ja/tai lantion ruhje; 1
- Algoneurodystrofia; 25
- Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä; 4
- Cauda equina -alueen vamma; 3
- CRPS I; 25
- CRPS II; 25
- Diffuusi aivovamma; 8
- Elimellisoireiset (somatoformiset) häiriöt; 25
- Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava; 1
- Ensimmäisen kämmenluun murtuma; 13
- Esimiesaseman väärinkäyttäminen; 40
- Etumaisen säärilihaksryhmän lihas- tai jännevamma; 2
- Haiman vamma; 22, 95
- Hampaan murtuma; 7
- Hampaan siirtymä; 7
- Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys; 11
- Hartianseudun haava; 1
- Hartianseudun ja olkavarren hermovammat; 3
- Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat; 2
- Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat; 3
- Hartianseudun ja/tai olkavarren haava; 1
- Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje; 1
- Hartianseudun tai olkavarren murtuma; 12
- Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät; 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma; 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä; 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma; 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä; 4

Hartianseudun, olkavarren tai
kyynärvarren alueen
syvyyssasteeltaan määrittämätön
palovamma; 4

Hartianseudun, olkavarren tai
kyynärvarren alueen
syvyyssasteeltaan määrittämätön
syöpymä; 4

Hartianseudun, olkavarren tai
kyynärvarren alueen toisen asteen
palovamma; 4

Hartianseudun, olkavarren tai
kyynärvarren alueen toisen asteen
syöpymä; 4

Hauislihaksen muun osan lihas- tai
jännevamma; 2

Hauislihaksen pitkän pään lihas- tai
jännevamma; 2

Heitteillepano; 40

Hengityselinten muiden osien
palovamma; 4

Hengityselinten muiden osien
syöpymä; 4

Hengityselinten palovammat ja
syöpymät; 4

Henkilörekisteririkos; 38

Henkitorven rintakehäosan vamma;
22

Huulen haava; 1

Huulen ja suuontelon haava; 1

Häntäluun murtuma; 15

Häpyliitoksen traumaattinen
repeämä; 15

Ihmiskauppa; 35

Ihon tuntohermon vamma
hartianseudun ja/tai olkavarren
alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma
kyynärvarren alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma lonkan
ja/tai reiden alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma polven tai
säären alueella; 3

Isosafeenan vamma lonkan ja/tai
reiden alueella; 3

Isosafeenan vamma polven tai
säären alueella; 3

Isovarpaan murtuma; 20

Jalan selän laskimon vamma; 3

Jalanselän valtimon vamma; 3

Jalkaterän amputoituminen nilkasta;
23

Jalkaterän luiden murtumat; 20

Jalkaterän muiden osien
amputoituminen; 23

Jalkaterän muun osan haava; 1

Kahden tai useamman sormen
täydellinen tai osittainen
amputoituminen; 23

Kahden tai useamman varpaan
amputoituminen; 23

Kainalohermön vamma; 3

Kainalolaskimon tai
olkavarsilaskimon vamma; 3

Kainalovaltimon vamma; 3

Kallon ja kasvojen luiden murtumat;
5, 6, 7

Kallonlaen murtuma; 5

Kallonpohjan murtuma; 5

Kallonsisäinen vamma; 8, 69

Kannattajanikaman murtuma; 20

Kantajänteen (akillesjänteen)
vamma; 2

Kantaluun murtuma; 20

Kasvohermon vamma; 3

Kaulan alueen hermojen ja
selkäytimen vammat; 3

Kaulan alueen nivelten ja siteiden
sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
venähdys; 20

Kaulan etuosan ruhje; 1

Kaulan haava; 1

Kaulan lihaksen ja/tai jänteen
vamma; 2

Kaulan muun osan haava; 1

Kaulan muun osan murtuma; 20

Kaulan muun osan pinnallinen
vamma; 1

Kaulan muun tai määrittämättömän
hermon vamma; 3

Kaulan pinnallinen vamma; 1

Kaulan sympaattisten hermojen
vamma; 3

Kaulan verisuonivamma; 3

Kaulan ääreisherMOVamma[t]; 3

Kaulanikaman sijoiltaanmeno; 20

Kaularangan hermojuurivamma[t];
3, 21

Kaularangan nyrjähdys tai venähdys; 20
 Kaularanganmurtuma; 20
 Kaulavaltimon vamma; 3
 Kausalgia; 25
 Keskihermon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Keskihermon vamma olkavarren alueella; 3
 Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella; 3
 Keuhkopussin vamma; 22
 Keuhkoputkien vamma; 22
 Keuhkoverisuonien vamma; 3
 Kielen liikehermon vamma; 3
 Kieli-kitahermon vamma; 3
 Kiertonikaman murtuma; 20
 Kiertäjälukalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä; 11
 Kiertäjälukalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä; 2
 Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava; 1
 Kiristys; 36
 Kiskonnantapainen työsyrintä; 39
 Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava; 1
 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma; 2
 Kolmoishermon vamma; 3
 Korvalehden irti repeäminen; 24
 Korvan haava; 1
 Kotirauhan rikkominen; 36
 Kunnianloukkaus; 37
 Kurkunpähän ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava; 1
 Kurkunpään ja/tai henkitorven palovamma; 4
 Kurkunpään ja/tai henkitorven syöpymä; 4
 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma; 4
 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä; 4
 Kuulo-tasapainohermon vamma; 3
 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma; 10, 21
 Kylkiluun murtuma; 10
 Kyllivälisuonten vamma; 3
 Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Kyynärhermon vamma olkavarren alueella; 3
 Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella; 3
 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma; 12
 Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma; 12
 Kyynärluun varren murtuma; 12
 Kyynärluun yläosan murtuma; 12
 Kyynärpään haava; 1
 Kyynärpään ruhje; 1
 Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella; 3
 Kyynärvarren alueen hermovammat; 3
 Kyynärvarren alueen verisuonivammat; 3
 Kyynärvarren haava; 1
 Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma; 2
 Kyynärvarren murtuma; 12
 Kyynärvarren muun osan haava; 1
 Kyynärvarren muun osan murtuma; 12
 Kyynärvarren pinnallinen vamma; 1
 Käden amputoituminen ranteesta; 23
 Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma; 3
 Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma; 3
 Laiton uhkaus; 35
 Lanne- ja alaselän hermojuurivamma; 3
 Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma; 3
 Lannenikaman murtuma; 21
 Lannenikaman sijoiltaanmeno; 21

Lannerangan ja/tai lantion muun tai
 määrittämättömän osan
 sijoiltaanmeno; 21
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten
 tai siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys; 15, 21
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten
 tai siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys; 15
 Lannerangan nikamavälilevyn
 traumaattinen repeämä; 21
 Lannerangan nyrjähdys; 21
 Lannerangan tai lantion murtuma;
 15, 21
 Lanne-ristipunoksen vamma; 3
 Lantion elinten vamma; 95
 Lapsen omavaltainen huostaanotto;
 34
 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö;
 33
 Lapsikaappaus; 34
 Laskimon vamma kyynärvarren
 alueella; 3
 Leuan nyrjähdys tai venähdys; 6
 Leukanivelen sijoiltaanmeno; 6
 Lievä pahoinpitely; 39
 Lihas-ihohermon vamma; 3
 Lihassärky; 25
 Lisähermon vamma; 3
 Loitontajahermon vamma; 3
 Lonkan haava; 1
 Lonkan ja/tai reiden alueen
 hermovamma; 3
 Lonkan ja/tai reiden haava; 1
 Lonkan ja/tai reiden
 verisuonivamma; 3
 Lonkan lihas- tai jännevamma; 2
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen palovamma; 4
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen syöpymä; 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen palovamma; 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen syöpymä; 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyyssasteeltaan määrittämätön
 palovamma; 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyyssasteeltaan määrittämätön
 syöpymä; 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 palovamma; 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 syöpymä; 4
 Lonkan tai reiden alueen muun tai
 määrittämättömän osan haava; 1
 Lonkan tai reiden amputoituminen;
 24
 Lonkan tai reiden lihas- tai
 jännevamma; 2
 Lonkan, reiden ja säären
 palovammat ja syöpymät; 4
 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella; 3
 Lonkkaverisuonien vamma; 3
 Lukuisten määrittämättömien
 haavojen yhdistelmä; 1
 Lähestymiskiellon rikkominen; 36
 Mahalaukun vamma; 22
 Maksan ja/tai sappirakon vamma;
 22, 95
 Masennustila; 26, 103
 Muiden tai määrittämättömien
 rintaontelon elinten vamma; 22
 Munuaisen verisuonivamma; 3
 Munuaisvamma; 95
 Murha, tappo tai muu tahallinen
 pahoinpitely aseella ampumalla; 4
 Murhan yritys; 39, 40
 Muu eri alueiden haavojen
 yhdistelmä; 1
 Muu keuhkon vamma; 22
 Muu kyynärvarren pinnallinen
 vamma; 1
 Muu pinnallinen hartianseudun tai
 olkavarren vamma; 1
 Muu pinnallinen rintakehän
 etuseinän vamma; 1
 Muu pinnallinen rintakehän
 takaseinän vamma; 1
 Muu pinnallinen silmäluomien ja
 silmän seudun vamma; 1
 Muu ranteen tai käden pinnallinen
 vamma; 1

Muu selkäytimen lanneosan vamma; 3

Muu sydämen vamma; 21

Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma; 1

Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma; 1

Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma; 3

Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma; 3

Muu takimmaisien säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma; 2

Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma; 1

Muulla luokittamaton kipu; 24, 25

Muulla luokittamattomat muut pehmytkudossairaudet; 25

Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihasen tai sen jänteen vamma; 2, 14

Muun aivohermon vamma; 3

Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma; 2

Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella; 3

Muun hermon vamma kyynärvarren alueella; 3

Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella; 3

Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 3

Muun hermon vamma polven tai säären alueella; 3

Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella; 3

Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma; 3

Muun kaulanikaman murtuma; 20

Muun koukistajalihasen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun kämmenluun murtuma; 13

Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2

Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella; 2

Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 14

Muun nilkkaluun murtuma; 20

Muun ojentajalihasen tai ojentajalihasjänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 4

Muun rintakehän hermon vamma; 3

Muun rintakehän sisäelimen vamma; 22

Muun rintakehän verisuonen vamma; 3

Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä; 4

Muun sormen hermovamma; 3

Muun sormen murtuma; 14

Muun sormen ojentajalihasen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun sormen ojentajalihasen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 14

Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihasen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihasen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 14

Muun sormen verisuonivamma; 3

Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava; 1

Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno; 20

Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje; 1

Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma; 21

Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys; 15, 21

Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun tai määrittämättömän polven osan revähdyt; 17

Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai jänteen vamma; 2

Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma; 1

Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma; 4

Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä; 4

Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava; 1

Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma; 3, 15

Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava; 1

Muun tai määrittämättömän vatsan, alaselän ja/tai lantion osan murskavamma; 15

Muun varpaan murtuma; 20

Muun vatsaontelon elimen vamma; 22

Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella; 3

Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella; 3

Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella; 3

Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella; 3

Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella; 3

Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen; 23

Muut ahdistuneisuushäiriöt; 103

Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat; 2, 3

Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat; 2, 3

Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat; 2, 3

Muut tai määrittämättömät päävammat; 10

Muut tai määrittämättömät vatsan, alaselän tai lantion vammat; 15

Määrittämättömän aivohermon vamma; 3

Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella; 3

Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma; 3

Määrittämättömän kehonosan hermovamma; 3

Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma; 2

Määrittämättömän kehonosan vamma; 2, 3

Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma; 3

Määrittämättömän kyynärvarren osan haava; 1

Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2

Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella; 2

Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma; 3

Määrittämättömän palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 4

Määrittämättömän rintakehän hermon vamma; 3

Määrittämättömän rintakehän osan haava; 1

Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma; 22

Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma; 3

Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma; 22
 Määrittämättömän verisuonen vamma hartiansseudun ja/tai olkavarren alueella; 3
 Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella; 3
 Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella; 3
 Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella; 3
 Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella; 3
 Määrittämätön hartiansseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma; 2
 Määrittämätön hengityselinten palovamma; 4
 Määrittämätön hermosärky tai hermotulehdus; 25
 Määrittämätön kaulan alueen murtuma; 20
 Määrittämätön kipu; 24
 Määrittämätön kyynärvarren murtuma; 12
 Määrittämätön kyynärvarren pinnallinen vamma; 1
 Määrittämätön lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella; 2, 14
 Määrittämätön pinnallinen hartiansseudun tai olkavarren vamma; 1
 Määrittämätön polven ja/tai säären haava; 1
 Määrittämätön ranteen ja/tai käden haava; 1
 Määrittämätön silmän tai sen apuelinten palovamma; 4
 Määrittämätön sydämen vamma; 21
 Nelipäisen reisilihaksen tai sen janteen vamma; 2
 Nenäluun murtuma; 5
 Nenän haava; 1
 Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava; 1
 Nikamavaltimon vamma; 3
 Nilkan alueen haava; 1
 Nilkan ja jalkaterän alueen haavat; 1
 Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat; 3
 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat; 2
 Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat; 3
 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys; 19
 Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät; 4
 Nilkan nyrjähdys; 19
 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon tuntohermon vamma; 3
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen palovamma; 4
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen syöpymä; 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen palovamma; 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen syöpymä; 4
 Nilkan tai jalkaterän luuhun liittyvän pikkulihaksen tai pikkulihasjanteen vamma; 2
 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma; 4
 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä; 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen palovamma; 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen syöpymä; 4
 Nilkan tai jalkaterän useat haavat; 1
 Näköhermon ja/tai näköradan vamma; 3
 Ohimo-leukaseudun haava; 1
 Ohutsuolen vamma; 22
 Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno; 11
 Olkaluun alaosan murtuma; 12

Olkaluun varren murtuma; 12
 Olkaluun yläosan murtuma; 12
 Olkanivelen sijoiltaanmeno; 11
 Olkapunoksen vamma; 3
 Olkavarren haava; 1
 Olkavarsivaltimon vamma; 3
 Pahoinpitely; 39
 Paikallinen aiovamma; 8
 Pakottaminen; 35
 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon;
 33
 Palovammojen, syöpymien ja
 paleltumavammojen
 myöhäisvaikutukset; 4
 Panttivangin ottaminen; 34
 Pelastustoimen laiminlyönti; 40
 Pernan vamma; 22, 95
 Peräsuolen vamma; 22
 Peukalon hermovamma; 3
 Peukalon murtuma; 14
 Peukalon ojentaja- ja/tai
 loitontajalihasten [jänteiden]
 vamma kyynärvarren alueella; 2
 Peukalon ojentajalihaksen tai sen
 jänteen vamma ranteen tai käden
 alueella; 2, 14
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen
 ja/tai sen jänteen vamma
 kyynärvarren alueella; 2
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen
 tai sen jänteen vamma ranteen tai
 käden alueella; 2, 14
 Peukalon täydellinen tai osittainen
 amputoituminen; 23
 Peukalon verisuon[i]en vamma; 3
 Peukaloon tai sen kämmenluuhun
 liittyvän pikkulihaksen [jänteen]
 vamma; 2, 14
 Pikkusafeenan vamma; 3
 Pinnallinen hartiansseudun ja/tai
 olkavarren vamma; 1
 Pinnallinen korvavamma; 1
 Pinnallinen nenävamma; 1
 Pinnallinen päänahan vamma; 1
 Pinnallinen päävamma; 1, 9
 Pinnallisen laskimon vamma
 hartiansseudun ja/tai olkavarren
 alueella; 3
 Pinnallisen valtimokaaren vamma; 3
 Pinnalliset huuli- ja/tai
 suuontelovammat; 1
 Pitkäaikainen kipuoireyhtymä; 25
 Pitkäaikainen sietämätön kipu; 25
 Pohjehermön vamma polven tai
 säären alueella; 3
 Pohjelihasryhmän lihas- tai
 jännevamma; 2
 Pohjevaltimon vamma; 3
 Polven alueen nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
 venähdys; 17
 Polven eturistisiteen/takaristisiteen
 revähdys; 17
 Polven haava; 1
 Polven ja säären alueen
 verisuonivammat; 3
 Polven ja/tai säären alueen
 hermovamma; 3
 Polven ja/tai säären alueen lihas-
 ja/tai jännevamma; 2
 Polven ja/tai säären haava; 1
 Polven ja/tai säären murtuma; 17,
 18, 19
 Polven nivelkierukan (tuore)
 repeämä; 17
 Polven nivelruston repeämä (tuore);
 17
 Polven sisäisivusiteen/ulkosivusiteen
 revähdys; 17
 Polvilumpion murtuma; 17
 Polvilumpion sijoiltaanmeno; 17
 Polvitaivelaskimon vamma; 3
 Polvitaivevaltimon vamma; 3
 Porttilaskimon tai pernalaskimon
 vamma; 3
 Posken haava; 1
 Posken ja/tai ohimo-leukaseudun
 haava; 1
 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä;
 1
 Pään ja kaulan palovammat ja
 syöpymät; 4
 Pään muun määritetyn osan irti
 repeäminen; 24
 Pään muun osan haava; 1
 Pään muun osan pinnallinen
 vamma; 1

Pään nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
 venähdys; 6, 7
 Pään osan irti repeäminen; 24
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen
 palovamma; 4
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen
 syöpymä; 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen
 palovamma; 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen
 syöpymä; 4
 Pään tai kaulan palovamman,
 syöpymän tai paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset; 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma; 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä; 4
 Pään tai kaulan toisen asteen
 palovamma; 4
 Pään tai kaulan toisen asteen
 syöpymä; 4
 Päänahan irti repeäminen; 24
 Raajakipu; 25
 Raiskaus; 32
 Ranteen ja käden alueen
 palovammat ja syöpymät; 4
 Ranteen ja käden lihas- ja
 jännevamma; 2, 14
 Ranteen ja käden muun osan ruhje;
 1
 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmenot, nyrjähdykset
 ja/tai venähdykset; 13, 14
 Ranteen ja/tai käden hermovamma;
 3
 Ranteen ja/tai käden pinnallinen
 vamma; 1
 Ranteen nyrjähdys tai venähdys; 13
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen palovamma;
 4
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen syöpymä; 4
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen palovamma; 4
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen syöpymä; 4
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma; 4
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä; 4
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen palovamma; 4
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen syöpymä; 4
 Ranteen tai käden amputoituminen;
 23
 Ranteen tai käden haava; 1
 Ranteen tai käden murtuma; 14
 Ranteen tai käden muun osan
 amputoituminen; 23
 Ranteen tai käden muun osan haava;
 1
 Ranteen tai käden verisuonivamma;
 3
 Ranteen veneluun murtuma; 13
 Reaktiot vaikeaan stressiin ja
 sopeutumishäiriöt; 25, 26, 103
 Reiden haava; 1
 Reiden lähentäjälihasten tai niiden
 jänteiden vamma; 2
 Reiden takaosan lihasten tai niiden
 jänteiden vamma; 2
 Reisihermon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella; 3
 Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella; 3
 Reisiluun alaosan murtuma; 16
 Reisiluun kaulan murtuma; 15
 Reisiluun murtuma; 15, 16
 Reisiluun sarvennoisten kautta
 kulkeva (pertrokanteerinen)
 murtuma; 15
 Reisiluun varren murtuma; 16
 Reisivaltimon vamma; 3
 Rinnan tai rintarauhasen ruhje; 1
 Rinta-aortan vamma; 3
 Rintakehän alueen hermojen ja
 selkäytimen vammat; 3
 Rintakehän alueen nivelten tai
 siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys
 ja/tai venähdys; 21
 Rintakehän etuseinämän haava; 1
 Rintakehän haava; 1

Rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion haavojen yhdistelmä; 1
 Rintakehän muun osan haava; 1
 Rintakehän pinnallinen vamma; 1
 Rintakehän ruhje; 1
 Rintakehän sympaattisten hermojen vamma; 3
 Rintakehän takaseinän haava; 1
 Rintakehän verisuonien vamma; 3
 Rintakehän ääreishermon vamma; 3
 Rintalastan murtuma; 10
 Rintanikaman murtuma; 21
 Rintanikaman sijoiltaanmeno; 21
 Rintarangan hermojuurivamma; 3
 Rintarangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä; 21
 Rintarangan nyrjähdys tai venähdys; 21
 Rintarauhasen haava; 1
 Risti-suoliluunivelen nyrjähdys tai venähdys; 15
 Risti-suoliluunivelen tai risti-häntäluunivelen sijoiltaanmeno; 15
 Ruokatorven palovamma; 4
 Ruokatorven syöpymä; 4
 Ruuansulatuselinten muun osan palovamma; 4
 Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä; 4
 Ryöstö; 35
 Salakatselu; 38
 Salakuuntelu; 38
 Salassapitorikos; 38
 Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma; 4
 Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä; 4
 Sarvennoisten alapuolinen reisiluun murtuma; 15
 Seksuaalinen ahdistelu; 33
 Seksuaalinen hyväksikäyttö; 33
 Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen; 3
 Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen; 3
 Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen; 3
 Siittimen haava; 1
 Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä; 4
 Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma; 1
 Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma; 1
 Sijainniltaan määrittämätön pään haava; 1
 Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma; 3
 Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä; 4
 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava; 1
 Silmäkuopan pohjan murtuma; 7
 Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma; 4
 Silmäluomen tai silmän seudun haava; 1
 Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä; 4
 Silmäluomien ja silmän seudun ruhje; 9
 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma; 4
 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä; 4
 Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiintyöntymistä tai menetystä; 9
 Silmän ja/tai silmäkuopan vamma; 9
 Silmän liikehermon vamma; 3
 Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma; 4
 Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä; 4
 Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät; 4
 Sisemmän jalkapohjahermon vamma; 3
 Sisemmän kaulalaskimon vamma; 3
 Sisuusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma; 3
 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma; 4

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä; 4
 Sisäkehräksen murtuma; 19
 Solisluun murtuma; 12
 Sopeutumishäiriöt; 26
 Sormen sijoiltaanmeno; 14
 Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa; 1
 Sormen tai sormien haava ja kynsivamma; 1
 Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys; 14
 Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa; 1
 Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma; 1
 Surman yritys; 39, 40
 Suun tai nielun palovamma; 4
 Suun tai nielun syöpymä; 4
 Suuontelon haava; 1
 Sydämen vamma; 21
 Syrjäntä; 39
 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma; 4
 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä; 4
 Syvän pohjehermön vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella; 3
 Syvän valtimokaaran vamma; 3
 Säären muun osan haava; 1
 Säärihermön vamma polven tai säären alueella; 3
 Sääriluun alaosan murtuma; 19
 Sääriluun varren murtuma; 18
 Sääriluun yläosan murtuma; 17
 Säärivalentimon vamma; 3
 Tahallinen itsensä ampuminen; 4
 Tapon yritys; 39, 40
 Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä; 24
 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen; 23
 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen; 24
 Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen; 23
 Telahermön vamma; 3
 Telaluun murtuma; 20
 Toistuva masennus; 103
 Traumaattinen aivoturvotus; 8
 Traumaattinen epiduraaliverenvuoto; 8, 69
 Traumaattinen ilmarinta; 22
 Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä; 20
 Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto; 8, 69
 Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto; 8
 Traumaattinen veri-ilmarinta; 22
 Traumaattinen veririnta; 22
 Traumaperäinen stressireaktio; 26, 103
 Tuottamuksellinen vapaudenriisto; 34
 Työsyrjintä; 39
 Tärykalvon traumaattinen repeämä; 10
 Törkeä esimiesaseman väärinkäyttäminen; 40
 Törkeä ihmiskauppa; 35
 Törkeä kiristys; 36
 Törkeä kotirauhan rikkominen; 36
 Törkeä kunnianloukkaus; 37
 Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö; 33
 Törkeä pahoinpitely; 39
 Törkeä raiskaus; 32
 Törkeä ryöstö; 35
 Törkeä vammantuottamus; 39
 Törkeä vapaudenriisto; 34
 Törkeä varkaus; 36
 Ulkoisten sukupuolielinten ruhje; 1
 Ulkokehräksen murtuma; 19
 Ulomman jalkapohjahermön vamma; 3
 Ulomman kaulalaskimon vamma; 3
 Ulomman tai sisemmän jalkapohjavaltimon vamma; 3
 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma; 22
 Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä; 1
 Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma; 4
 Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma; 4

Usean alueen osittain kolmannen
asteen syöpymä; 4
 Usean alueen osittain toisen asteen
palovamma; 4
 Usean alueen osittain toisen asteen
syöpymä; 4
 Usean hermon vamma lonkan tai
reiden alueella; 3
 Usean hermon vamma nilkan ja
jalkaterän alueella; 3
 Usean hermon vamma polven tai
säären alueella; 3
 Usean koukistajalihaksen tai
koukistajalihasjänteen vamma
ranteen tai käden alueella; 2, 14
 Usean lihaksen tai jänteen vamma
nilkan tai jalkaterän alueella; 2
 Usean lihaksen tai jänteen vamma
polven tai säären alueella; 2
 Usean nilkan tai jalkaterän
verisuonen vamma; 3
 Usean ojentajalihaksen tai
ojentajalihasjänteen vamma
ranteen ja/tai käden alueella; 2,
14
 Usean verisuonen vamma lonkan
ja/tai reiden alueella; 3
 Usean yläraajojen alueen haavojen
yhdistelmä; 1
 Useat hartiansseudun ja/tai
olkavarren haavat; 1
 Useat jalkaterän luiden murtumat;
20
 Useat kaulan haavat; 1
 Useat kaulan pinnalliset vammat; 1
 Useat kaulanikamamurtumat; 20
 Useat kylkiluunmurtumat; 10
 Useat kyynärvarren haavat; 1
 Useat kyynärvarren murtumat; 12
 Useat kyynärvarren pinnalliset
vammat; 1
 Useat kämmenluiden murtumat; 13
 Useat lannerangan ja/tai lantion
murtumat; 21
 Useat lonkan ja/tai reiden haavat; 1
 Useat lonkan ja/tai reiden lihas-
ja/tai jännevammat; 2
 Useat pinnalliset hartiansseudun ja
olkavarren vammat; 1
 Useat pinnalliset päävammat; 1
 Useat pinnalliset rintakehän
vammat; 1
 Useat polven ja/tai säären haavat; 1
 Useat pään haavat; 1
 Useat ranteen ja/tai käden haavat; 1
 Useat ranteen ja/tai käden
pinnalliset vammat; 1
 Useat rintakehän seinämän haavat; 1
 Useat rintakehän sisäelinten
vammat; 22
 Useat rintarangan murtumat; 21
 Useat sormimurtumat; 14
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion
haavat; 1
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion
pinnalliset vammat; 1
 Useiden alueen ensimmäisen asteen
syöpymä; 4
 Useiden hartiansseudun ja/tai
olkavarren lihasten ja/tai
jänteiden vamma; 2
 Useiden hermojen vamma
hartiansseudun ja/tai olkavarren
alueella; 3
 Useiden hermojen vamma
kyynärvarren alueella; 3
 Useiden hermojen vamma ranteen
tai käden alueella; 3
 Useiden kaulan alueen verisuonien
vamma; 3
 Useiden kehonosien palovammat ja
syöpymät; 4
 Useiden lihasten ja/tai jänteiden
vamma kyynärvarren alueella; 2
 Useiden polven osien vamma; 17
 Useiden rintakehän verisuonien
vamma; 3
 Useiden vatsaontelon elinten
vamma; 22
 Useiden verisuonien vamma
hartiansseudun ja/tai olkavarren
alueella; 3
 Useiden verisuonien vamma
kyynärvarren alueella; 3
 Useiden verisuonien vamma polven
ja/tai säären alueella; 3
 Useiden verisuonien vamma ranteen
ja/tai käden alueella; 3

Vaaran aiheuttaminen; 40
 Vainoaminen; 36
 Vammantuottamus; 39
 Vammat, joihin liittyy useisiin kehonalueisiin ulottuvia syviä haavoja; 1
 Vapaudenriisto; 34
 Varkaus; 36
 Varpaan tai varpaiden haava ilman kynsivammaa; 1
 Varpaan tai varpaiden haava ja kynsivamma; 1
 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2
 Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2
 Varstarinta; 10
 Vartalon alueen määrittämättömän hermon, hermojuuren tai hermopunoksen vamma; 3
 Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen vamma; 2
 Vartalon ensimmäisen asteen palovamma; 4
 Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä; 4
 Vartalon kolmannen asteen palovamma; 4
 Vartalon kolmannen asteen syöpymä; 4
 Vartalon palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 4
 Vartalon palovammat ja syöpymät; 4
 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma; 4
 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä; 4
 Vartalon toisen asteen palovamma; 4
 Vartalon toisen asteen syöpymä; 4
 Vatsa-aortan vamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma; 3, 15, 21
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma; 1
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma; 1, 15
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma; 3
 Vatsan, alaselän tai lantion haava; 1
 Vatsan, alaselän tai lantionmurskavamma ja/tai typistyminen; 15
 Vatsanpeitteiden haava; 1
 Vatsanpeitteiden ruhje; 1
 Vatsansisäisten elinten vamma; 22, 95
 Viestintärauhan rikkominen; 36
 Viestintäsalaisuuden loukkaus; 38
 Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Värttinähermon vamma olkavarren alueella; 3
 Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella; 3
 Värttinäluun alaosan murtuma; 12
 Värttinäluun varren murtuma; 12
 Värttinäluun yläosan murtuma; 12
 Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella; 3
 Väärä ilmianto; 37
 Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa; 23
 Yhden tai usean jalkapöytäluun murtuma; 20
 Yhden varpaan amputoituminen; 23
 Yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen; 38

Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma;
6
Yläonttolaskimon vamma; 3
Yläraajan määrittämättömän
hermon sijainniltaan
määrittämätön vamma; 3
Yläraajan määrittämättömän
lihaksen ja/tai jänteen
sijainniltaan määrittämätön
vamma; 2

Yläraajan määrittämättömän
verisuonen sijainniltaan
määrittämätön vamma; 3
Yläraajan palovamman, syöpymän
tai paleltumavamman
myöhäisvaikutukset; 4
Yläraajojen ja alaraajojen haavojen
yhdistelmä; 1